PResb̄r cum dyocesim tenet de hijs que emerit ad eccīe nomē scripturaȝ faciat· ꝗ̄ ab eius quaȝ tenet eccīe ordiacōe discedat· Q· V·

TEstamēta vero non licet eis conficere nisi de proprijs rebus· ¶ Unde gregorius· scribit lucidio ep̄o·

Quō de rebꝯ eccīe lȝ sacdotibꝯ testāi

NUlli dubiū est ꝙ sicut sacerdotibus res in ep̄atu acquisitas nulla est alienādi licentia· ita de hijs quas antea habuerīt quicq̄d iudicare voluerint non vetētur· Itaqȝ fraternitatē tuā tēpe quo ad nos fuit ꝯquestaȝ esse recolimus ꝙ quedam mobilia q̄ cōstantius decessor vr̄ luminose ancille dei ⁊ fratribꝯ suis testamēti serie legati titl̄o dereliquit iam ep̄s acquisissȝ· decreuisseqȝ nos ut si hoc ꝯstat nullum ex hijs eccl̄ia vr̄a p̄iudiciuȝ pateretur· qđ et vos oportȝ recolere ⁊ molestiā aliq̄ꝙ p̄dicte ancille dei non facē nec ei sine cognicōne de hijs que possidet quicq̄ꝙ auferre· ¶ Idē· ¶ De eodem·

OBitū theodori ep̄i dilectōem tuā iam credimus ꝯgnouisse· sȝ qꝛ testamentū dicitur ꝯdidisse sb̄tiliter te ne quid de rebꝯ eccīe ꝯsum p̄sissȝ oportet inquirē· et siquideȝ eū exinde aliquid incōgruum minuisse didiceris· ita age ut res ab eo cuiꝯ interest modis om̄ibꝯ reparentur· ¶ Itē gḡ· mariano ep̄o rauennati·

Que mōsterijs ab ep̄o ꝯferūtur reuocari non debent

QUia iohēs quondaȝ decessor tuus sepius a nobis expetijt ut ea q̄ in monasterio illi ꝯtulerat qđ iuxta eccīam sc̄i appollinaris ip̄e ꝯstruxerat nr̄a auctoritate debuissemus firmare· et h̄ facturos nos esse ꝓmisimus· fraternitatē tuā nc̄rio p̄uidimus ad hortandā· ut nichil de hijs q̄ illic contulit atȝ ꝯstituit aliquo mō patiatur imminui· sȝ om̄ia firma studeat stabilitate s̄uare· Huius igiē mōsterij et collectarꝫ illic reꝝ qꝛ in testamēto qđ ꝯdidit fecisse nosciē mentionē sciendum vobis est non nos ideo ea ꝯfirmasse· qm̄ eius supremam sequimur volūtatē· sȝ qꝛ hoc ei sicut diximus viuēti ꝓmisimus· hec ita om̄ia sic sollicite fraternitas vr̄a implere festinet· q̄timus ⁊ q̄ sup̄scripto monasterio ꝯstituit et a nobis sūt ꝯfirmata s̄uentur· et illa q̄ in dāno dari vel fieri ꝑ testamentū sue decreuerit eccīe nulla ꝓhibēte lege obtineant firmitatem ¶ Itē ex· ꝯci· ꝑspalēsi·

Que ante suā ordinationeȝ vel post hereditariaȝ successiōȝ acq̄suit ep̄s cui vult ꝯliquat

EIxū ab hinc et ꝑpetuo ꝑmansurū esse decreuimus ut ep̄s res sui iuris quas an̄ episcopatū ꝗ̄ certe in ep̄atu hēditaria successiōe acq̄siuit· s̄m auctoritatē canōicā cui vult ꝯferat· ⁊ q̄cquid de eis vult faciat· Postq̄ꝙ aūt ep̄us factus est quascūqȝ res de facultatibus eccīe ꝗ̄ suo ꝗ̄ alterius nōie conparauerit decernimus ut nō in ꝓpinquoꝝ suoꝝ sȝ eccīe cui p̄est iura deueniāt· ¶ De rebꝯ vero eccīasticis testari lȝ ep̄o si tantundeȝ de ꝓprijs restituat ¶ Un̄ i agath· ꝯci· statutū est

Quō p̄nt eē rata q̄ eccīe ꝓpeta te testō legātur·

SI ep̄s ꝯdito testamēto aliquid de eccīastici iuris ꝓprietate legauēit· aliter non valebit nisi tantundeȝ de ꝓprij iuris facultate suppleuēit· ¶ Sȝ si ep̄us vel quilibet ex gradu eccīastico intestatus defunctus fuēit· nec aliqui inuēti fuerint qui iure ꝯgnatōis ei succedāt· eccīa sua ei succedat in integrū· nec licebit alicui aliq̄ ex rebꝯ eius p̄sumē ¶ Unde in terraconensi concilio statutum est·

Ep̄o ab itestato eccīa succedat ex integro

SIc vbi defunctus fuerit ep̄us intestatus post hanc diffinicōnem a p̄sb̄ris eiꝯ ⁊ diaconibꝯ de rebꝯ ipsiꝯ breuis conscripcō fiat a minimo vsqȝ ad maximū id est de utēsilibꝯ ⁊ om̄i suppellectili· ita tn̄ ut si quis exinde vel p̄sumpsisse aliquid vel oculte tulisse fuerit ꝯuictus· s̄m furti tenoreȝ restituat vniūse· ¶ Itē ex ꝯci· tribu riensi ¶ De eodem·

QUicūqȝ ex ḡdu eccīastico sine testō ⁊ sine ꝯgnacōne decesserit· hēditas eiꝯ ad eccīā vbi ꝯsuiuit euoluatur· sil̄r de scimonialibꝯ assignaē·

Incipit causa decimatercia·

Docesani cuiusdā baptismalis eccīe cladibꝯ bel loꝝ pressi hostili meto cōpulsi· domicilia sua transtulerunt in aliam diocesim· predia tamen antiqua nō

---

a ¶ Aut negelctū hic habes ꝙ si p̄latus aliquid neglexit acquirere ecclesie sue cum possit et maluit sibi acquirē ꝙ hoc imputatur ei et ꝯ hoc tenetur ad instar tutoris· ut· ¶ de arbi· tu· quicquid· nec em̄ debȝ vtilitatē suaȝ ꝓponē vtilitati ecclesie sicut nec tutor suā vtilitatē vtilitati pupilli· ff· de admi· tu· tutor· §· i· ff· cōmodati· si ut certo· §· ꝯmodatū in fi· et· vij· q· i· p̄ntiuȝ· et· c· placuit·

b ¶ Pro cuius· sic extra de ꝓcur· cū ꝑ cā· Nō· v·

TEstamenta· nec aliquid dare nec testimoniū ꝯdere licet de rebus ecclesie· si tn̄ ꝯsuetudo habȝ p̄t mobilia aliqua dare ut ext̄ ꝯ testa· ad h̄· et· c· quia·

NUlli dubiū· ut si h̄· ideo ep̄o incumbit ꝓbacōnis onus qꝛ illa erat in possessione ut dixi· s· e· q· i· sine maifeste

OBitum· inter ē· id ē ut· s· heres vniuersa restituat· ut· xvij· q· vi· si ep̄m ⁊· s· c· q· ij· ep̄us·

QUia iohēs· qm̄ sup̄mā· nota ꝙ lȝ sit magnus fauor ultime voluntatis tn̄ potius sequitur h̄ voluntatem viuētis quam morientis· Itē ar· ꝙ lȝ ꝗ̄ qua voluntas non valet tanq̄ꝙ testamētum valet tn̄ tanquam simplex donatio· qđ ē ꝯt̄ leges· ff· de iure codi· l· i· sed vidꝛ ꝙ post mortē huius ep̄i non possit rata haberi donatio facta ab ipso· qꝛ oportet ꝙ eo tp̄e rata habeaē quo p̄t donatio fieri ut· ff· ꝯ acqui· hē· si q̄s alicui· ff· de bon̄· pos· l· iij· §· acquirere· et· l· ul· sȝ secus ē qꝛ nec mors nec furor nec petētis penitentia impedit ratihabitionē ut· ff· rem· ra· habonoꝝ·

g ¶ Monasterio sȝ nōne canō ꝑmittit ei legitimā portionē dare monasterio ad ꝯstruēdum monasteriū/ sic sed nō ad dandum· vel fuit h̄ ultra legitimā portionē datū· s· e· q· ij· bone·

EIxū· in ep̄atu· contra in aut· de ec· titulis· §· interdicimus· coll· ulti· ubi dicitur quocūqȝ modo res aliquas acquisiuit post episcopatuȝ nisi iure ꝯgnacōnis ad eū ꝑuenerint non p̄t eas alij relinquere ꝙ̄ eccī· sed illud non tenet·

SI episcopus legauerit· lȝ em̄ heres teneaē redimere rem legatam a defūcto vel eius dare estimacōnē ut insti· de leg· §· nō solum secus tn̄ est cū legaē res ecclesie ut extra de testa· filius·

h ¶ Nisi tantūdē ut· s· e· q· ij· si q̄s q̄libet·

QUicunqȝ· deuoluaē· eccīa em̄ ē ei ꝓximꝯ heres· ut extra de penis· p̄sb̄ri· cōtrariū tn̄ huic est extra de succ· ab insta· c· ij· sed illud fuit locale vel illud intelligitur s̄m istꝯ

m ¶ De sanctimonialibꝯ· ar· est hic ꝓ sanctimonialibus theutonie qđ possint hr̄e ꝓpria qꝛ et vestē religiosam! p̄t quis habere in domo ꝓpa· xxvij· q· i· de viduis· ad id facit· xxvij· q· i· si quis rapuerit· tn̄ taliū monialiū vita cōdeninatur· xviij· q· ij· ꝑniciosam·

deſierunt colere. Ceperunt perſolue
re decimas illi eccleſie in cuius dyo=
ceſim tranſierunt et apud eam ſibi
elegerunt ſepulturas tranſactis. l.
annis. clerici quibus quondam per
ſoluerant decimas ceperunt mouere
queſtionē i eos q̄ ab iſtis accepert̄ p̄
mitias et decimas. veniūt ad cauſaꝫ
¶ Modo primum querit̄. ſi illi quo
rum domicilia ſunt in dyoceſi huius
baptiſmalis eccleſie. an debeant per
ſoluere decimas illi eccleſie et cele=
brare ſuas exequias apud eam ec=
cleſiam in qua quondam hec fiebāt
a parentibus eorum. ¶ Secundo an
preſcripcōne tp̄is ius ꝑcipiendi deci
mas et funarendi tollatur. Q I
Uod ꝑori eccł̄ie hec omnia
iure ꝑſoluēda ſint actores
hijs argumentis probare
ꝯtendunt. Conſtat vnamquamque
baptiſmalem eccleſiam habere dyo=
ceſim ſibi legitime aſſignatam ſicut
et prochiales eccł̄ie habēt parochi
as ſibi diſtributas. ¶ Unde dyoni=
ſius ep̄s ſeuero ep̄o. Singuli ſacer
dotes ꝓprias debent habē eccleſias.
E Ccleſias ſingulas ſingulis p̄=
ſb̄ris dedimus parochias ⁊ ci
miteria eis diuiſimus ⁊ vnicuiqꝫ ius
ꝓprium hr̄e ſtatuimus. ita videlicet
ut nullus alterius parochie termi=
nos aut ius inuadat. ſed vnuſquiſqꝫ
terminis ſuis ſit ꝯtentus. et talit̄ ec
cleſiā ⁊ plebē ſibi ꝯmiſſam cuſtodiat
ut āte tribunal eterni iudicis ex om
nibus ſibi cōmiſſis racōnem reddat
⁊ nō iudiciū ſꝫ gloriā ꝓ ſuis actibꝰ
ꝑcipiat. ¶ In dyoceſi autē deſigna
ta quecūqꝫ p̄dia coluntur ꝓuētꝰ de
cimationū baptiſmali eccł̄ie deſigna=
tus debet ſolui. Quia ergo predia
hec intra terminos nr̄e dyoceſ cōti
nentur. ⁊ ꝓuētꝰ decimationū nobis
legitīe aſſignatꝰ nr̄e eccleſie ꝑſoluē
dus eſt. ¶ hijs ita rn̄detur. Decime
a deo ꝯſtitute ſunt ꝑ moyſen ut ꝑſol
uerētur a ꝑp̄lo filijs leui. ꝓ miniſte=
rio in quo deſeruiebant ei in taberna=
culo nō accipiebant filij leui decias.
niſi ab eis ꝓ quibus offerebāt p̄ces
et ſacrificia. q̄ ergo nos ſeruimus
dn̄o in tabernaculo offerēdo ꝓ iſtis
p̄ces et ſacrificia et ip̄i debent nobis
ꝑſoluere decimas ⁊ p̄micias. Itē cū
decime darēt̄ filij leui. nō electōne
offerentis ꝑſoluebātur ut ꝯtēpto le
uita qui ſecū erat ip̄e eligēt cui vel=
let decimas dare. naꝫ dcm̄ eſt. leuita
q̄ tecū moratur ⁊ intra muros tuos
habitat ꝯmedat eas. Ideo etiaꝫ ex
ſingulis tribubꝰ ciuitates ad habi
tādū accepērūt. ut vnaqueqꝫ tribꝰ
illis ꝑſoluerit decimas qui ſecū erāt.
Nam moiſes p̄cepit filijs iſrahel ſi=
cut legitur in deuteronomio in loco
quem elegerit dn̄s deus vr̄ ut ſit no
men eius in eo illuc omnia q̄ p̄cipio
offeretis. hoſtias holocauſta et dec i
mas ac primicias manuum vr̄aꝝ et
quicquid p̄cipuum eſt in muneribꝰ
iuſtis q̄ vouiſtis dn̄o. ibi epulabimi=
ni coram deo vr̄o vos et filij ⁊ filie ve
ſtre famuli et famule vr̄e. atꝫ leuite
qui in vrbibus vr̄is cōmorāt̄. Neqꝫ
em̄ hꝫ aliā ꝑteꝫ atꝫ poſſeſſionē inter
vos. et infra. Decimā frumēti vini ⁊
olei et p̄mogenita armētoꝝ ⁊ peco
rū et oīa q̄ voueris et ſpōte offerre
volueris et primicias manuuꝫ tuaꝝ
corā dn̄o deo tuo ꝯmedes eas in lo=
co quē elegerit dn̄s deus tuꝰ tu ⁊ fi
lius tuus filia tua et ſuus tuus ⁊ an
cilla tua atꝫ leuita qui manet in ur=
bibꝰ tuis. q̄ ergo nos intra muros
urbis iſtorum ſedemus ⁊ eis cohabi
tacōne iuncti ſumus. rite ab eis deci
mas accipimus. Itē ait ꝓpha. Pro
duces fenū iumētis et herbā ſeruituti
hoīm. Fenū et herba ex terra ꝓduci
tur. ſꝫ quibꝰ. iumētis irrigātibꝰ eā
id eſt hoībꝰ colētibꝰ eā ⁊ in h̄ ſuien
tibꝰ ip̄i. Itē ap̄ł's. Cōmunicet aūt is
q̄ cathezizat̄ vbo ei q̄ ſe cathezizat
in oībꝰ bonis. hoc galathis. Cori
thijs auteꝫ ꝓbat ſp̄ealiter ſibi deberi
ſumptus q̄ eis ſp̄ūalia miniſtrauit.
dicens. ſi ſeminamus vobis ſp̄ūalia
nō magnū ē ſi vr̄a tp̄alia metamus.
Itē ſi alij ꝑticipes veſtre poteſtatis
facti ſunt. cur nō magis ⁊ nos. Iteꝫ
quis plātat vineaꝫ et de fructu eius
nō edet. nos plātauimus vineā vos
vultis edē fructus eius. Itē p̄cepit
dn̄s ꝑ moiſen ut nemo mittat falcē
in alienā meſſem. hec meſſis nr̄a eſt.
et vos vultis falcē in eā mittē. Itē.
non alligabis os bouis triturantis.
nos ſumꝰ boues triturātes. vos vul
tis alligare os noſtrū ⁊ de nr̄a tritu
ra victum vobis q̄ritis. Itē ap̄ł's. q̄
altari ſuiūt de altario viuāt. ſꝫ nun=
quid de eo cui nō ſuiūt. Itē qui in
ſacrario opantur cū ſacrario ꝑtici=
pant. ſꝫ nūquid cū illo in quo non o
perant̄. Nos ſeruimus altario vos ei
ꝑticipare vultis nos vero vacuos ⁊
inanes dimittē q̄ritis. Itē ap̄ł's. la=
borantē agricolā prius oportet ac=
cipere de fructibꝰ ſuis. vos autē ecō
tra q̄ritis. nos ſumus agricole labo
rantes. vos primum vultis ꝑcipe de

Qō. i.
Q Uod prio
ri eccleſie.
hic ponit primaꝫ
queſtionem an de
cime ſint dande il
li eccleſie a qua
ſe trāſferunt. vel
ad quā ſe tranſtu
lerunt diſtigue ḡ
aut decime ſunt
p̄diales aut perſo
nales. ſi p̄diales
ſꝑ dāde ſūt illi ec
cleſie vbi predia
ſūt ſita ut. xvi. q.
. i. ſi q̄s laicus. ſi ꝑ
ſonales ſūt q̄ ꝓ=
ueniūt ex artificio
vel negociatione
tūc dande ſūt illi
eccł̄ie vbi recipiūt
ſacr̄a. ut. xvi. q. i.
queſti. ſic illi ciui/
tati eſt ſoluēdum
tributū. vbi agri
ſūt. ut. ff. de cēſi.
forma. ⁊ h̄ diſtin
ctio ꝓbatur ex ꝯ
deci. ad ap̄lice. tn̄
prediales decime
dantur ſm̄ ꝯſue
tudinē loci. ext̄ ꝯ
deci. cū ſint hoīes
⁊ h̄ vera ſūt circa
veteres decimas
et circa nouas ut
ſꝑ dande ſint ec=
cleſie illi in cuius
prochia ſunt ſita
p̄dia ſꝫ ſi prochia
non ē limitata. in
arbitrio ep̄i ē cui
eccł̄ie dentur decie
noualiū. ut extra
. e. qm̄. Itē in du/
bio eccł̄ijs matricibꝰ
potius q̄ capellis
dabuntur decime
. ut extra. e. nun=
cios in parte re=
mota. et in dubio
illi potius dabunt̄
vbi audiūt freqn̄
tius dīna. ut ex. e.
ad apoſtolice.
a E Ccleſias. di
uiſimus. iſte
dyoniſius diuiſit
vel diſtinxit ter=
minos eccł̄iaꝝ. ſꝫ
non termios ep̄a=
tuū. q̄ in gentili=
tate fuerūt diſti=
ctē. ut. lxxx. di. c.
. i. ſilr̄ termini ꝓ
uinciaꝝ ſūt diſtin
cti an̄ tp̄s xp̄i. ut
xcix. di. c. i.
c ¶ Terminis. ꝓpt̄
h̄ inducitur. c.
d ¶ hijs ita. et p̄
micias. p̄micie ḡ
debite ſūt. ſic ⁊ de
cime. xvi. q. i. re=
uertimini. quanti
tas p̄miciaꝝ nō ē
determinata. ſed
q̄ plus dabat da=
bat quadrageſi=
maꝫ ꝑtē q̄ minus
ſexageſimaꝫ ⁊ ſic
licitū erat dare in
ter. xl. et. lx. quā/
tū quiſqꝫ volebat
h̄ erat in aridis ⁊
liquidis. ſꝫ qui da
bat p̄micias ani=
maliū dabat vnū
de ducētis ut ait
iero. ſup ezech. et
extra de dec. c. i.
e ¶ Manuū tuaꝝ
ar. q̄ non excuſat
monachos q̄ ꝓ=
p̄is manibꝰ colūt
agros qui teneā
tur daē decias cū
illū ſit p̄ceptū dn̄i
ſed illi legiſlatori
nemo p̄t ꝯtradicē
ut. xxvij. q. ij. ſūt
q̄ dicūt. nec lꝫ di=
ſpēſari ꝯt̄ p̄ceptū
dn̄i vł ap̄li ut. xx
v. q. i. ſūt q̄dā. de
h̄ dicemus. xvi.
. q. i. decimas.
f ¶ Seruus. videt̄
h̄ q̄ laici cū cleri
cis debeāt uti de/
cimis. ⁊ ſic eſt ar.
ꝯtra. xvi. q. vij. c.
. i. ſed ꝓut iero.
teſtatur in veteri
teſtamento q̄tuor
dabātur decime.
p̄mo de oībꝰ bo
nis q̄ hēbat ꝑp̄ł's
deciā dabat leui
tis. ſcdo ꝯ reſidu/
is. ix. porcionibus
ſumebāt decimā.
et reſeruabāt ad
uſus paupm ⁊ pu
pilloꝝ. Itē decia
bāt reſiduas ꝑteſ
⁊ ipaꝫ deferebāt
in tēplo ꝯ q̄ h̄ di.
adhuc dabat̄ q̄r=
ta decima. nam ꝯ
illa decima quam
ꝑp̄ł's offerebat le
uitis ſumebāt le=
uite decimā ꝑtē ⁊
offerebā eaꝫ ſum
mo ſacerdoti ⁊ in
de fiebāt panes
ꝓpoſicōnis. hodie
nec vna bn̄ datur
et ideo fame ⁊ pe
nuria ⁊ alijs penis
maledicti ſumus
ut. xvi. q. i. reuer
timini.
g ¶ Quia ḡ ꝓdu
cēs fenū. id ē tp̄a
lia.
h ¶ Seruituti. id
ē p̄dicatoribꝰ ſer=
uiētibꝰ alijs.
i ¶ Iteꝫ ap̄ł's. ad
galathas.
k ¶ Qui cathezi=
zatur. id ē inſtrui
tur.
l ¶ Metamus. q̄ſi
diceret non.

fructib9 noſtris· imo non ꝑmuꝫ· qꝛ nec ultimum nobis relinquere vultis· a prioribus em̄ incipientes paulatim ſerpitis ⁊ totum uſurpare contenditis· ut pro vobis videatur dictū· fruſtatim lupus comedit agnuꝫ Itē· quis vnq̄ militat ſtipēdijs ſuis quis paſcit gregem ⁊ ꝺ lacte ei9 nō edit· Nos militamus et vos ſtipendia nr̄e milicie vobis queritis nos gregem paſcimus· et vos lac eius ⁊ lanā accipere vobis vultiſ· Sape eſt de alieno labore victuꝫ querere· ſi ſapere eſt velle qꝺ nō poſſis· Iteꝫ dn̄s dixit diſcipulis ſuiſ· in quācunq̄ domū intraueritis in eadeꝫ manete edentes ⁊ bibentes q̄ apud illos ſunt cū aūt intraueritis ꝑmū dicite pax huic domui· nos domū hanc ingreſſi ſum9 ⁊ ei pacē obtulimus· vos aūt quaſi ocioſi alieno cibo paſci gaudetis· videte ne ī vobis vertatur illꝺ vide quid faciat odiū et alienus cibuſ· Itē ꝓpha· ſumite pſalmū et date timpanū Iſti a nobis ſumūt pſalmū ⁊ vos ab eis q̄ritis tipanū· Iteꝫ leo quartus· De decimis nō tm̄ nobis ſꝫ etiā maiorib9 nr̄is iuſto ordie viſū ē plebib9 tātū vbi ſacroſancta baptiſmata dātur debere dari· q̄b9 autē plebib9 debētur· an illis a q̄b9 baptiſma accipiūt· an alijs· nos eos baptiſam9 ⁊ vos ab eis decias ſumitiſ· honeſta iſta interpretatio eſt vtinam inueniatis qui ſic ꝓ vobis interp̄tentur· qꝛ nos ergo irrigamus populū hūc imbrē doctrine ei miſtrantes· qꝛ colimus eū vomē p̄dicacōnis corda eius ad fidē aperientes· ſi nō vultis finē vel patiamī nobis eū fructificare· ⁊ qualia vobis fieri nō vultis nobis inferre cauete· ne ſi ꝑgitis dicere q̄ vultis audiatis q̄ nō vultiſ

¶ Ad h̄ callida ⁊ multiplici argumentacōne iura nr̄a auferre ꝯtenditis· ita ut ſi fides v̄bis adhiberetur nō verba ꝓ verbis ſꝫ res ꝓ v̄bis reportaretis· ſꝫ deo ꝓpicio ſi v̄ba dediſtis verba recipietis· arguitis nos q̄ ea q̄ vobis debētur ſurripe querimus· qꝛ nr̄a pſequimur· ſapiēti q̄dē et philoſophico ore ꝓlata ſentētia eſt Suū pſequi eſt ne aliena rapere Vnde ad vos hec ſentētia manauit niſi qꝛ tanto ardore nr̄a ꝯcupiſcitis ut vr̄a putetis vobis auferri cū nos nr̄a ꝯſequimur· vn̄ cū cā nr̄a debituꝫ finē ſortita fuerit exclamabitis ha· a miſer crucior tm̄ dolū eſſe ereptuꝫ ex faucib9 meiſ· ſꝫ videte ne dānum effuſi vnguēti vobis recōpēſare q̄ratiſ· conſtituiſtis vos plantatores vinearū foſſores agrorū trituratores areaꝝ rigatores cāpoꝝ et m̄lta alia hmōi officia vobis aſſumpſiſtis ⁊ debita vobis obſequia a nobis ſubtrahi conqueſti eſtis· ſꝫ non negamus vobis qꝺ vr̄m eſt· boui triturāti palee et integumēta ſuātur· ſint h̄ vobis ⁊ ḡna nobis relinquite· paſtinatores vineaꝝ foſſores agroꝝ trituratores areaꝝ rigatores camporuꝫ diurna mercede accepta ꝓuenientes fructus dn̄is ſuis relinquūt· vos ergo recepta mercede vr̄i operis in cotidianis oblacōib9 et alijs obſequijs q̄ ꝓ ſpūalib9 q̄ a vobis accipiūt cotidie deferūt· ꝓuenietes frc̄us decimationū ꝑmiciaꝝ nobis relinq̄te· Itē p̄cepit dn̄s diſcip̄lis ſuis ut ꝯmederēt ⁊ biberēt ea q̄ apud auditores ſuos erāt· ſꝫ nō iuſſit eis ut dominoſ ꝺ domib9 ſuis eicerēt ⁊ reb9 ſuis expoliarēt· nō facile iuenies quiteleſ hoſpites libēter ſuſcipiat· Mus in pera· ignis in ſinu· ſpens ī gremio male ſuos remunerāt hoſpites· vnꝺ in ꝓūbijs ꝺꝛ· q̄ ſerpentem in ſinu ſuo nutrit ꝑcutietur ab eo· teles inueniatiſ vobis hoſpites q̄les nobiſ eē vultiſ· Nō ſufficit vobiſ edere ⁊ bibē q̄ i domo nr̄o ſūt dū cotidianos fruct9 oblationū ꝑcipitis ex quib9 victū ⁊ veſtitū habeatis· quib9 cū ap̄lo debetis eſſe ꝯtēti· ſꝫ non vultis qꝛ eius imitatoreſ nō eſtis· ſꝫ potius nos de domo nr̄o expellē ⁊ reb9 nr̄is nos penit9 exſpoliare ꝯtēditis· dū nec etiā eoꝝ decimacōes nobiſ relinq̄re vultiſ· Vt aūt vniūſaliter oīa colligāt cuncta q̄ ꝓ vobis inducta ſunt ſiue ꝺ laborante agricola ſiue de eo qui ſuis ſtipendijs non militat· ad hūc articulū deferimus· ut fructū vr̄i opis quē a deo recipe ꝯtēditis in oblationib9 ⁊ cotidianis obſequijs iſtoꝝ recipiatis· decimatiōes vero eoꝝ q̄ nobis debētur intactas nobiſ relinq̄te ne dū q̄ritis uſurpare qꝺ vr̄m nō ē iuſta aīaduſione etiā illꝺ cogamī amittē qꝺ vobiſ aliquo mō videbat̄ ꝯpetē· Qꝺ autē hec decimacōes nl̄lo iure vobiſ debeāt̄· facile ꝓbabim9· Dicit̄ em̄ ī quodā ꝯcilio· ſi q̄s laicus vel clericus ſiue vtriuſq̄ ſexus pſona ꝓprietatis ſue loca ⁊c̄· ſicut in eodem cap̄lo in cā mōchoꝝ notata inueniūtur Si ergo laicus vel clericus vel q̄libꝫ pſona loca ſue ꝓprietatis vendens ā donās ꝓuētū decimationū ab ecc̄ia cui legitime aſſig̃t9 eſt nullo mō p̄t abſtrahē· nec iſti de

a ¶ Poteſtatis· ſꝫ ſi ita poteſtatiue utunt̄ alij vēſtris ſicut ⁊ noſipī cur non magis etiam nos qui intendimus ſaluti veſtre

b ¶ Nec ultimū· q̄nq̄ tn̄ dꝛ ꝑmus non reſpectu ultimi ut extra de v̄· ſig· ioſeph·

c ¶ Paſcit· ar· do num q̄ ibi dande ſūt decime ꝺ grege vbi grex paſtus eſt et vbi cōcipit· non vbi moratur· nam et boues dn̄r eſſe de illo fundo ubi laborant non ubi morātur ut· ff· de fundo inſtruct· l· cum quidam· nam ſuitus paſcendi pecora ē p̄dialis ſeruitus cū uſus tm̄ p̄dij ꝯſiſtit in paſtu pecoris· ut· ff· de ſui· ruſ· p̄· pecoris· et q̄ ſit ꝺ foro illius ubi grex ſuus paſcitur· ꝓbo qꝛ ibi p̄t cōſtituē tugurīū vel officināū· ut· ff· de ſerui· ruſt· p̄· veluti· ſed racōne tugurij vl̄ officine ſit quis ꝺ foro alterius· ut· ff· de iuꝺ· heres· · §· ij· hoc dicto ſequitur inconueniens· quia eadē ratione dabuntur ꝺcime vbi grex parturit et ubi fetus paſcitur· p̄terea colom nō dant decimas ibi ubi laborant dn̄is ſuis· ſed ubi r̄cipiūt ſacr̄a ut· xvi· q· i· q̄ſti·

d ¶ Sapere· ironice loquitur q̄ſi dicēt magna ſapientia ē velle illuꝺ qꝺ nō p̄t ſcꝫ de alieno viuere·

e ¶ pſalmū· iꝺ ē ſpūalia·

f ¶ Timpanū· iꝺ ē tpalia·

g ¶ De decimis·

ꝫ· xvi· q· i· de decimis·

h ¶ Sinere· ſpōte

i ¶ Vel· iꝺ ē ſaltē

k ¶ Patiamini· coacti·

l ¶ Audiatis· verbum ē terrentij· q̄ dicit qꝺ vult audiet q̄ nō vult·

m ¶ Verba· res dare ꝓ reb9 ꝓ v̄bis v̄ba ſolemus·

n ¶ Sapienti· ironice loquitur·

o ¶ Recompenſare· hōc eſt dicere videte ne ita ꝯtriſtemini de illa amiſſione q̄ ꝓpter hoc deteriora cōmittatis ſcꝫ ſuſpēdatis vos ſicut fecit iudas qui ita triſtabatur de effuſione vnguenti de quo ꝓpoſuerat decimā ptem furari ſic̄ de alijs reb9 conſueuerat· vnde ut recōpēſaret illud damnuꝫ vēdidit dn̄m ꝓ· xxx· q̄ ſūt decima ps trecētoꝝ· tāti enim potuiſſꝫ fuiſſe vēditū vnguentū et ad ſimilitudinē iude camerarij ſp̄ furātur decimā pteꝫ illoꝝ que dantur dn̄is ſuis·

p ¶ Paſtinatoreſ paſtinare idē eſt q̄ colere· ſic ponitur· ff· q̄ vi· aut clam· ſp̄· §· i·

q ¶ Recepta· iꝺ eſt ſi deberetis recipere aliquid deberetis tātū mercedem recipe·

r ¶ In ſinu· hec v̄ba habes ex̄ de iudeis· et ſi iudeos·

s ¶ Vobis· ſic· xxv· q· ij· ſic decet· ſil̄e· xi· q· iij· p̄uilegiū· et extra de ſimonia qꝛ· in ſi·

t ¶ Laicus· ꝫ· xvi· · q· i· ſi quis laic9

A D hec·aſſeritis·h de vna excepcōne tranſitur ad Qō·ij·
aliā·ſi quis enim ſuccubuerit in vna excepcōne trāſire poteſt
etiam ad contrariam ut extra de pſcrip·auditis·ff·de excep·ne
mo·ſimiliter de vna actione poteſt tranſire ad contrariam qui in vna
ſuccubuit·ut ex=
tra de iudicijs ex
animata·et·C·de
in officio·teſta·cō
tra maiores·⁊·ff·
d euic·minor·ſed
quid ſi iurauit q
oēs excepcōnes
ꝓponēt·j·certū t=
minū non videtur
q poſſit vnaz p9
aliam ponere·ut
ex de excep·paſto
ralis·nam etiam
qui vnam excuſa
cōnem ꝓpoſuit ſi
poſtmoduz cū i il
la ſuccubuit vult
aliā ꝓponē debet
h facē infra ter=
minū pfixū ut in=
ſti·d excuſa·tuto
·§·q aūt·ad h di
co q ſi alicui cō=
peterēt plures ex
cepcōnes que nō
ſunt otrarie in eo
caſu ſi infra pfixū
tpus non ꝓponit
omnes excepcōes
ſi in vna ſuccubu
it poſtea non au=
ditur in altera·et
ſic intelligitur in
ſtit·de excuſā·tu=
to·§·qui aūt·⁊ d
excep·paſtoralis
ſi aūt ſūt cōtrarie
ut ſi pmo dixit ſe
exemptū·tūc licz
ſuccubuerit nilo=
minus poſt tps
pfixū pt aliā ꝓpo
nere ut·C·de in
offi cioſo teſta·oē
maiores·ſed in a=
ctōnibꝫ ita ē dōm
q ſi alicui cōpete
bant plures acti=
ones ⁊ poterit eli
gere·qua vellet
agē·eligēdo vnaz
ſi in illa ſuccubu=
it non pt tranſire
ad alterā ut·ff·de
tribut·q in here
dem·§·eligere·Item qui negat ſe aliquid debere ſi ouicatur pt adhuc
alia excepcōne uti niſi in caſibꝫ a iure expſſis ut·ff·de·reg·iur·nemo
ex hijs·nam ſi qs neget numeratam pecuniam ſibi ſi poſtmodū ouict9
eſt et velit dicere ſe ſoluiſſe non audietur·ut·C·de nō·nu·pe·in aut·oē
q·et ita nō ē inconueniēs ſi de vna excepcōne tranſitur ad aliā·ſic·xxiij·
·q·i·quiſquis·ex de teſt·ex tenore·ſic extra de excep·cū venerabilis·
b Tricēnalis·hic tacite annectit ſcdam qōnē ſcz an ius decimarū vel
etiam ius funerandi poſſit pſcribi et eſt expeditū q ius id eſt libertas
non dandi decimas a clerico nomie eccleſie ſue pt pſcribi ut extra de p
ſcrip·de quarta·Item vna eccīa pt pſcribere decimas·j·prochiā alte/
rius eccleſie ut ex de pſcrip·ad aures·ſilr ius funerādi pſcribit ſcdm
leges·ut·C·de rel·l·monumētoꝝ·ſilr alia ſacra eccleſiaſtica pſcribūt
ut extra de relig·do·oſtitutus·ſi queras qualiter pſcribātur decime cū
non otinuo dentur·et ſeruitutes pſcribi nō pnt cum nō otinuo poſſide=
antur ut·ff·de ſerui·Ren·lz pceptio decimaꝝ non ſit otinua tn̄ ius pci=
piēdi ē otinuū·vel aliter lz pceptio non ſit otinua tn̄ cauſa pcipiendi
ſcz pceptū dn̄i q ꝑpetuū et otinuū eſt ꝑpetua ē ⁊ naturalis·et h ſufficit
ad pſcripcōnē·q cauſa ſit ppetua et naturalis ut·ff·de·ſeru·ur·p·fora
men·ibi enim dr ſi cauſam habet a celo otinuum dr·
F Acultates·ſic oſtrue·facultates eccīe q ab aliquibꝫ epīs poſſiden=

dioceſi ad dioceſim tranſeūtes deci=
mas ſuoꝝ pdioꝝ q intra terminos
nr̄e prochie otinētur nobis auferre
pnt·quantū enim ad ius pcipienda
rū decimaꝝ attinet idem eſt poſſeſſo
rem de dioceſi ad dioceſim tranſire
qd eſt poſſeſſionem de dioceſano ad
dioceſanū transferre·

o n

A D hec decimacōnes iſte et
ſi iure vobis debētur ut aſſe
ritis·tn̄ tricennalis obiectō
vobis ſilentium imponit·Omnis eīn
poſſeſſio tricennaria preſcripcōe tol
litur·vel quadragenaria ſicut poſſeſ
ſiones religioſaruz domorum·vel cē
tenaria·ſicut pdia ſancte rōne eccīe
Unde gelaſius papa ait

Que·xxx·annis ab epīs poſſidentur
F iure ab eis vendicantur·

Acultas eccīe necnon et dio=
ceſes q ab aliquib9 poſſidētur epīs
iure ſibi vendicent qd tricennalis lex
oclusit·qr et filioꝝ nr̄oꝝ pn̄cipū ita
emanauit auctoritas ut vltra·xxx·
ānos nulli liceat p eo appellare·qd
legū tps excludit·A t illi ecōtra
cui9 auctoritate nobis ſilētiū ipoui=
tis·eiuſdē auctoritate vr̄a ora clau
dimus·Ait enim idez gelaſius·nlla
pſcripcōne ſtatū prochiarū ⁊c·Si
ergo tempalis obiectō dioceſim ſe=
mel oſtitutā diuellē non pt·patet q
nec vobis pr̄ocinabitur ut ſtatū par
rochie nr̄e mutātes decimacōes no
bis quondā legitie aſſignatas vin=
dicabili vobis uſurpacōe vēdicetis·
Quō autē diſtinguēde ſunt hee au=

toritates in cā monachoꝝ iuenitur·
Nunc autē qritur de iure funerā
di·que haꝝ eccīarū habeat ius tu=
mulandi iſtos·ſicut ieronimus ſcri=
bit·oiugati in vno ſepulcro viden=
tur eſſe ponendi·Ait enim·In ſe
pulcro parētum filij ſunt collocādi·

E Bron dicitur eſſe ciuitas triū
virorꝝ·qr i ea ſepulti ſunt tres
pr̄iarche in ſpelūca duplici cū tribus
uxoribus ſuis·hoc eſt abrahā ⁊ ſara
iſaac et rebecca·iacob et lya·preter
ipm adā et euā vxorem ſuā·thobias
dicit ad filiū ſuū·cum accepit deus
animā meā corpus meuz ſepelies·et
honorē hēbis matri tue omnib9 die
bus vite tue et cū ipa opleuerit tps
ſuū ſepelies eam iuxta me in vno ſe=
pulcro·Itē·Vos oiūxit vnū con
iugiū cōiūgat vnū ſepulcrū qr vna
caro ſunt·et quos deus oiūxit hō nō
ſepet·Itē aug·De eodem·

U Naqqꝫ mulier ſequatur viruz
ſuū ſiue in vita ſiue in morte·
Itē greg·De eodez·

S Uxor bti bn̄dicti ſepulta ē in
ſepulcro qd ipe ſibi pparauerat·ut
quoꝝ mens vna fuit ſp in dn̄o·eorū
qꝫ corpa ſepultura nō ſepaēt·Itē
ioſeph moriens in egipto rogauit
frēs ſuos ut tpe viſitacōis ſue oſſa
ſua ſecū deferrēt ⁊ in ſepulcro patrū
ſuoꝝ ea collarēt·Itē dēm eſt ꝓphe
q otra pceptū dn̄i ꝓhibit9 omedit i
bethel·nō inferetur cadauer tuū i ſe
pulcro pr̄m tuoꝝ·Itez de nonnullis
legit in libro regū·obijt et appoſit9

tur ſupple ipi epī·iure ſibi vendicent id ē defendat·qd id eſt quia tri=
cēnalis lex oclusit·i·acqſiuit illas poſſeſſiones eis·vel pone caſum qd
ille epſ q pſcripſerat res alterius cecidit a poſſeſſione illaꝝ rerū·tunc
enim licite poteſt eas vēdicare a poſſeſſore ut·xvi·q·iij·§·poteſt·in fi·
d Triginta·cū
eccīa pſcribit cōt
puatū·ſed ſi eccīe
preſcribit contra
eccīam et puatus
otra eccīa requi=
runtur·xl·an·ut·
·xvi·q·iij·§·po=
teſt·ij·in fi·
e Appellare·id
eſt interpellare·
f Nulla·j·xvi·q
·iij·lz in regulis·
g vindicabili·
id eſt iniuſta·id·
h Nūc·h expli
catur alt articul9
pme qōnis·ſ·vbi
iſti ſint ſepeliēdi·
d hac materia va
ria loquūtur iura
·h·dixit q quili=
bꝫ poteſt ſepeliri
i ſua eccīa vbi au
diuit dinum offici
um·ut extra de ſe
pulturis·i nr̄a·ni
ſi in tribꝫ caſibus
ſi velit trāſire ad
epālem eccīam ut
·j·e·vbicūqꝫ·vel
ſi elegit ſepultu=
rā i loco magis re
ligioſo·ut extra
de ſepulturis·fra
ternitatē vel ſi ve
lit ſepeliri i ſepul
cris parētū ſuo=
rū ut·j·e·placuit·
ego credo q libe=
re pt quis eligē
ſepulturā vbicū=
qꝫ voluērit ut ex
·e·t·cū ſit liberū·
dū tn̄ legitimam
portionez relinqt
pori eccīe·ut ex·
·e·ti·nos iſtituta·
etiam apud locuz
minus religioſuz
ut extra·e·i nr̄a·
et oīa contraria
intelligas qn̄ eſt
illectus·vel qn̄ ex
otēptu vel teme=
ritate deſerit ſuaz
eccīam·vel qn̄ legitimā porcōnē non vult relinquē eccīe pori·parentes
tn̄ non pnt filijs·j·annos diſcrecōnis eligē ſepulturam niſi hoc habeat
oſuetudo ut extra de ſepul·de vxore et extra·e·ti·in noſtra·in fi·ſi quis
autē in caſu nō oceſſo receperit corpus alienuz et ſepultū reddē coge=
tur cū oībꝫ que occaſione ipius receperat·ut extra·e·fraternitatē in
fi·et·c·i·et·ij·⁊·c·cū ſit liberū·
E Bron·duplici·quia duo receptacula habuit in vno recipieban=
tur maſculi in alio femine·
k Preter·hec dictio preter ponitur incluſiue ſic·xxxv·q·iij·porro·
·ff·de pig·acti·l·i·in fi· ·us h interptat iero·auctoritatē dn̄i q in euā
l Quis otraxit·largi= gelio intelligat·⁊ ē·ſi·xxviij·q·i·pcolata·
V Naqueqꝫ·ſequatur·nūquid g tenetur ſequi virū vagantez·vidr
q non·ut·xxxiij·q·ij·ſi quis·ſic nec libertus tenetur ſequi patro
num vagantē·ut·ff·de opis lib·q niſi·ar·ff·de ꝓcur·ſed et hec·§ non
ſolū·ff·de ānuis·l·meuia·§·i·ſed otra·quia etiam tenetur ſeq leproſuz
ut ex de cō·lepro·c·ij·et·iij·credo q ſi ſciret eū eſſe hiſtrionez tenetur
eū ſequi alias non·h·tn̄ dicit q ſp debet ipm ſequi·et dicit q illud ca/
pitulū·ſi quis eſt abrogatū·ſilr dicit q debet ipm ſequi etiam ſi mitta=
tur in carcerem·vel ſi cogatur ire in exercitū·ſed eadē rōne debet ipſuz
ſequi quādo dn̄s petit a viro qui ē ſeruus ut ſeruiat ſibi·lex tn̄ dicit q

poſtq̄ liberta nupta ſit volūtate patroni q̄d amnioꝺo non debet ſeruire
patrono ſuo ꝓpter ſuſpicōnem·ſed p̄rone ſue p̄t honeſte ſeruire·ut·ff·
de opis lib·ſicut· ꝯſilium·ut extra·e·ti·de vxore·Querit·h·po=
¶ In morte·hoc eſt= ne ꝙ mulier plures viros habuit quē illoꝝ

tra videtur ꝙ non·q꞉ h̄ iuramentū non v̄git in interitū ſalutis eterne·
ergo eſt ſeruandū ut extra de iureiur·Si vero·ſed cōtra·nemo ſibi p̄t i
dicē legem ut non liceat ſibi recedere a p̄ori volūtate·ut·ff·d̄l·iij ſi q̄ſ
in prin·et libertatem ſup̄mi iudicij nemo p̄t ꝯſtrīgē ut·ff·ꝓ ſocio cum

debeat ſequi in ſe
pultura ſibi eligē
da·ſm io·non eſt
queſtio q꞉ p̄t eli=
gere ſepulturam
vbi voluerit·h·
dic̄ ꝙ tenetur vl=
timū ſeq̄ ſic vltia
eccl̄ia ſuccedit clē
ico·xviij·q·i·c·i·
ſicut vltimū virū
ſequitur in domi=
cilio et honore·ut
·ff·de munici·Filij
·§·i·

¶ Sopor·viſita
cōnis·id eſt
cū deus eos viſita
ret ⁊ educēt eos
de terra egipti id
ē de egiptiaca ſer
uitute et h̄ petijt
q꞉ ignominioſum
erat tūc ꝙ aliq̄s
non ſepelieretur
in ſepulcro patrū
ſuoꝝ ut ſtatim ſe
quitur·vel quia i
ſpū videat ꝙ do=
minus reſurgē de
bēt ibi ⁊ ꝓuideāt
multos reſurrec=
turos ibi cum illo
et ip̄e forte erat v
nus ex illis·

¶ Prophete ab
do ſcꝫ·hāc hiſtori
am habes·i·q·i·
ſi quis inquit·

¶ In nouo teſta
mento·id eſt tpe
noui teſtamenti·
non fuit iſte phi=
lippus ap̄lus ſed
vnus de ſeptē dia
conibꝫ·

¶ Cōtra rn̄ſio
defenſoꝝ·

¶ Arbee·id eſt
ebron·

¶ De cethura q̄
etiā agar d꞉·

¶ Rachel·vxor
iacob·

¶ Arbitū ſic ext̄
de of·del·d̄ cauſis

Vltima·ulti=
ma volūtas
defuncti ꝓ lege ſ̄
uāda ē·ut in aut̄·
de nup·§·diſpo=
nat·et ſi quis eaꝫ
nō ſeruat h̄ ipſuꝫ
ꝙ ei eſt relictū ei
aufertur ut·xi·q·
·i·ſilueſter·et h̄ i
telligas cū volun
tas ſit rōnabilis·
nā ſi moriēs vult
exheredare filium
ſine cauſa hec vo=
lūtas nō eſt ſeruā
da·ut·ij·e·ſi quis·ſimiliter ſi quis p̄cipiat corpus ſuū iactari in mari ut
·ff·de cond·inſti·quidam ſed ip̄e moriens bn̄ p̄t mutare volūtatē ſuam
nam ambulatoria eſt voluntas defuncti·ut·ff·de adimē·le·l·ij·ſed pone
q̄d quis iurauit ꝙ nō veniret ꝯtra voluntatē ſuā·nūquid p̄t venire cō

eſt ad p̄res ſuos·hoc eſt in ſepulcro
patrū ſuoꝝ·Item in nouo teſtamto
btūs philippus legitur edificaſſe ſi=
bi ſepulcrum in quo ipſe et filij eius
quieuerūt·Item btūs ſeuerus rauē
natū arep̄us tumulū fieri iuſſit i quo
ſe ⁊ vxorē ⁊ filiā collocauit·¶ His
oībus exēplis colligit̄·ꝙ in ſepul=
cris parentū corpa filioꝝ collocan=
da ſunt·q꞉ ergo parētes iſtoꝝ apd̄
p̄ores eccl̄ias ſepulti ſunt·et hij apd̄
eaſdeꝫ debēt tumulari·¶ Econtra a
dam ut aſſeritis in ciuitate arbee tu
mulatus eſt·ſꝫ nūq̄d omnes filij eius
ſepulti ſunt ibi·tāta multitudo hūa=
ni gn̄is tam breui tumulo non tam
facile poſſꝫ includi·Itē abrahaꝫ ibi
ſepultus eſt·ſꝫ nūquid iſmahel ⁊ ma
dai et alij quos de cethura genuit i=
bi ſepulti ſunt·Itē iſaac ibi ſepult9
eſt·ſꝫ nūquid eſau cū eo tumulatus
eſt·Itē iacob ibi collocatus eſt·ſed
nūquid aliquis filiorum eius preter
ioſeph ibi ſepultus ē·Rachel quoqꝫ
nō i ebrō ſꝫ iuxta bethleē tumulata
legitur·Exēplo igitur iſtoꝝ liquet·
ꝙ liberū eſt filijs ſepeliri in ſepulcris
patrū ſuoꝝ·et liberuꝫ eſt eis alibi ꝓ
locoꝝ et tpm oportunitate corpori
ſuo hoſpiciuꝫ inuenire·non ergo hoc
exemplo iſti coguntur ſepeliri in ſe
pulcris patrū ſuoꝝ·Item q̄ legib9
diffinita ſunt mutari nō licet·q̄ aūt
legib9 exp̄ſſa nō ſunt ābitriū ſequū
tur hūane volūtatis·At legib9 dif
finitū eſt quib9 decime ſint p̄ſoluen
de et dāde·et ideo danti mutare non
licet ubi aūt quiſqꝫ tumulandus ſit
legibus exp̄ſſum non eſt·et ideo in
volūtate tumulandi ꝯſiſtit·¶ Vnde
btūs greḡ·ait **vltia volūtas defun**
cti ſuari debet

Vltima volūtas defuncti modis oīb9 ſuari
dꝫ·¶ Nō de libero et nō de ſuo itel
ligēdū ē·ſuus eīn teſtamēti pagīnā
ꝯdē nō p̄t·¶ Vn̄ gelaſius pap̄ ſcri=
bit honorio epo·

Seru9 teſtamtū facē non p̄t·

Illud etiā ſinceritatē tuā volu
mus non latere·ad nos fuiſſe perla
tum·ꝙ ampliatus conductor quem
non ſolum ſeruū ꝯſtat eſſe eccleſie ſꝫ
ita racōnib9 eius a multis tēporib9
implicatū·ut etiam ſi eſſet ingenu9
donec racōcinia cūcta deduceret mo
dis oībus obnoxius hr̄etur·auſu
temerario molitus fuerit paginam
ꝯdere teſtamenti·cuius oīe peculiū
eccl̄iaſtico iuri legibus nō dubitetur
obſtrictū q̄ ꝓpter hijs p̄ſūpcōibus
vice nr̄a tua fraternitas ꝯtradicat·
nec fieri ꝓrſus aliqua ſubrepcōne p
mittat·ac ſi eidem quicq̄ hūanitus
forte ꝯtigerit·q꞉ grandeuus eſſe cō
memoratur·mox eius ſine dilacōne
ſbam p̄cipiat hūanitas tua·filijs e=
ius dūtaxat quibus p̄rimoniū ꝓbat̄
eſſe ꝯmiſſum·ſub fideli ꝯſcripcōne cō
tradi·donec vniuerſis tp̄ib9 quibus
hoc p̄rimoniuꝫ gubernaſſe ꝯgnoſcit̄
p̄tes dominicas reddere cogatur in
demnes·¶ Quia ergo ſm gḡ·ulti=
ma voluntas defuncti ꝯſuanda eſt·
ꝓ iſtoꝝ voluntate corpa eoruꝫ ſunt
tumulanda·nō ꝓ arbitrio vr̄e diſpo
ſicōnis·¶ Vnde in triburienſi cōci=
lio legit̄· **Vbicūqꝫ quis decias p̄ſol=**
uerit ibi ſepulturā eligere dꝫ

Vbicunqꝫ tpm vel locoꝝ facul
tas tulerit apud maiorē eccl̄iam vbi
ſedes ē ep̄i ſepulture celebrentur·ſi
aūt ꝓpter tēpis vel loci aſperitateꝫ h̄
difficile fuerit viſuꝫ·apud eccl̄iam q̄
religioſoꝝ canonicorum vel mōcho
rū ſeu ſcimonialiū religioſa congre
gatio ꝯmuniter degerit ſepeliatur·ſi
autē et hoc ineptū viſuꝫ fuerit·vbi
quis decimas p̄ſoluebat viuus·ibi
ſepeliatur et mortuus·¶ Quia ego
decimas nobis p̄ſoluebat viuus·et
apud nos ſepeliendus eſt mortuus·
Itē ſi quis de ꝓuicia ad ꝓuiciā trāſ
ierit et ibi domiciliū ſibi collocaēt·li
ber fcūs a dicōe p̄oris iudicis iuris
dictōni illius iudicis ſubicētur in cu
ius ꝓuincia ſedē ſibi eligeret·Quia
ergo iſti a vr̄a dyoceſi in nr̄am tranſ
ierūt·liberi a vr̄a ditione noſtro iuri

duobus·§·papini
anus·in ſi·ar·ꝯtra
extra de iuriur·cū
ꝯtingat·io·h̄ ple
ne notaui in q̄onī
bus·b·

Illud·ꝯductō
i ꝓp̄e d꞉ ſer
u9 ꝯductō·nā nec
ſeruus aliq̄d alij
debet nec aliquid
ei debetur ſed po=
tius p talia v̄ba
reſpicitur factum
q̄ ius ut·ff·de pe
culio·nec ſeruus

¶ Obſtrictuꝫ·
nec intellige ob=
ſtrictuꝫ id eſt ob=
ligatū q꞉ cū pecu
liū ꝙ ſeruus habꝫ
ſit dn̄i·dommo nō
p̄t res ſuas obli=
gaē ut·ff·d̄ reg̃·
iur̄·neqꝫ·

¶ Contradi·nō
tāquā heredibus
q꞉ ſeruus non p̄t
hr̄e heredē ut·C·
ꝯūia·de ſucceſ·ſer
uus ſed ꝯſuetudo
eſt plurimoruꝫ lo
corum ꝙ filijs re
linq̄tur peculium
q̄d p̄r habuit·

Vbicūqꝫ·ſed
nōne quilibꝫ
ſepeliēdus eſt vbi
p̄cipit ſacr̄a eccl̄ia
ſtica·ut·ſ̄·c·ꝓx·⁊
extra·e·ti·in nr̄a
ad quid ḡ eſſent
diuiſa cimiteria·
ut·s·e·c·i·R̄n·ve
rum eſt ſed iſtud
capitulꝫ inſtruit
ꝙ ſi quis vult eli
gere aliaꝫ ꝙ hūc
ſeruabit ordinem
in eligendo·poti=
us eīn eligit ep̄a
lem eccl̄iam q̄ al=
terā·ſi tn̄ alio mō
eligit ſtādū ē vo
lūtati ſue dū tam̄
habeat iuſtā cau=
ſam eligendi·ep̄o
aūt non p̄ſigitur
talis doctrina·nā
p̄t eligē ſepultu=
rā in minori eccl̄ia
ut·xij·q·ij·bone ⁊
intelligo ꝙ ſi ꝓ ex=
temeritate vel cō
tēptu·vel exille=
ctōne mutatur ſe
pultura niſi appa=
reat certa cā mu
tationis·vel niſi
ſeruet hūc ordinē
qui h̄ ſtatuit̄ eli=
gendo ſepulturā·

¶ Quia ergo·liber factus·h̄ verū ē qn̄ plene ſe tranſtulit ut·xxi·q·
·ij·ſi quis iam tranſlatus·ſecus ſi transfert ſe ad ſcd̄m locū non tn̄ ani
mo derelinquendi p̄muꝫ locum tūc eīn retinet primum locum et ſcd̄m
ut·ff·ad municip̄·ſi quis inſtructus ſit·et ꝙ h̄ d꞉ intellige ꝙ q̄s p̄t ſe

transferre de vno foro ad aliud reintegra·nam si quis in vno loco ē cō
uentus licet transeat ad aliud forū tñ in ꝑori foro respondebit·ut·ff·
de iur·o·iud·l·pe·Itē et hoc scias ꝙ sola habitatio non facit aliquem
esse de iurisdictione alicuius nisi per decem annos ibi steterit·ut·C·de
incolis·l·ij·nisi qº
ad hº ꝙ ibi respō
debit·ut·ff· de iu
d·heres·

P Lacuit teme
rita te·istud
vbū soluit cōtra
ria·nam alias ꝑt
sibi quis eligē se
pulturaȝ ut extra
·e·c·i·et·c· cū sit
liberū·et ·c·i nra

b ¶ Nisi infirmita
tis·h est cōtra·h·
q ui dicit ꝙ in tri
bus casib9 ꝑt mu
tari sepultura ut
dixi in sūma·hº hȝ
locū distinctio de
cre·ex·e·ti·d hijs

c ¶ Sed aliud·g·
hº ponit duas solu
cōnes·

b ¶ Vel ut·secū
da solutio·

e ¶ Sed non vide
tur·nūc obijcit so
lutioni sue·

f ¶ Medietatem
q̄nq̄ȝ terciā scdm
ↄsuetudines diu
sas ut extra·e·ti·
certificari·

S I quis irasci
tur· hodie e
nim nō ꝑt q̄s exhe
redare filiuȝ suū
nisi habeat iustaȝ
causam exheredā
cōnis et illa debet
scribi in testamēto
ut·C·de inoff·te
sta·aut· ꝫ hodie·
tñ ex iracundia ꝑt
quis oīa sua da
re ecc̄ie dū tñ re
linquat legitimā
filijs ut·xvij·q·ii
ij·sunt qui opes·
Itē si quis relin
quit bona sua ec
clesie ꝑpt defectū
filioꝝ· honestū ē
ꝙ ecc̄a ei restitu
at bona si cepit
habere filios · ut
·xvij·q·iiij·c·ul·

h ¶ Appeto·sic·x
xij·q·ij·nō enim·

i ¶ Prohibetur·
falsū dicit·q꞉ etiā
totū daē ꝑt ecc̄ie
ut·xix·q·iij·platū
dum tamen ꝑimaȝ
relinquat filijs ut
·C·de inof·testa·
aut·nō nouissima·

Q Vi oblacō
nes·non in
telligas de obla
cōnibus volunta
rijs sed de illis q̄
relicta sunt ecclesijs·qui enim debitas oblacōes tenet vel ꝑmicias vel
decimas excōmūicatur ut·xxxij·di·ꝑter hec·et·xvi·q·i·statuimus

l ¶ Negant·ecclesijs·si autē ↄfitentur ꝙ debeāt·sed excepcōnē aliq̄
ꝑponunt quare dare non debeant audiendi sunt ut·ff·de leg·i·si dom9

Subicitur·nēm est ergo ius funeran
di eos· ¶ Sȝ obicit illud melchia
dis ꝑpe· Nō licet ꝑpria temeritata
sepulturam parentum relinquere

P Lacuit ꝑ oīa magno cōcilio
ut nullus ꝑprij arbitrij temeri
tate aliā ecc̄iam nisi cui vsus āntiquo
rū parētū canōica instōe subiacē ꝓ
hibetur sepulture causa adire ꝓcu
ret·nisi infirmitatis causa ꝑpeditus
in aliā fuerit regionem quolibet ne
gocio ꝓgressus·Ad hº si quis ꝑlat9
ↄtra hoc agere satagerit·ecc̄iastico
vinculo se subdi ↄgnoscat· ¶ Sȝ a
liud est ex temeritatis sup̄bia vsum
antiquoꝝ parētū nō seq̄·atq̄ȝ aliud
rōnabili occasione nouaȝ sibi sepul
turā eligē· ↄtra melchiadis ꝑpe au
ctoritatē nitit·qui sup̄bia vel odio
ductus siue varijs ꝑsuasionibus aut
varijs munusculis illectus sepulturā
suorū parentum sequi ↄtēnit· scdm
gregoriū auteȝ liberā habeat volun
tatem q̄ certe rōnis cā nouū suo cor
pori q̄rit hospiciū·Vel ut quidam di
stinguūt libera ē vltima volūtas cu
iusq̄ȝ·nō in sepultura sibi eligēda·sȝ
in testamēto ↄficiēdo vñ et testamētū
appellat q꞉ eo q̄sq̄ȝ libere testa ↄd
post suū decessum d ꝑprijs reb9 fieri
velit·sȝ nō vid꞉ libera testatoris vo
lūtas·cū ꝫm aug·ꝓ numero filioruȝ
debeat fieri testamentaria distribu
tio facultatū·veluti si quis hȝ vnum
filiū·xp̄m putet alterū·si vero duos
xp̄m faciet terciū·et sic ꝑ ordinē· et
ꝫm leoneȝ quisq̄ȝ medietatē eoꝝ q̄
xp̄o testat ecc̄ie iubetur reliquere a
pud quā fidei sacra suscepit·Sed il
lud aug·non ē iubētis sȝ dehortātis·
ne quis iratus filiū suū exhēdaret·
atq̄ȝ totū xp̄o derelinqueret· ¶ Ait
eñ in ꝫmone scdo de vita clericoꝝ·
Pro numero filioꝝ ꝑs hereditatis

S I quis irascitur deo offerat·
filio suo et moriēs exheredat
eū·si viuēt nōne eū placaremus·non
ne ei filiū recōciliare debēmus·quō
ergo cum filio suo volo ut habeat
pacē cuius appeto hereditatē·sȝ pla
ne sic faciat qđ sepe hortatus sum·q̄
vnum filiū habet putet xp̄m alterū·
si duos habet putet xp̄m tercium·de
cē habet vndecimū xp̄m faciat et su
scipio· ¶ Hac nimirum auctoritate
mēsura testatori ꝑfigit·nō quā co
gat exsoluē sȝ quā ꝓhibet trāscēdē·
¶ Oblacōnes ergo defunctoꝝ qui
reddē noluerit excōicetur· ¶ Vnde
in carth·ↄci·iij· Excōicēt q̄ oblacō

Q Vi oblacōnes defunctoꝝ aut
negāt ecc̄is ā difficulter reddunt tā
q̄ egentiuȝ necatores excōicentur·
es fideliū ↄfūctoꝝ ecc̄is negāt
¶ Itē ex ↄci·varēsi Vt infideles
eiciātur ab ecc̄ijs qui oblacōnes re
tinēt defūctoꝝ

Q Vi oblacōes
defunctoꝝ retinēt·⁊ ecc̄is tra
dere demorantur·ut infideles ab ec
clesia sunt abiciēdi·q꞉ vsq̄ȝ ad exina
nitionē fidei ꝑuenire certū est hanc
pietatis diuine exacerbacōem·q꞉ et
fideles de corpe recedentes votorum
plenitudine·et paupes ↄsolatu ali
monie ⁊ necc̄ria sustētacōne fraudāt
Hij ergo tales quasi egentium neca
tores nec credētes iudiciū dei haben
di sunt·Vnde et quidā ꝑm hoc scri
ptis suis inseruit ↄgruente sentētia
q̄ ait·Amico quippiā rape furtū est
ecc̄iam vero fraudare sacrilegiū est·
¶ Itē ex ↄci·agathēsi· Qui obla
ta ecc̄ijs ā testō relicta retinē ꝑsum

C Lerici vel ꝑserit excōicentur·
seculares qui oblacōnes parē
tū aut donatas ā testamēto relictas
retinere ꝑstiterint·ā id qđ ipsi dona
uerint ecc̄ie vel monasterijs credide
rint auferēdū·sicut scā sinodus con
stituit velut necatoꝛs paupū quous
q̄ȝ reddant ab ecc̄is excludātur·Si
quis aūt clericus furtū ecc̄ie fecerit
ꝑegrina ei ↄmunio tribuat· ¶ Iteȝ
queritur an ꝓ sepultura mortuoruȝ
aliq̄d sit exigendum· ¶ De hijs ita
scribit gg·in registro ianuario epō
sardinee· Pro sepultura nichil
muneris est exigendum·

·§·qui ↄfitetur extra de off·dele·ex ꝑte·

m ¶ Egentium·ut·lxxxvi·di·pasce·et·xvi·q·i·decime·

Q Vi oblacōnes·vnde et quidam scȝ iero·ut·xij·q·ij·gloria epi·

o ¶ Sacrilegium·alibi d꞉ talis homicida·ut·xij·q·ij·qui abstule
rit·

C Lerici vel se
culares·id ē
laici·

q ¶ Excludantur
ar·ꝙ sacrilegi nō
sunt ip̄o iure ex
cōmūicati·

r ¶ Peregrina id
est morabitur in
ter laicos vel pe
regrinos·id ē cū
recedet vel pegri
natur de hoc mun
do·

s ¶ Itē queritur
hic ponit inciden
tem q̄ōnem an se
pultura possit vē
di·h·ponit quatu
or significationes
huius nominis se
pultura · quando
q̄ȝ dicitur sepultu
ra locus vbi quis
sepelitur· talis lo
cus licite vendiē
si nō est sacer vel
religiosus id est
qui nō sit in cimi
terio aliquo·quia
licite venditur ad
ecclesiā in eo edi
ficādam vel ad ci
miterium ampli
ficandum·ut ·xij·
·q·ij·aurum·scdo
modo dicitur se
pulcrū ip̄a sepul
tūra iam facta·et
hec vendi non po
test ſpēaliter si lo
cus est sacer·ter
cio modo d꞉ ius
inferendi in sepul
crū·nec ꝓ hº aliq̄d
recipi ꝑt· quarto
modo d꞉ ip̄e act9
vel officiū sepeli
endi et illud non
pn̄t vendē clerici
qui ex officio suo
ad hoc tenentur
ut·j·e·precipien
dū·et·i·q·i·dictū
et extra de simo
nia·nō satis·

Q Vesta·feor·
feor fuit pa
ter efron et ab eo
nominati sunt de
scendentes ab eo
ꝑpter famā ip̄ius

n ¶ Renuit pri
mo·et inde ↄmen
datur in hoc capi
tulo·postea tamē
victus ꝑcib9 sum
psit·cccc·siclos
argenti·et inde vi
tupatur in seqen
ti capitulo·

P Ostq̄ cogente·per preces populi· et licet contractus factus ab
clamorem populi teneat non tñ electio ut extra d elc·ↄsius·⁊·ibi·
di·miramur·in ꝑn·

v ¶ Pro o·o est vltima lr̄a ebreoꝝ et a ꝑma·o designato sūmacōnem

et pfectõnem·a inicium ꝛ pfectõnem ꝛ ipi ponunt vau·ꝓ o·et videtur
hic iero·velle ꝙ ephron peccauit·ſed nunquid abraham peccauit qui
coegit ipſum vendere locū talem maxime quia locus ille iam deputa=
tus erat ſepulture·erāt em̄ ibi ſepulti adam et eua·dicit tn̄·p·man=
ducator·ꝙ ne u ē
peccauit·ſed qua
re gͦ rephenditur
hͦ a iero·rn̄deo·nō
ꝓpter ſuū factū
ſed ꝓpter futuroſ
volens oſtendere
ꝙ illi peccarēt ꝗ
tali modo vende=
rent·

a ¶ Efron·id eſt
pfectus·efran id
eſt impfectus·
Johannes·

I ¶ N eccliaſtico
id ē in eccia
ſte ꝛ ille liber eſt
ſalomonis et in=
cipit vanitas·ꝛc·
eſt alter qui dici
tur eccleſiaſticus
qui incipit omnis
ſapiētia a dn̄o·et
ille liber ē iħu filij
ſirach·

c ¶ Si terrā·ſacrā
vel religioſam et
dico ꝙ terra ſit ſa
cra vel religioſa
auctoritate ponti=
ficis non ex eo ꝙ
mortuus infertur
ad locum ut ex=
tra de relig·do·
ad hͦ·ꝫ ſm̄ leges
ſecus ē·nā ſi trāſ=
fertur corpus ad
aliū locū deſinit
locus eſſe religio
ſus·vel etiā ſi ca=
piatur ab hoſtibꝫ
ut·ff·de religioſiſ
cū i diuerſis·et·l·
cū loca·ꝛ nota ꝙ
quicquid ē ſacrū
eſt religioſū·ſed
nō ↄuertitur·vbi
em̄ mortuus infer
tur locus fit reli=
gioſus ſed non ſa
cer ut·ff·de re·di
uiſi·mtm̄·§·ſacre
Itē dr̄ locus reli=
gioſus vbi corp9
eo ꝓpoſito poni=
tur ut ibi ppetuo
remaneat·alias
remaneret ꝓba
n9 ut·ff·de relig·
ſi quis eo animo·
ꝛ remoueri pt qn̄=
cūqꝫ placuerit ut
·C·e·ti·ſi necdū
et licet partes ho
mīnis in diuerſis
ſepulcris ſepelien
tur nō ideo omnia
loca fiunt religio
ſa·ꝫ tm̄ ubi caput
eſt ſepultū·ut·ff·
·e·cū in diuerſis·
Item nec totus·
locus deputatus
ſepulture fit reli=
gioſus·ſed quā=
tenus corpus eſt
humatū·ut·ff·e·

Q Veſta eſt nobis nereida feia
clariſſima ꝙ ab ea ſolidos pro
filie ſue ſepultura fraternitas veſtra
velit exigē·hͦ aūt viciū ꝛ nos poſtꝙ̄
deo auctore ad ep̄atus honorem ac=
ceſſimus de eccia noſtra om̄no vetu
imus et ꝑ prauā denuo ↄſuetudinē
nequaꝙ̄ vſurpari permiſimus·me=
mores ꝙ dū abraham a filijs efron
hoc ē a filijs ſeor ſepulturā p̄cio ad
humandum corpus ↄiugis poſtula=
ret·p̄ciū accipe renuit·ne comodū
de cadauere vidētur cōſecutus·Si
ergo tante cōſideracōnis paganus
vir fuit·quātomagis nos qui ſacer
dotes dicimur hoc facē non debemus
vn̄ hoc auaricie vicium ne in alienis
denuo tēptari p̄ſumatur ammoneo·
ſed ſi qn̄ aliquē in eccia vr̄a ſepeliri
ↄceditis·ſiquidē parētes ipſius ꝓ=
ximi vel heredes ꝓ luminaribus ſpō=
te quid offerre voluerint·accipere n̄
vetamus·Peti vero aut aliquid exi=
gi om̄no ꝓhibemus·ne quod valde
irreligioſum ē aut venalis qđ abſit
dicatur eccia·aut vos de hūanis vid
animi mortib9 gratulari·ſi ex eorū
cadaueribus ſtudeatis querere quo
libet mō ↄpendiū·¶ Itē ieronim9
ſup geneſim· Etiā coacti preciū de
ſepultura non debemus accipere·

P Oſtꝙ̄ p̄cio victus eſt ephron
vt ſepulcrū vendēt et accipet
argentū·licē cogēte abrahā vau li
tera q̄ apud illos ꝓ o legitur ablata
de eius noīe eſt·et ꝓ ephron appella
tus eſt ephran·ſignificāte ſcriptura
nō eū fuiſſe ↄſummate pfecteqꝫ vir
tutis qui potuit vendere memoriam
mortuoꝝ·Sciant igitur qui ſepul=
cra vendūt voluntarie nec coguntur
vt accipiāt p̄ciū·ſꝫ a nolentib9 quic
ꝙ̄ extorquēt mutari nomē ſuū et pe=
rire quiddā de merito eoꝝ cū etiam
ille rephendatur occulte qui inuitus
accepit·¶ Itē ex ↄcilio triburienſi·

I N eccliaſtico nāqꝫ·¶ De eodē
libro ſcriptū eſt mortuo non
ꝓhibeas grām·ſciēs qm̄ omnes mo
riemur·Et itē·om̄ia que de terra or
ta ſunt i terrā ↄuertētur·q̄d terra t̄
ram vendis·memēto ꝙ terra es ꝛ in
terrā reūteris·Et alibi de hoīe dcm̄
eſt·terram teris terram geris et in
terrā reūteris qui de terra ſumeris.
ꝛ qm̄ mors tibi futa ē ꝛ appropiat

·l·ij·§·ſepulcrum· =in exedris·exedre dn̄r quedā volte que exterius
adherent parietibꝫ eccie que ſūt extra·

N Recipiendū= ¶ e ¶ Sepelientur·ſi ſint modice pſone·ut·ꝭ·e·nullus·et ideo probi
betur fieri ſepultura in eccia·quia locus ille ſpēalit̄ deo dedicatus eſt·

etiā ſi tardet recordare qꝛ nō hoīs
eſt terra·ſꝫ ut pſalmiſta cōmemorat
dn̄i eſt terra et plenitudo eius·Si t̄=
ram vendis inuaſione rei dominice
reus teneberis·Gratis accepiſtis a
deo·gratis date ꝓ eo·Quare inter=
dictum ſit omnibus om̄no xp̄ianis·
terram mortuis vēdere·et debitā ſe
pulturam denegare·niſi forte ꝓximi
et amici defuncti ꝓpter nomē ꝛ redē
ptionē anime viri defuncti gratis a=
liquid dare velint·¶ Itē ex cōcilio

P varēſi·¶ De eodem·
Recipiendū eſt ſm̄ canonum
auctoritatē ut de ſepulcris ꝛ hoīb9
ſepeliendis eccie nichil muneris exi=
gāt·niſi forte q̄ ſepelitur viuens iuſ=
ſerit eccie in cuius atrio ſepelitur a=
liquid de ſuis rebus tribui·aut etiā
p9 mortē ipius ilľ quibus cōmiſſū
eſt eius elimoſinā fecē de reb9 illiuſ
aliquid ſpōte daē voluerit·et tn̄ nul
latenus a p̄ſbris eccie illius aliquid
exigatur·ſiue ab illis qui locis et vil
lis p̄ſunt·ꝓhibendū eſt etiā ſm̄ ma=
iorū inſtituta ut i eccleſia nullaten9
ſepeliantur·ſꝫ i atrio ā in porticu aut
in exedris eccie·infra ecciam vero ā
ꝓpe altare vbi corpus et ſanguis do
mini ↄficitur nullatenus ſepeliantur
¶ Item aug· A locis ſanctis nō iu
uātur poſt mortem q̄b9 pcc̄a dimiſ=

Q Vib9 pcc̄a ſa non ſunt·
dimiſſa nō ſunt a ſacris locis
poſt mortē adiuuari nō pn̄t·qꝛ quos
pcc̄a grauiora deprimunt ſi in ſacris
locis ſe ſepelire faciunt·reſtat ut de
ſua p̄ſūpcōne iudicētur·qꝛ eos ſac̄
loca nō liberāt·ſed culpa temerita=
tis accuſat·¶ Item gregorius·

Q Quid pſit in eccia ſepeliri·
Vm g̃uia pcc̄a dimiſſa ſunt et
nō deprimūt tūc ꝓdeſt mortuis ſi in
eccia ſepeliantur·qꝛ eoꝝ ꝓxi quotieſ
ad eadē ſac̄ loca veniūt ſuorūqꝫ ſe=
pulturā reſpiciūt recordātur ꝛ ꝓ eiſ
dn̄o p̄ces fundūt·Nā quos pcc̄a g̃=
uia deprimūt ad maiorē cumulū dā
nacōis potius ꝙ̄ ad abſolucōnē eo
rū corpa in eccījs ponūtur·¶ Item
ex ↄcil·mogūcienſi·Qui ſepeliantur

N Vllus mortuus in eccleſia·
infra eccias ſepeliat̄ niſi epi ā
abbates ā digni p̄ſbri vel fideles la=
ici·¶ Quid vero mortuis pſit iuxta
ecciā ſepeliri quid ve ad eos pueiat

cui mors vltra nō
ↄn̄abitur·

Q Vibꝫ ſacris
id ē ab oracōnibꝫ
q̄ in eis fiunt·vel
ad lr̄aꝫ intelliges
qꝛ locus non ſan=
ctificat hominem
ut·xl·di·nō loca·

Q Vm grauia
ſepeliantur·
ecce rō vna qua=
re homines poti9
ſint ſepeliēdi apd
eccleſias ꝙ̄ alibi·
Scđa rō ē qꝛ ſpe=
cialiter ↄmendan
tur p̄rocinijs ſan=
ctoꝝ illoꝝ i quo
rum honore dedi/
cata ē eccia illa ut
ꝭ·e·nō eſtimem9·
in fi·Tercia ratio
eſt·qꝛ minus ibi
vexantur a ſpiriti
bus inmūdis·vn̄
in cimiterijs dr̄ eſ
ſe requies defun=
ctoꝝ·ut·xij·q·ij·
aurum·lex tn̄ alia
ↄſideracōne p̄ce=
pit ne corpa in ci=
uitate ſepeliren=
tur ne ciuitas cor
rūpet̄ fetore·ut
·C·đ religio·mō
tuoꝝ·ꝛ ē hic ar·
ꝙ ibi potius ſepe
liēdi ſūt hommes
ubi eſt maior con
curſ9 ꝓploꝝ ut i
cathedralibus ec/
cleſijs ut·s·e·vbi
cūqꝫ·

N Ullus·vel fi
deleſ·hͦ vocā
tur laici fideles a
fidei v̓tute ita ut
faciat miracula·
alij intelligūt a fi
de baptiſmi·ꝛ ſm̄
hͦ capitulū intelli
gas·l·C·de ſacro
ſāct·ec·l·ij·vel
dic ꝙ om̄is xp̄ia=
nus pt̄ ſepeliri in
eccia ſed nō gen=
tilis ut·ꝭ·de ↄ·di·
·i·ecciā·ij·ꝛ·hͦ·i
telligas niſi aliq̄s
in mortali ↄceſſe
rit et impenitens
vel niſi eccia in=
dicta ſit·vel niſi
ſint torneamenta
rij quibus ꝓpter
terrorē interdicit̄
eccliaſtica ſepultu
ra·extra de torne=
ment·c·i·ꝛ extrā
de rapto·ſup eo·

auguſtinus in libro de agēda cura pro mortuis oſtendit dicens.

Quare mōtui iuxta eccl'iaꝫ ſepeliant̄.

Non eſtimem⁹ ad mortuos ꝑ quib⁹ curā gerimus puenire niſi qđ ꝓ eis ſiue altāis ſiue orōnum ſiue elimoſinaꝝ ſacrificijs ſolēniter ſupplicamus. Quāuis em̄ non ꝓ quibus fiūt omnibus ꝓſint. ſꝫ hijs tm̄ ꝓ quib⁹ dū viuūt cooperātur ut ꝓſint ſꝫ qꝛ nō diſcernimus qui ſint. opōꝫ ea ꝓ regnatis om̄ibus facē ut null⁹ eoꝝ ꝑtermittatur ad quos hec bn̄ficia poſſint et debeāt puenire. melius em̄ ſuperunt iſta hijs quibus nec obſunt nec ꝓſunt ꝙ eis deerūt quib⁹ ꝓſunt. diligētius tamē facit quiſqꝫ ꝓ neccīijs ſuis. quo ꝓ illo fiat ſiſr a ſuis corpori autem hūano quicquid impenditur nō eſt ꝑſidiū ſalutis ſed humanitatis officiū ſm̄ effcm̄ quo nemo unq̄ꝫ carnem ſuam odio habuit. vn̄ oportet ut ꝙdiu ꝑt ꝓ carne ꝓximi curā gerat. cū ille inde receſſerit qui gerebat Et ſi hec faciūt qui carnis reſurrectōeꝫ nō credūt. quanto magis debēt facē qui credūt. ut corpori ſꝫ tn̄ ut reſurrecturo ⁊ in eternitate māſuro impenſuꝫ eiuſmodi officiū ſit etiam qđamodo euidens fidei teſtiomū. Qđ vero quiſqꝫ apud memorias martirū ſepelit̄. hoc tm̄ videtur michi ꝓdeſſe defuncto ut ꝯmendans eū etiā martiruꝫ ꝓcinio affectus ꝓ illo ſupplicacōnis augeatur.

¶ Ecōtra ieronimus

Poſt mortē oracōnes viuentiū mortuis damnatis non ꝓſunt

In pſenti ſeculo ſcimus ſiue orōib⁹ ſiue ꝯſilijs inuicē poſſe nos adiuuari. cū aūt ante tribunal xp̄i venerimus. nec iob nec daniel nec noe rogare poſſe ꝓ quoquā. ſꝫ vnū quēqꝫ portare onus ſuū. ¶ Verū hoc de impenitentibus accipiendū eſt. de quib⁹ ꝓpheta dic̄. nō dabit deo placacōneꝫ ſuā ⁊ ꝑciū redemptionis anime ſue. et ideo ſrat̄ non redimet eū ſꝫ laborabit in eternū et viuet in finē. de alijs auteꝫ intelligi nō ꝑt. ¶ Vnde gg̃. bonifa. arepo.

In pn̄ia defunctis orōnes ꝓſunt viuentiū.

Pro obeūtibus quipꝑe ꝯſuluiſſe ꝯgnoſceris ſi liceat pro eis oblacōnes offerri. Sancta ſic tenet ecc'ia. ut quiſqꝫ pro ſuis mōtuis vere xp̄ianis offerat oblacōes atqꝫ pſbr eoꝝ faciat memoriā. et ꝙuis pctis oēs ſubiacemus. cōgruit ut ſacerdos ꝓ mōtuis catholicis memoriam faciat ⁊ intercedat nō tn̄ ꝓ impijs quamuis xp̄iani fuerint tale quid agere licebit. ¶ Idem.

Quatuoꝛ modis ſoluūt̄ aīe defunctoꝝ.

Anime defunctorum quatuor modis ſoluuntur. aut oblacōnibus ſacerdotum aut ꝑcibus ſcōꝝ aut caroꝝ elimoſinis aut ieiunio ꝯgnatoꝝ. Curatio vero funeris ꝯditio ſepulture. pompa exequiaruꝫ. magis ſunt viuoꝝ ſolacia ꝙ ſubſidia mortuoꝝ. Si aliquid ꝓdeſt impio ſepultura ꝑcioſa. oberit pio vilis aut nulla. non ideo tn̄ ꝯtemnenda et abicienda ſunt corpa defunctoꝝ maxieqꝫ iuſtoꝝ. vbi illud etiā ſalubriter diſcitur quāta poſſit eſſe remuneratio ꝓ elemoſinis quas viuētib⁹ ⁊ ſentientib⁹ exhibemus. ſi neqꝫ hoc apud deū perit qđ exanimis hoīm mēbris officij diligētia pſoluit̄. ¶ Item auguſtinus in encheridiō.

Ante diem iudicij ſacrificijs et elemoſinis mortui adiuuāt̄

Tempus qđ inter hois mortē et vltimā reſurrectionē interpoſitum eſt aias abditis receptaculis ꝯtinet. ſicut queqꝫ dig̃ eſt vel requie vel erūna ꝓ eo ꝙ ſortita eſt in carne dū viuēt. Neqꝫ negādū eſt defunctoꝝ aīas pietate ſuoꝝ viuentium releuari. cū ꝓ illis ſacrificium mediatori offertur. vel elimoſine fiunt in ecc'ia. ſꝫ hec eis ꝓſunt qui cū viuerēt. hec ſibi ut poſtea poſſent prodeſſe meruerūt. Eſt eteni quidā viuendi modus nec tam bon⁹ ut nō requirat iſta poſt mortem nec tam malus ut ei iſta poſt mortē nō ꝓſint Eſt vero talis in bono ut hec nō requirat. et ē rurſus talis in malo ut nec hijs valeat cū hec vita tranſierit adiuuari. quo circa om̄e hic meritū cōparatur quo poſſit poſt vitā releuari quiſpiam vel g̃uari. et poſt pauca Cū ſacrificia altaris ſiue quarūcumqꝫ elimoſinarū pro baptizatis oib⁹ offeruntur. pro valde bonis gratiarū actōes ſunt. pro non valde malis ꝓpiciacōnes ſunt. pro valde malis ⁊ ſi nulla ſunt adiumēta mortuorū. tn̄ viuoꝝ ꝯſolacōes ſunt. quib⁹ aūt ꝓſunt. aut ad hoc ꝓſunt ut ſit plena remiſſio. aut c̄te ut tollerabilior fiat ipa dānacō ¶ De obſuacōe aūt t̄cij ſeptim tricesimi vel q̄dragesimi diei q̄ritur vn̄ exordiū ſumpſēit. ¶ Ambroſius in li. de obitu theodoſij imperatoris dicit.

Quare certi dies in ꝯmemoracōne defunctoꝝ habēt̄ur.

Quia alij terciū diē alij triceſimū alij ſeptimū alij q̄dragesimuꝫ obſuare ꝯſueuerūt pro officijs mortuorū quid doceat lectō cōſideremus. defuncto inq̄t iacob ꝑcepit ioſeph pueris ſuis ſepultoribus iſrl̄

a Non eſtimemus ſacrificijs. aut ieiunio parentū ut .ſ. e. c. anime.

b ¶ Quia non decernimus. ar. qđ rōne dubitacōnis melius eſt totū ⁊ ſupfluū facere ꝙ nil facē vl' eē aliqđ obmittē ſic. lxij. di. ꝗeſcam⁹. xxiiij. q. iij. corripiātur. Itē rōe dubitacōnis fiūt que alias eſſent illicita. ut ex̄ de ſepulturis ſacris extra de uſur̄. cū in ciuitate. xi. q. iij. nolite. et rōne dubitacōnis poſſuꝫ vendicare icertā pteꝫ. ff. de rei vendi. q̄ đ tota ⁊ nūmos meos non poſſum vendicare. ſi ſint mixti alijs. ff. de ſoluc̄. ſi alieni.

c ¶ Omnibus ſ. e. ꝓ obeuntibus contra ſolutio. eccleſia pro omnibus viuis ſiue bonis ſiue malis ꝑt orare gn̄ali ſiue ſpāli orone ꝓ iudeis ⁊ ꝓ paganis ut ꝯuertātur qꝛ đ nemine eſt deſperandū dū eſt in vita iſta ut ſ. de pe. di. vij. nemo. ſed ꝓ paganis vl' iudeis mortuis non eſt orandū nec ꝓ cathecuminis. ſed ꝓ baptizatis omnibus orandū ē generali orone ut h' dr. xxiij. q. iiij. ſic. ⁊ hoc ſiue ſint damnati ſiue non dū tamen h' nō ꝯſtet ſed ſpāli orone nō eſt orandū ꝓ eis mortuis quos cōſtat eſſe dānatos ſic loquitur illud .c. ꝓ obeūtib⁹. ſꝫ ꝓ illis qui nō ſūt dānati oracōe ſpeciali et gn̄ali oram⁹ licite niſi ſint valde boni. ut ſ. e. tpus

d ¶ Cū ille. ſ. ſpūs ſanctus.

e ¶ Vt reſurrecturo niſi em̄ qs r̄ſurrecturos ſperaret ⁊c̄. eſt ergo h' ſignū ꝙ credam⁹ futuram reſurrectionē ut. ſ. e. habet

f ¶ Econtra. contra id ꝙ dixit qđ poſſum⁹ orare ꝓ mortuis. Io.

g In pſenti nec iob. id ē coniugati.

h ¶ Daniel. id eſt v̄gines vel ꝯtinētes.

i ¶ Noe. id ē rectores eccl'iaꝝ ⁊ h' intellige ſi deceſſerit i mortali. ſic xxv. di. qualis.

k ¶ Verū. ſed laborabit. id ē punitur eternaliter.

l Pro obeūtibus. ꝓ impijs. ſed nunquid eccl'ia orabit ꝓ illis quos ꝯſtat deceſſiſſe i mortali. vidꝛ ꝙ ſic. qꝛ eis viuis ꝯm̄icauit. g̃ et mortuis ut. xxiiij. q. ij. ſane. ar. ꝯt̄. xxi. q. iij. cipan⁹. Ren. ſi euidēs ē aliquē deceſſiſſe i mortali ut cū qs ſuſpendit ſe vel ꝑcipitat aut alio modo ſe interficit ꝓ illo nō eſt orandum. ut. xxiij. q. v. placuit. et q. viij. quicūqꝫ clericus. ſec⁹ ſi ē dubiū. vnde ſi aliqs occiſus ē in ebrietate nō oratur ꝓ illo ut ex̄ đ reliqs audium⁹ ⁊. xxiij. q. v. placuit.

m Anime. exanimis. id ē exaīatis. id ē mortuis. ⁊ ē h' ar. ꝙ magis mētur hōi inpendendo aliquid viuis ꝙ mortuis vn̄ pꝫ ꝙ ſic ieiunium alicuius liberat mortuū multo potius alterius ieiunium ꝓdeſt viuo. qđ ꝯcedo ſi ille eſt vicine ꝯiunctus illi. ut dixi. lxxxij. di. pſbr.

n Johannes. Tempus. animas. nō ſume bonas. nā tales credo ſtatim ad celū volare. iuxta illđ gaudent in celis aīe ſanctoꝝ.

o ¶ Abditis. id ē locis nobis occultis s ex hijs verbis vidꝛ ꝙ aug̃. dubitat quo aīe defunctoꝝ recedāt tn̄ infernus ē ſub terra et celum ſup ut. xxiiij. q. iiij. h' autem.

p ¶ Pro baptizatis. tm̄ ꝓſūt oracōnes cuilibꝫ ſi ſiāt gn̄alit̄ ꝓ oib⁹

ſic ſi fierent ſpāli/
t̄ ꝓ quolibet· ut
ĩ· de cō· di· v· non
mediocriter·
a ¶ Propiciatio=
nes· id eſt ut deus
ꝓpicius ſit eis·
b ¶ Pro valde· hͦ
aug· diſtinguit q̄
tuoꝛ genera homi
num· valde bonos
et valde malos·
mediocrit̄ bonos
et mediocrit̄ ma=
los· pro ualde bo=
nis non ē orandū
· qꝛ iniuriam facit
martiri qui orat
ꝓ martire· ut ex͂
de cele· miſ· cum
marthe· §· ul· Itē
nec valde malis
ꝓſūt· ſꝫ mediocri
t̄ bonis ꝓſūt· ut
citi⁹ liberētur ab
igne purgatorio
mediocrite malis
ꝓſūt ad hͦ ut mi
nus puniāt· nunꝙ̄
tn̄ liberabūtur· et
ſm hͦ pꝫ ꝙ ec ōrō
ne ſpēale oramus
ꝓ illis qui deceſſe
rūt in mortali dū
mō non ſint ſūme
mali· lꝫ ſit· ar· oē
· s· e· ꝓ obeūtib⁹·
ſꝫ pone ꝙ aliquis
det elimoſinā ꝓ
eo q̄ deceſſit ī mō
tali qui eſt medi=
ocriter malus· eli
moſine vel orōes
ꝓſunt talibus ad
minorē penā ut hͦ
dicit· gͦ aliquātu=
luꝫ de pena ē ſub=
latū· ponamus ꝙ
centeſima ps pen
ne eſt ſublata per
vnā elimoſinā· ſi
ergo dantur cen=
tū elimoſine tota
pena erit remiſſa
gͦ iſte liberabitur
qd̄ hͦ negatur· ad
hͦ dico ꝙ ſi pa eli
moſina tollit cen
teſimā ptē· ſcd̄a e
lemoſinā ec̄ tollit
tātā penā· ſed non
tanta in quantita
te ſꝫ tanta in ꝓpoꝛ
cōe et ſic ſp̄ rema
net aliquid de pe
na et ſic ſaluo illd̄
qd̄ obijcitur de in
dulgētijs ꝙ ſi ꝓpē
oblacōneꝫ vnius
denarij tolliē quā
ta ps pctoꝝ mor
taliū p oblacōneꝫ
ſcd̄i denarij tolliē
tm̄ in ꝓpoꝛcōe nō
tm̄ ī quātitate et
ſic ſp̄ aliqd̄ rema=
net lꝫ oīe argētū
Q eſſet̄ deretur
Via· lectio·
ſcꝫ geneſis·

ut ſepeliret eū· et ſepelierūt ſepulto=
res iſrahel ⁊ ꝯpleti ſunt q̄dragita di
es· Sic em̄ dinumerabāt dies ſepul
ture ei⁹ ⁊ luxit eū iſrahel· vij· dieb⁹·
Hec ergo ſeqn̄da ſolēnitas eſt quaꝫ
p̄ſcribit lectō· Sic etiam in deutro
nomio ſcriptū eſt qꝛ planxerūt filij
iſrahel moyſen· xxx· dieb⁹ ⁊ ꝯſūmati
ſunt dies luctus· Vtraqꝫ igit̄ obſer
uatio hꝫ auctoritatē q̄ nccāriū pieta
tis impletur officiū· ¶ Lugē aūt et
triſtari tā ꝓ nr̄a ꝙ̄ ꝓ aliorum morte
cip̄anus ꝓhibꝫ dicēs· Nec ꝓ nr̄a nec
ꝓ aliorū morte triſtari debemus··

Q Vam eſt p̄poſterum quāqꝫ per
uerſuꝫ· ut cū dei volūtatē fieri
poſtulamus qn̄ vocat nos et accerſit
nos de hoc mūdo· nō ſtati voluntatis
eius impio pareamus obnitimur et
reluctam̄· et puicaciū more ſuorum
ad ꝯſpectū dn̄i cū triſticia et merore
p̄ducim̄· exeūtes iſtinc nccītatis vin
culo non volūtatis obſequio et volu
mus ab eo p̄mijs celeſtibus honora=
ri ad quē venimus inuiti· Idē nobis
quoqꝫ ip̄is minimis ⁊ extremis quoti
ēs reuelatū ē ꝙ̄ frequēter atqꝫ ma=
nifeſte de dei dignacōe p̄ceptū ē· ut
ꝯteſtarer aſſidue· ut publice p̄dica=
rem frēs non eſſe lugēdos accerſio
ne dn̄ica de ſeculo liberatos· cū ſcia=
mus non amitti ſꝫ p̄mitti recedētes
p̄cedere ut ꝓficiſcētes ut nauigātes
ſolēt· ¶ Itē iohēs criſoſtomus in=
ep̄la ad hebreos Et puſillanimitate

V Bicūqꝫ mortuos lugē ꝯtingit
ſepeliamini dn̄i eſt terra ⁊ ple=
nitudo eius· ſi ſcꝫ qd̄ optet fieri ef=
ficiatur· Lugere aūt et deplorare ⁊
lamentari eos qui ab hac vita dece
dunt ex puſillanimitate contingit·
¶ Hoc aūt ex deſperacōe future re=
ſurrectōnis intelligitur· Vnde et a=
p̄lus non ſimpliciter ait· nolumus
vos ignorare de dormiētibus ut non
ꝯtriſtemini· ſꝫ addidit· ſicut ⁊ ceteri
qui ſpem nō hn̄t· pietatis naqꝫ affe=
ctu ⁊ humanitatis intuitu mortuos
lugē non ꝓhibemur· ſicut nonnullus
ſcōꝝ aliorū exequijs pias lacrimas
impēdiſſe legimus· ¶ Hinc etiā a=
naſtaſius pp̄· Qui ſpem future re=
ſurrectōnis habēt de mortuis triſta
ri non debent·

H Abent forſitan
illi iuſtā longi doloris excuſa=
tionē qui vitā alterā neſciūt· qui de
hoc ſeculo ad melius eſſe trāſitū non
ꝯfidūt· Nos autē qui hoc credimus
et docemus triſtari nimiuꝫ de obeun
tibus nō debemus· ne qd̄ apud alios
pietatis tenet ſpeciē hoc magis no=
bis culpa ſit· nā diffidentie quodā=
modo gen⁹ eſt ꝯtra hoc qd̄ quiſqꝫ p̄
dicat querere iuſticiam amans· dicen
te ap̄lo· nolumus aūt vos ignorare
frēs de dormiētib⁹ ut nō ꝯtriſtemini
ſic ceteri q̄ ſpem nō hn̄t· ¶ Item ex
concilio toletano quarto·

O Vi diuina vocacōne ab hac vi
ta recedunt· cū pſalmis tm̄modo et
pſallētiū vocib⁹ debēt ad ſepulcrum
deferri· Sufficiat autē ꝙ ī ſpe reſur=
rectōnis xp̄ianoꝝ corpibus famula
tus d̄moꝝ impenditur canticorū· ꝓ
hibet nos ap̄lus ſcūs lugere defun=
ctos dicēs· de dormiētib⁹ autē nolu
mus vos ꝯtriſtari ſicut et ceteri qui
ſpem nō habēt· Et dn̄s non fleuit la=
zarū mortuū· ſꝫ ad huius vite eru=
mnas plorauit reſuſcitādū· Si autē
p̄t hoc ep̄us omib⁹ xp̄ianis ꝓhibere
nō moretur agē· religioſis aūt om̄i
no aliter fieri non debē cēſemus· ſic
enim xp̄ianoꝝ p om̄em mundū hu=
mari oportet corpora defunctorum·
¶ De mortuis aūt q̄rit̄· vtrū ſciant
ea q̄ hic a viuis geruntur· Yſaias ex
pſona ꝓp̄li afflicti ait abrahā pater
nr̄ neſciuit Aug· quoqꝫ i libro d̄ agē
da cura ꝓ mortuis illud ideꝫ teſtat̄
dicēs· Mortui ex ſe neſciūt q̄ hic a
viuis geruntur·

E Atendū eſt
neſcire quid mortuos quid hͦ
agitur dū hic agit̄· poſtea vero au=
dire ab eis qui hinc ad eos morien=
do p̄gūt· nō quidē om̄ia ſꝫ q̄ ſinūtur
etiā iſti meminiſſe et q̄ illos quibus
hec indicat oportet audire pn̄t ⁊ ab
angelis qui reb⁹ q̄ hic agūtur p̄ſto
ſunt audire aliquid mortui· ꝙ vnū=
quēqꝫ illorum audire debere iudicat
cui cūcta ſubiecta ſunt· Multi quoqꝫ
ad viuos aliquos ex mortuis venire
credūt· ſicut ecōtrario paulū ex vi=
uis inparadiſuꝫ raptū eſſe d̄ina ſcri
ptura teſtat̄· ¶ De hijs aūt qui in
patibulis ſuſpendūtur q̄ritur· an iux
ta ecc̄ia ſint ſepeliēdi· ¶ De q̄b⁹ eti
ā in maguncieñ ꝯcilio ita ſtatutū ē·
Nō ē negāda ꝯmūio hijs qui in pati
bulis ſuſpēditur·

Q Veſitū eſt
ab aliquib⁹ fratrib⁹ de hijs q̄
in patibulis ſuſpēduntur ꝓ ſuis ſce=
lerib⁹ p⁹ ꝯfeſſionē deo pacta· vtruꝫ
cadauera eoꝝ ad ecc̄ias deferenda
ſint et oblacōes pro eis offerende et
miſſe celebrāde an nō· Quib⁹ reſpō=
demus· ſi de omib⁹ pctīs ſuis puraꝫ
ꝯfeſſionē agentib⁹ ⁊ digne penitēti
bus ꝯmunio in fine ſm p̄cepta cano
num dāda eſt· cur canones ꝯmunio
neꝫ ⁊ ſepulturā eis interdicūt q̄ pro
pctīs ſuis penā extremā pſoluūt et
ꝯfitētur vel ꝯfitēi deſiderāt· Scriptū

Q Vam prepo
ſterū· poſtu
lam⁹· cū dicimus
fiat volūtas tua·
⁊c̄· et ē ar· ꝙ ope
cōplere debemus
qd̄ vo ce ꝓ teſta
mur· di· xxiij· pſal
miſtaꝫ
e ¶ Inuiti· ſic· xx
iij· q· v· ad fidē· et
ſic eſt ar· ꝙ nō de=
bemus ꝯſequi cō
modū ex eo ꝙ in
uiti facimus· ut
· ff· ad trebell̄· ſi
patroni· §· ij· ſic·
· xvij· q· iiij· ſunt q̄

V opes·
Bicūqꝫ· libe
ra fortuna mors ē
capit om̄ia tellus
Que genuit· celo
tegitur qui nō hꝫ
vrnam· ar· cōtra·
Mollius oſſa cu=
bant· manibus tu
mulata ſuoꝝ·

H Abēt· neſci=
unt· id eſt nō
credūt· Io·

Q Vi d̄ina· reli
gioſi· illi mag te
nētur abſtinere·
i ¶ De mortuis·
ſciāt· mali neſciūt
niſi q̄tenus eis ſci=
re p̄mittitur· ſiīr
nec boni qui ad=
huc ſunt in igne
purgatorio qꝛ ad
huc non fruuntur
viſione dei· ut ĩ·· e
fatendū· ſꝫ boni q̄
fruūtur viſiōe dei
ſciūt qd̄ agatur hͦ
iuxta illd̄· gg̃· qd̄
ē qd̄ neſciāt q̄ vi=
dentē oīa vidēt· ⁊
alij dicūt ꝙ boni
dn̄r ſcire oīa id eſt
q̄ ſunt eis nccīa·
k ¶ Neſciuit· quia
nondū erat hoſtia
oblata p quā fuit
apta ianua padi=
ſi· Iohannes·

E Atendū· eſt
credunt· et
male qꝛ ſunt fan=
taſmata ut· xxvij·
· q· v· ep̄i·

Q Veſitū· eſt· i
patibulis licite gͦ
ſepeliūtur ſuſpen
ſi et ꝯcremati· dū
tm̄ hͦ fiat de auto=
ritate p̄ncipis· ut
· ff· de cadaueribꝫ
· l· ij· ⁊ nō eſt ꝯtra
· xxiij· q· v· placu=
it· Queri ꝯſueuit
quare liberetur il
le q̄ fugit ad ec=
cleſiam ⁊ nō ille q̄
recipit corp⁹ xp̄i
cū corpus xp̄i ſit
maius omibꝫ· ut
de cō· di· ij· nichil
R· n· qꝛ corp⁹ xp̄i

ē cibꝰ aīe ⁊ nō corpus· gͦ aīam liberat ⁊ nō corpus· vel dic ꝙ ꝓuilegiuʒ eccl̄ie ē ⁊ nō debʒ extēdi ad ꝯſequētiā ut .j. xvij· q· iiij· ſic· nec aliqͦd ꝓuilegium extendū ē ad ꝯſequētiā ut· vij· q· i· petiſti· et· xvi· q· i· hinc· Nō· i·
Quod aūt ſua· oēs clerici qui hn̄t ꝓpriū vel habere pn̄t· pn̄t re= Q petere ſua· ſi nō habent propriū non pn̄t ſʒ bona eccl̄ie ſue repetē pn̄t· ſi ſūt ꝑlati· vel ſi p̄lati nō ſūt de mandato ſuꝑioris poſſunt ea repetē ut ·xvi·q·i·monachi ·ij· Item omnes clerici pn̄t agere ꝓ miſerabilibꝰ ꝑſonis de mandato ſuꝑioris ut·lxxx= vi·di·pueniit·

b ¶ Perfectꝰ· id ē ſine pcc̄o mortali et ſine veniali· nā curam ꝓprioꝝ non poſſumus habere ſine pcc̄o ut ·xxv· di· qualis·

c ¶ Poſſideri· ſi ke ē· iij· q· i· §· pꝫ· vn̄ hēticus nō p̄t petē reſtitucōeʒ aliquoꝝ· qꝛ nl̄ ꝓprij p̄t poſſidere· ut· s ·di· viij· quo iure et· xxiij· q· vij· c· i· ⁊· ij· nec laicꝰ p̄t r̄petē dcias qꝛ eas nō p̄t poſſidere ut ex̄ d̄ p̄ſcrip· cām ad hͦ eīn ut quis poſſit aliquid repetē reqͥritur ut fuerit in poſſeſſiōe iuris vel facti ut ex̄ de reſti· ſpo· ex pte· vnde nō ſufficit ꝓbare ſpoliū niſi ⁊ ꝓbet ꝙ poſſederit· ut ex̄ de off· del· ꝯſultacōibꝰ· vn̄ ptʒ ꝙ qlibʒ ſpoliatꝰ hʒ reſtōis bn̄ficiū ex̄ de ap· ſignificarunt ⁊ ex̄ d̄ reſti· ſpo· olim· iij· inuenio tn̄ ꝙ quis p̄t petere reſtitucōeʒ q̄ de iure poſſidere nō p̄t· naʒ petitur reſtitucō ꝯſāgui nee cū qua d̄ iure non p̄t quis ꝯmiſceri ut ex̄ de reſt· ſpo· lr̄as· Itē ſ uus petit reſtitucōnē rerū dn̄i abſentis quas de iure nō p̄t poſſidere ·ut· C· ſi per vim vel alio mō ·l·i· ſimiliter uxor p̄t repetere res a viro ſibi datas ſi ſpoliata eſt quaꝝ rerū dn̄iū nō p̄t habē· ff· de vi· et· vi· ar· l· i· §· deijcitur· Itē hn̄s plura ſtipendia petit reſti

eſt enim· Nō iudicat deus bis in idipm· ¶ Item ex concilio triburieñ·
Fures ⁊ latrones ſi i ¶ De eod furādo occidātur viſum ē ꝙ ꝓ eis nō ē orādū· ſi ꝯphēſi aut vulnerati p̄sbitero ꝗ̄ diacono confeſſi fuerit confeſſionem eis non negamus·
¶ Item ex concilio arelianenſi·
Si fur ꝗ̄ latro· ¶ De eodem· captus fuerit abſqꝫ occaſione p̄t ꝯphendi· ⁊ tn̄ ſi interficitur qꝛ ad imaginē dei creati et baptiſati ſunt noīe eius interfectores eoꝝ quadraginta diebꝰ penitētie ſubiaceāt· intrēt in eccl̄iaʒ veſte induti· ab eſcis ⁊ potibꝰ interdicti ſunt· a thoro ⁊ gladio et equitatu abſtineāt· In tercia et quīta feria· ⁊ ſabbato aliquo genere legumīnū ⁊ olerum et pomis et paruis piſciculis cū mediocri ceruiſia viciſſim vtantur et tēperate· Si aūt a veridicis ꝯprobantur teſtibus ꝙ ſine odij meditacōne ſe ſuaqꝫ liberando diaboli mēbra interfecerint· ⁊ pariter peniteāt· penitētiā ꝓ homicidio eis nō iniūgimus· niſi ipi voluerint aliquid humanitatis facere· at ſi p̄ſbr̄ eſt non deponatur cunctis tn̄ diebus vite ſue penitentiā agat·

Incipit cauſa decimaquarta·

Canonici cuiuſdaʒ eccleſie qōnem mouēt de p̄dijs teſtes ex fribus ſuis producunt· negociatoribus pecuniam crediderūt ut ex eoꝝ mercibꝰ emolumēta acciperēt ¶ Hic primū querit̄ an liceat eis ſua repetē· ¶ Secūdo· an illi teſtes ſint audiēdi· ¶ Tercio an illꝭ ſit vſuras exigē· ¶ Quarto· an liceat clericis vel laicis a quolibet vſuras expetē· ¶ Quinto· an elimoſine de vſuris fieri poſſint ¶ Sexto· an vſurarij penitētiā agē valeāt

tutionem alicuius· cū tn̄ de iure non poſſit illud poſſidere cum alijs· ut ex̄ de p̄ben· referente· Jo· ego credo ſaluo meliori ꝯſilio ꝙ laicus ſpoliatus decimis p̄t petere reſtitucōnē cū raptor reſtituatur ut ex̄ d̄ reſti· ſpoli· in literis cū laici quotidie poſſideant decimas ex tolerantia prelatorum· ſecus in heretico cum ſit excōmūicatus ut ex̄ de hēti· excōmunicamꝰ· ⁊ dec· illa· cauſam· dicit detinere et nō poſſidere· b·

niſi qd̄ male acceperīt reſtituāt Q I
Quod autē ſua repetere non pn̄t facile videtur probari· Ait enim dn̄s in euangelio Si vis perfectus eſſe vade et vende omnia que habes et da pauperibus qꝛ ergo iſti iter pfectōnis arripiūt non licet eis ſua hr̄e multo ergo minus licet eis repetē· qꝛ nō debet repeti qd̄ poſſidēi nō licet· Itē ſi quis voluerit tunicā tuā tollere ⁊ in iudicio tecū ꝯtēdē dimitte ei· ⁊ paliū· Item apl̄s in ep̄la ad corinth· ſecularia igitur iudicia ſi habueritis oīno peccatū eſt in vobis· Itē gͦg· exponens oīa michi licent ſʒ ego ſub nullius redigor ptāte inquit· cū mens cōcepta deſideria ſequitur· ſuire rebꝰ cōuincit̄ quaꝝ amore ſupatur· ¶ Itē ex cōcilio carth· iiij· Pro rebꝰ trāſitorijs ep̄s ꝓuocatus nō litiget·
Episcopus nec ꝓuocatus pro rebus trāſitorijs litiget Quia ergo generaliter pfectis prohibetur in iudicio ꝯtēdere· patet ꝙ iſtis nō licet ſtare coram iudice· ¶ His ita r̄ndetur· Prohibetur pfectis in iudicio ſtare captādo lucrū· ſed non euitādo dammum· Vel aliter· aliud eſt ſponte ſua poſſidere· aliud ē ꝯmuniū ꝓcuratorē eſſe· canonici nō poſſident ſua· qꝛ res deo oblate nō ſunt alicuius· utūtur eīn rebꝰ eccl̄ie nō ut ſuis ſʒ tanq̄ ad diſpēſandum ſibi creditis· Vnde ꝓſper in libro de vita cōtemplatiua· Sacerdos cui diſpenſacōnis cura ꝯmiſſa eſt· ⁊c̄· require in cā eius a quo ꝓ ingreſſu mōſterij pecunia exigebat̄· Sicut ergo iſti non ſua poſſidet· ita nec ſua repetunt ſed res eccl̄ie quaꝝ ꝓcuracōnem gerūt Silr̄ ꝙ in iudicio ꝓhibētur ꝯtendē ſic intelligendū eſt· videlicet ut non ſibi ſtent coram iudice ſʒ alijs· alijs aūt corā iudice aſtitiſſe et ꝓ eis iudicem interpellaſſe· nonnullos ſcōrum legimus· hij aūt non ſibi ſtāt· ſʒ pauperibꝰ quoꝝ necc̄itatibꝰ pfutura r̄ petūt· et ita nō ꝓhibētur ſtare corā iudice· ¶ Illud vero euāgelij· ſi qͥs abſtulerit tibi tunicā ⁊c̄· non eſt p̄cipiētis ſʒ exhortantis· ¶ Vnde aug· ait· Peccat q̄ vltra debituʒ exigit non qui ſibi debitum poſcit·
Quod debetur et ſi benigne remittitur non tn̄ inique repetit̄

latorum· ſecus in heretico cum ſit excōmūicatus ut ex̄ de hēti· excōmunicamꝰ· ⁊ dec· illa· cauſam· dicit detinere et nō poſſidere· b·

b ¶ Habueritis· iiurioſe ita ut ſcādalizemini ꝑ hoc·

e ¶ Sub nullius· id ē ſub rei tpalis ptāte nolo redigi intm̄ ut aliquem offendā iuxta illd̄ et michi res non me rebus ſummittere conor·

E Piſcopꝰ ꝓuocatus· id eſt ad iudiciū vocatus· debet eīn ꝑ aliū litigaē ut no· ·v·q· iij· c· ul· et ſi mala eſt cauſa eccleſie nō debʒ eaʒ fouere· ſic nec tutor pupilli· ut· ff· de admi· tu· l· quotiens· §· ſic autez·

g ¶ His ita· req̄re· s· i· q· ij· ſacros

h ¶ Scōꝝ· s· xij· ·q· ij· expedit·

Q Vod debet̄· ex aliqͦ maleficio· vel itelligē de quolibet debito·

h ¶ Vltrā· vid· gͦ ꝙ nō poſſit licite peti pena duplici vel quadrupli ci a fure ut no· xij ·q· ij· in antiquis· qd̄ ꝯcedit· h· ſed nō eſt ita· qꝛ hoc habetur ex canone qd̄ peti poſſit· ·xij· q· ij· in legibꝰ

l ¶ Talionis· ꝯ delinquentē ſcʒ ut tanta ſatiſfactio petatur ab eo q̄nta iniuria ꝑceſſit ut· xxiij· q· iij· ſer differētie· vel loqͥtur de pena talionis infligenda actori qui iniuſte litigat qꝛ calūnioſe agens punitur in ſumptibus lit· ut· ex̄ de penis· calumniam·

m ¶ Nullū· ſ· quo ipē teneatur alijs vel aliter id ē nulli vult ſoluere penā ꝓ pcc̄o debitā

n ¶ Debitum· id ē penam debitam ex pcc̄o·

o ¶ Sic· h eſt· §·

p ¶ Cetera· id eſt

q̄ omnia ſūt ↄſilij ſic̄ iſtud qui pcuſſerit te in vna maxilla ·ꝛc̄·
Quod p̄cipitur impatur · h greg̊ · innuit dr̄am inter precipe et im-pare · nam alias aug̊ · dicit qd̄ ceſar p̄cipit faciendū eſt qd̄ impat tolerandū eſt · ut · xxiij · q · i · militare · Itē inter mandatū et p̄ceptuꝫ vi-detur drn̄tia q2 finitur mādatum morte mādatoris · ut ex̄ de of · del' · re-latū · ſꝫ p̄ceptū nō ut in aut · ut nulli iudicū · § · et h vero iubemus · Item qn̄qꝫ ea q̄ ſūt p̄ce pti conſulūtur · ut xxviij · q · i · ſic eniꝫ qn̄qꝫ q̄ ſunt man-dati p̄cipimus ut ſic equipentur p̄-ceptū ꝛ mandatū ut · C · de actiōi · et ob · ſiquidē · Item qn̄qꝫ v̄bū rogan-di ꝓ v̄bo p̄cipien di ponitur · ut xi · q · iij · rogo ·

Cā · ij ·

De eo autē · an d̄ ſuis in cauſa c̄minali nunq̄ ad-mittuntur dome-ſtici · ut · iij · q · v · c · i · niſi in duobus caſibꝫ · ſ · cū canoni ci accuſant ſuum p̄latū ut · ij · q · vij laīo2 · et cū accuſa tur matrimoniuꝫ ꝓp̄t ↄſanguinita-tē · ut · xxxv · q · vi · c · i · ſil'r in cā ciuili nō admittitur do-meſticus · ut · iiij · q · iij · etiā iure ci uili · niſi in cā eccle ſie ſue ut · ij · e · c · i · ꝛ ex̄ d̄ teſti · inſuper ſil'r ad ꝓbādū cō ſāguinitatē admi ttitur domeſticus ut · xxxv · q · vi · c · i · ſiue agatur ad ↄtrahēduꝫ ſiue ad dirimendum mr̄i-moniū · ut extra q̄ mat · accuſaē pn̄t vid2 · ſꝫ ꝓ alio im-pedimento matri monij domeſtici n̄ admittuntur etiā ſi velint probare affinitatem ut ex tra de teſti · in l̄ris Io · ſed contra vi-detur dec̄ · extra d̄ teſti · ſup eo · et ſic de facto ſeruatur et in illa dec̄ · i l̄ris ſuſpitio erat con-tra euꝫ q2 ſteterat cū vxo2 p · vij · an-nos · et etiā ibi ſu-p affinitate īduce bantur domeſtici · p̄te rea ut notauit ibi · t · familiares ſui erāt · vel dome ſtici quibꝫ impari ſūt rōe dn̄ice vel p̄rie ptātis · alias domeſtici bene admittuntur · b · Super prudētia · ſci ſtephani · vnde canonicus p̄t inducere in teſti moniū ſuū ↄcanonicū ↄtra eiuſdē ecc̄ie ↄcanonicos · quia non ē magis domeſticus vni q̄ alij et par affectōis cā ſuſpicōneꝫ excludit ut · ff · de ritu nup · nō ſolum · § · i · ſic̄ et p̄t ip̄m inducē ↄtra ſuuꝫ p̄latū ut · ij · q · vij · lato2 · ſed nūquid p̄t eū inducē cōtra canonicum alterius ecc̄ie · h · dicit q̄ nō · tu p̄t dicē q̄ ſic · quia non eſt domeſticus iſtius · ſed ecc̄ie tn̄ · ſil'r p̄latus iſte p̄t induci in teſtē ꝓ ecc̄ia ſua dū tn̄ alius conſtituatur qui

peccat autē qui exigit vltra debitū ideoqꝫ lex modū figēs penā talionis inſtituit · ſꝫ tu eo longe es a pcc̄o in iuſti exactoris quo omnino non exi-gis debitum · ideoqꝫ bonus mḡr ait · q̄ te percutit in vnā maxillā prebe ei et alteraꝫ · p̄btim ne cogamur et ipſi reddē debitū ab eo qui nulluꝫ habet debitū · Sic ꝛc̄ · accipies · Idē de ſmone dn̄i in mōte habito De

Quiſquis p̄ceptis non obtēperat reus ē ꝛ debito2 pe ne et paulo poſt · p̄cepto dn̄i nō obe dire pc̄tm ē · et cōſilio ſi vti nolueris minus boni adipiſceris non mali ali quid ꝑpetrabis · Itē greg̊ · in epi eodem

Quod ſtola ad iouinianum · p̄cipitur imperatur · qd̄ impat nec̄c ē fieri · ſi nō fiat penā hꝫ · vbi ↄſi liū datur offerētis arbitriū ē · vbi p̄ ceptū nc̄citas ē ſuiētis vel coop̄atiſ ·

De eo autem q̄ queritur · an de ſuis fra-tribus teſtes producere poſ ſint multis auctoritatibus videtur eſſe ꝓhibitū · leges em̄ tam ſacroruꝫ canonū q̄ ſeculariū p̄ncipū ꝓhibent aduerſus extraneū teſteꝫ de ſua do-mo ꝓduci · ↄtra ſe enim quiſqꝫ teſta-ri p̄t pro ſe vero minime · q2 ergo iſti ꝓducuntur ut ꝓ ſeipſis teſtimoniuꝫ ferāt · nō em̄ vtilitatis ſue eccleſie ſe peitus immuneſ arbitrātur futuros patet q̄ eo2 vox in talibꝫ nō eſt au diēda · ſꝫ diſtinctō hec et teſtiū exa-minacō crimīalibꝫ cauſis ſeruanda ē in ciuilibꝫ aūt non vſqꝫq̄qꝫ · In cri minali em̄ cā non licet teſtē de ꝓpria domo ꝓduci · in ciuili aūt p̄latis ec-cleſie licet · Vnde paſcalis ſcd̄us guidoni archiep̄o viennēſi ap̄lice ſe dis legato ſcribit dicens · Pro ſua ecc̄ia teſtimonium ferre pn̄t clerici ·

Q · II

Super prudētia tua p̄limū am miram̄ · q̄ in negocio b̄ti ſte-phani clerico2 ip̄o2 acceptare nou eris teſtionium · diūſe nāqꝫ ſunt ſpēs cā2 · nec in oībꝫ cauſ crimīa āgitāt In ēmibꝫ ſiquid accuſato2 ꝛ teſtiū illa diſtictō obſuāda ē q̄ in canōibꝫ ↄtinet · ne q̄ ad ꝓbacōꝫ domeſtici aſ-ſumantur · Ceterū in poſſeſſionuꝫ vel hmōi negocijs hij potiſſimū aſſumen di ſunt · q̄ ead negocia tractauēt · de quo2 auditu ꝛ viſu heſitacō eſſe nō debeat · ſi ergo ijdē clerici idonei ſunt ad aſſercōneꝫ cauſe illiꝰ nullatenus remoueātur · ſꝫ ſic alijs deliberatū eſt l̄ris inter ſci iohannis ꝛ ſci ſtephani canōicos lis illa plenius decidatur · Poteſt ec̄ itelligi aliter domeſti-ci ad ꝓbacōeꝫ nō admittantur ut ꝓ hijs vicꝫ quo2 ſunt domeſtici teſti-moniū ferāt · hij aūt ſic ſup̄ d̄ acto-ribꝰ dc̄m ē · non ꝓ domeſticis ſꝫ ꝓ ec cleſia q̄ mr̄ ē oīm pauperū teſtioniuꝫ dicāt · In ↄficiēdis autē inſtrumētis ſecularium negociorum preſb̄ri non vocentur ad teſtimonium ſed ſi caſu contractui eos interfuiſſe contigēit iubente epiſcopo teſtimoniū dicant · Vnde in ſinodo h̄ita rome ab eu-genio pp̄ ſtatutū ē · In ↄficiēd iſtr̄is ſacerdotes ad teſtimōiū non vocētur ·

Quanq̄ ſacerdotū teſtimoniuꝫ credibile habeat̄ · tn̄ in ip̄is ſe cularibꝰ negocijs ꝓ ↄficiēdis inſtru-mētis ad teſtimoniū nō rogētur · q2 eos talibꝰ rebꝰ īteſſe non ↄuenit · ſi aūt euētu aliquo cāe interfuerit ꝛ a liq̄d viderit vel audierint vbi nulle idonee ſeculariū inuaniantur pſone ne veritas occultet̄ et malus ut bo-nus eſtimet̄ · in ꝓuidētia ꝓprij ep̄i ſit ut ā corā ſe ꝛ ↄpetētibꝰ iudicibꝰ ā a liter honorifice veritatē teſtificētur

Quod auteꝫ pre ter ſummam emolomenta ſectari ſit vſuras exigere · aug̊ · auctoritate probat̄ ·

Q · III

nomīe ecc̄ie agat ut extra de teſtibus · inſup · nec dn̄r iſti ferre teſtimo-niū in ꝓpria cā · q2 cā ecc̄ie nō eſt cā ſingulo2 · ut · xij · q · ij · qui manu-mittitur · ſic legatarius fert teſtimoniū in cā teſti in quo aliq̄d ei reli-ctum eſt ut inſti · de teſtis · § · legatarius · ſed nonne talibꝫ p̄t impari ab ecc̄ia · ḡ nō pn̄t teſtes eſſe ꝓ illa ut · iiij · q · iij · idonei · ſed iſtud eſt in fa-uo2ē religionis · nā ↄtra rōnē ꝓreligione iudicatur ut · ff · de relig̊ · ſunt pſone · ſꝫ lꝫ dicā q̄ vnꝰ canonicus p̄t eſſe teſtis i cauſa ↄcanonici ſui non tn̄ dico q̄ poſſit eſſe iudex ſuus ↄt̄ ex̄neum · q2 mino2 cā repellit aliquē a iudicio q̄ a teſti moī o ut ex̄t d̄ of · del' · cū · R ·

b Tractauerūt q2 ea que in capi-tulo geſta ſūt me lius pn̄t probare p canonicos quaꝫ per alios ut ex̄t d̄ teſtibꝫ veniēs · in ſi · licet alias inter domeſticos facile quid confingi poſ ſit ꝓ negocij qua litate · ut · C · de do nac̄ · l · data ·

e Et viſu · s · iij · q · ix · teſtes ·

Quāq̄ · non ro gātur · an cle ricus poſſit cogi · no · ij · q · vi · ſtatu-endum ·

g Euentu · s · iiij · q · iij · ad fideꝫ ·

h Vel audierīt et h ē in illis caſi-bus vbi teſtimoni um valet de audi tu · ut · iij · q · ix · ſi d̄ bitū ·

i Occultet̄ · iſtd̄ eſt regulare qd̄ i defectū ꝓbacōnū quilibꝫ poſſit co-gi ut ex̄ d̄ teſt · co-puenit · imo talis admittitur qui a-lias non eſt idone us · ut · iiij · q · iij · ſ ui rn̄ſo · ſi · eſt · lv · di · p̄ſcis · et de cō · d · iiij · i neceſſitate et · C · de hē · l · ul ·

k Corā ſe · ſed q̄ liter teſtatur cle-cus corā ep̄o cum cā verſatur coraꝫ laico iudice cū cō tinentia cauſe di-uidi nō debeat ut ex̄ de ſeq̄ſtra · ad h ſen · h ē p̄uilegiū clerico2 q̄ nō co gūtur corā quoli bet iudice teſtari ſic̄ egregie pſone nō cogūtur coraꝫ quolibet iudice teſtari · ut · ff · de iuriur̄ · ad perſonas · l Competentibꝫ · eccleſiaſticis · ſ · m Aut aliter · id eſt cū omittit ep̄us aliquibus qui recipi īnt teſtimonia ip̄o2 · Iohannes ·

Cā · iij ·

Quod aūt · h querit̄ an uſura ſit vltra ſortem aliquid recipere · et certe ſic · niſi in caſibus quinqꝫ · primo in caſu fauore ecc̄ie et extra de uſur̄ · c · i · et · c · ↄqueſtꝰ · ſcd̄o ꝛ cum fideiuſſo2 ſoluit ſor tē ꝛ vſuras p̄t petē uſuras · ut ex̄t de fideiuſſ · ↄſtitutus · tercio et cū pe-na petitur p̄ter ſorteꝫ · ut · xij · q · ij · in legibꝫ · quarto et cū petitur uſura

tanqam intereſſe ut dicā .ꝫ.e.q.iiij qm̄ multi. qui to et cū recipitur ali-
quid ꝑ re que nō ꝯſiſtit in pondere nūo et menſura. in ſexto caſu rōne
incertitudinis. ut extra de uſur. c. in ciuitate. et nō ſolū qđcūqꝫ lucrū. ſꝫ
etiā ipa ſpes facit hoiem uſurariū ut .ꝫ.e.c .i. ſic ſpes facit hoiem ſimoni-
acum ut .i.q. iij. nō ſolum. ad intelligētiā aūt hmōi qōnis ſcias ꝙ duo
ſunt ꝯtractus qui de natura ſui ſunt gratuiti. ut mutuū ⁊ ꝯmodatū. in
mutuo certū ē qđ
requirit̄ ꝙ ſit gra
tuitū alioqn ē uſu
ra. Itē ſi cōmoda
tū nō eſt gratuitū
nō eſt quidē vſu-
ra. ſed tn̄ ſi aliqđ
recipitur ꝑ ꝯmo
dato ſtatim deſi-
nit eſſe ꝯmodatū
qꝛ aut recipitur
aliquid ꝑ re ipſa
aut ꝑ vſu rei. ſi
ꝑ re ipā aliqđ re
cipitur aut pecu-
nia aut alia res. ſi
pecunia ē. ē emp
tio et venditio. ſi
alia res recipitur
erit cōtractus p-
mutacōnis. ſi ꝑ u
ſu rei accipit̄ pe-
cunia erit cōtract9
locacōnis. ſi res a
lia erit contract9
innominat9. do ut
des vel do ut faci
as. oēs iſti con-
tractus liciti ſunt
laicis ec cā nego-
ciacōnis. ut .lxxx-
viij. di. fornicari.
clerici tn̄ inquātū
pnt̄ abſtinere de-
bent ab emptione
et venditione qꝛ
illud non facile ſit
ſine peccato ut .ꝫ.
de pe. di. v. quali
tas. tn̄ in caſu ne-
ceſſitatis pmiſſuꝫ
eſt clericis nego-
ciāi ut ex̄ ne cle.
vel mo. c. i. licitū
ē tn̄ clericis eme-
re aliquaꝫ rudem
materiam. ⁊ inde
aliquod artificiuꝫ
facē ſi eis ſua non
ſufficiunt ut .xci.
di. clericus victū.
et .xxi. q. i. c. i. de
cō. di. v. nunꝙ et
tūc nō reqritur lu
crū ex negociatio
ne. ſꝫ ex artificio.
talia em̄ lucra licita erāt apl̄is. ut .xxi. q. i. c. i.

qui in pſalmo. xxxvi. ſcribit dicens.

Q̄ pluſꝙ dedit expectat vſurā accip.

SI feneraueris hominē id eſt ſi mutuo dederis pecuniā tuā. a quo plus ꝙ dediſti exſpectes. non pecuniaꝫ ſolam ſꝫ aliquid plus ꝙ dediſti. ſiue illud triticuꝫ ſit ſiue vinū ſiue oleū ſiue qđlibet aliud ſi plus ꝙ dediſti exſpectes accipe fenerator es. et in hoc improbandus nō laudandus

¶ Itē iero. ſuper ezechiel. li. vi.

Quicqđ ſup̄ datū exigitur vſura ē.

PVtant quidaꝫ vſuras tm̄ eſſe in pecunia. qđ ꝓuidens diuina ſcriptura omnis rei aufert ſupabundātiā ut plus non recipias ꝙ dediſti Item alij ꝓ pecuni a fenerata ſolēt munuſcula diuerſi generis accipe. ⁊ nō intelligūt ſcripturā vſurā appellare ⁊ ſupabūdātiā q̄cquid illđ eſt. ſi ab eo qđ dederit plus reacceperint.

¶ Item ambroſius de nabuthe.

Quicquid ſorti accedit uſura eſt

PLericꝫ refugientes p̄cepta legis cū dederint pecuniā negociatoribus. non in pecunia vſuras exigūt. ſed de mercib9 eoꝝ tanꝙ vſurarum emolumenta percipiunt. ideo audiant quid lex dicat. neqꝫ inquit vſuram eſcarū accipies neqꝫ omniū reꝝ. Item eſca vſura eſt. et veſtis vſura eſt. et quodcunqꝫ accedit ſorti vſura eſt. et quod velis nomē ei imponas uſura eſt. Item ſi quis inſtaurandū conuiuiū putet ad negociatorem mittit ut abſinthiaci cupellaꝫ deferat ſibi gratis. ad cauponē diri-

SI feneraueris. qđlibꝫ. ſupple qđ ꝯſiſtat in pondere nūo et menſura. ſꝫ in equo et domo aliud eſt. quia ibi licitū eſt recipe ſortem et lucrū. et eſt ea racō. qꝛ in p̄dictis q̄ ꝯſiſtūt in pondere nūo ⁊ menſura trāſfertur dniū cū illud ſit mutuū. vn̄ res illa ſtatim ē piculo illius qui recipit eam. vn̄ incōueniēs eſſet ut noie illi9 rei magis grauaret̄. ſꝫ domus et equus non ſunt piculo ſui. vn̄ non ē incōueniēs ſi alias grauaretur ꝑ re tali dando aliquid. ad h̄ facit. ff. de uſur. eū qui. Sꝫ cōtra hoc obijcitur. pone ꝙ aliquis vendat vſū pecunie et recipiat in ſe piculum pecunie talis cōtractus nō ē vicioſus. qꝛ cū vſus ſit illius q̄ vendit licite p̄t eū vendere et ſic habes ꝙ aliquis p̄t ꝑ pecunia accipe et pecuniam et aliud in hoc caſu. alias nō. et h̄ ē ideo. qꝛ pecunia nō deterioratur. ſed alie res deteriorāt̄. Itē nōne ſi creditor alicui mutuat gratis pecuniā. debitor tenetur ei ad antidota. ut ex̄ de teſtis. cū in officijs. et .ff. de peti. hēdi. ſꝫ et ſi. §. ꝯſuluit. et naturaliter ē obligatus ad illa quare g° illam oblacōnē naturalē non p̄t deducere in ciuilē ſcꝫ ut pactū ſiat ꝑ illa danda ad quā tn̄ tenetur cū etiā talia pacta interueniāt in ſpūalibꝫ ad que alias quis tenetur. ex̄ de p̄ben. ſignificatū. ⁊ extra de e tc. ſi-

gnificaſti. ꝯctes. ex pacto ſm quoſdā. vel etiam ſine pacto. quia ſola
b ¶ Exſpe- ſpes facit vſurarium ut h̄. ſꝫ quid ſi mutuat eo pacto ut
etiā ſibi remutuet cū opus habet. nō credo ꝙ illđ poſſim deducē in pa-
ctum et ita h̄ naturalis obligacō nō p̄t deduci in pactum.
PVtant. pecunia. ſtricte ſumitur h̄ nomen pecunia ꝑ pecunia nu-
merata ſcꝫ. nā gnāliter dr̄ pecunia q̄cquid habes ut .i. q. iij. totum.

git ut picenū vinum aut tiriacū requirat ad laniū ut vuluam ſibi ꝓcuret. ad alium ut ſibi poma adornet.

¶ Item ex concilio agathenſi.

Quādo āplius exigit̄ ꝙ dat̄ uſura ē.

VSura eſt vbi amplius requiritur quā quod dat̄. vbi gratia ſi ſolidos decem dederis et amplius queſieris vel ſi dederis frumenti modium vnum. et ſuper aliquid exegeris. ¶ Ecce euidenter oſtenditur ꝙ quicquid vltra ſortem exigitur vſura eſt.

Q. IIII

QVod vero nec clericis nec laicis liceat vſuras exigere probatur auctoritate gelaſij et aliorū. ¶ Ait enim gelaſius papa ſcribens clericis conſtitutis per lucaniam et ſiciliam.

A queſtibus negociationis clerici abſtineant.

CLerici ab indignis queſtibus nouerint abſtinendū et ab omni cuiuſlibet negociacōnis ingenio vel cupiditate ceſſandum. In quocūqꝫ vero gradu ſint ſi ceſſare noluerint mox a clericalibus officijs abſtinere cogantur. ¶ Item ex concilio arelatenſi primo quod confirmauit papa ſilueſter.

Excōicētur miniſtri qui feneratur.

MIniſtri qui fenerantur placuit ut iuxta formam diuinitus datam eos a communione abſtinere. ¶ Item ex concilio terraconēſi.

Qui volunt eſſe in clero a ſtudio negociationis ſe abſtineant.

PLericꝫ. p̄ce
pta. nolūt q̄
dā facē cōt̄ legē.
ſed faciūt fraudē
legi ille vero fa-
cit fraudem qui
obſeruat verba le
gis ſed mentē ei9
circūuenit ut .ff.
de legibꝫ. fraus.
ſit aūt fraus legi
quatuor modis d
re ad rē id ē quā-
do i fraudē datur
alia res ut h̄. ⁊
.i. q. i. ſū nōnulli
talis ē fraus ma-
cedoniani. ff. ad
maceđ. l. ſed iulia
nus. § mutui. Itē
de pſona adpſo-
nā ut cū quis ſub
pſona alterius ex
ercet uſuram. ut
.xlvi. di. ſicut non
ſuo. et cū marit9
nō p̄t aliquid da-
re uxori ſuppone
aliā pſonā cui det
ut. ff. de donac. in
ter virū et vx. h̄
rō. §. ul. Item de
vno contractu ad
aliū cōtractum ſit
fraus ut cum mu
lier n̄ poſſit aliqđ
daē viro fingit ſe
vendere ei. ut. ff.
de donac. inter vi
rū et ux. ſi ſpōſus
. § circa ſic. xvi. q
. iij. ſi ſacerdotes.
Itē de vno cōtra
ctu ad aliū contra
ctū ſit fraus ut cū
mulier non poſſit
fideiubē conſtitu
it ſe pncipalem d
bitriceꝫ ut. ff. ad
vell. quāuis. xx-
. iij. q. v. mulierē
e ¶ Legis. id eſt
canonis legitie a
gentis ſcꝫ legis
ꝓphetice dicentis
qui pecuniā ſuam
nō dedit ad vſurā. et cetera f ¶ Negociatoribꝫ. videtur ꝙ ſi quis pecuniā ſuā dedit negociatori ut inde emat merces ut det ſibi partem lucri ꝙ illđ ſit licitum. qđ nō cōcedo. ſi piculū ſpectat ad recipientē. ut ſit inter eos cōtractus mutui. ſꝫ ſi p illa v̄ba ſocietatē ꝯtrahūt ⁊ tūc piculuꝫ ſpectat ad vtrūqꝫ et bene licitū ē ꝙ vnus ſocius det pecuniam et alter ſuppleat labore qđ deeſt in pecunia ut. ff. ꝑ ſocio. l. v.
g ¶ Lex. moſaica. h ¶ Accedit. ex pacto. i ¶ Ad negociatoreꝫ cui credidit pecuniaꝫ. k ¶ Poma. videtur ergo ꝙ uſura differat in hoc a crimine ſimonie. qꝛ crimē ſimonie non omittitur in modico ut extra de ſimonia. et ſi qōnes. ſed nō ē ita. et. c. illud. et ſi qōnes. intelligas ita ꝙ non p̄ſumitur in modico omitti ſimonia rōne pſone. Qō. iiij.
QVod vero nulli licitū eſt uſuras ſumere nec etiā iudeo. ut ex̄ de uſur. poſt miſerabilem. vidꝛ tn̄ ꝙ in caſu licitum ſit ſumere uſurā ut .ꝫ.e.c. ul. tn̄ qnqꝫ licitū eſt ultra ſortem aliquid recipere ut notaui in .ꝑx. q. ſupra in ſūma.
CLerici. indignis. licitas em̄ negociationes poſſunt clerici facere ut ex̄. ne cleri. vel mo. c. i. et h̄ cū eis ſua nō ſufficiūt ut .xci. di. clericus. n ¶ Si ceſſare. non ergo ſtatim deponend9 eſt clericus ꝓpter

Canonū ſtatutiſ firmatū ē· vt quicūq; in clero eſſe voluerit emēdi vilius et vendēdi carius ſtu= dio nō vtat᷑· qd ſi exercere voluerit cohibeat᷑ a clero· ¶ Itē ex ↄci· mar tini ppe· Alienetur a clero vſuraſ á

Si quis ſupbūdātias exigēs oblitus timore dei ⁊ ſcaꝝ ſcri pturarū q dicūt· qui pecuniā ſuā nō dedit ad vſurā· poſt hāc ↄgnitōem magni ↄcilij feneraueriṫ vel cēteſi= mā exegerit· á ex quolibȝ negotio inhoneſto turpiſ lucri queſierit· aut per diuerſas ſpecies vini vel frugis vel cuiuſlibet rei emendo vel venden= do aliq̄ incrementa ſuſcepit de gra= du ſuo deiectus alienus habeatur a clero· ¶ Itē ex eodē· Pro pecunia quā dedit mutuo clericus iuſto p̄= cio ſpeciem recipere poteſt·

Si quis clerič in nccitate ſo lidū pſtiterit· hoc de vino vel frumē to accipiat qd mercādi cā tpe ſta= tuto decretū fuit venūdari· Ceteꝝ ſi ſpēȝ nō habuerit nccariaȝ ipm qd dedit ſine vllo augmēto recipiat· ¶ Itē ex ↄci· carthaginēſi quarto Nullꝰ clericus plus accipiat q̄ ac= comodauit·

Nullus clericoꝝ amplius accipiat q̄ comoda uit· ſi pecuniā· pecuniam accipiat· ſi ſpeciē eandē ſpēm quā dedit accipi= at· et quidquid aliud tm̄ quātū de= dit accipiat· ¶ Itē ex niceno ↄcil᷑· Deiciāt᷑ a clero turpia luc̄ ſectātes

Quoniā multi clerici auaricie cā turpia lucra ſectāteſ obliti ſūt diuini pcepti quo dcm̄ eſt· q pe cuniā ſuā nō dedit ad vſurā· ſtatuit h ſcm̄ ↄciliū vt ſi quis inuētus fuit poſt hāc diffinitōem vſuras accipe vel ex quolibet tali negocio turpia lucra ſectari vl etiā ſpēs frumētoꝝ ad ſextuplū dare· oīs qui tale ali quid conatus fuerit ad queſtū· dei ciatur a clero et alienus hēatur ab eccīaſtico gdu· ¶ Item leo papa· Etiā laicis vſura dānabiſ eſt

Nec hoc ptereundum q̄ȝ duxi= mus eſſe quoſdā lucri turpis cupi ditate captos q vſurariā exercēt pe cuniā ⁊ fenore volūt diteſcē· qd nos vt nō tm̄ dicamꝰ in eos qui ſunt i clericali ordie ↄſtituti· ſȝ etiā in lai cos cadē· ⁊ q xpianoſ ſe dici cupiūt ↄdolemus q vindicari acrius i eos qui fuerūt ↄfutati decēnimus ut oīs peccādi oportūitas adimat᷑· ¶ Itē iulius papa· Turpe lucꝝ ſequit q minus emit vt plus vendat·

Quicūq; tpe meſſis ul᷑ vindemie nō nccitate ſȝ pp̄ cupiditatē ↄpa= rat annonā vl᷑ vinū· vbi gr̄a d duo bꝰ denarijs ↄpat· modiū vnū ⁊ ſer= uat vſq; dū vēdatur denarijs q̄tuor á amplius hoc turpe lucꝝ dicimꝰ· ¶ Itē ambro· in li· d bono mortis Rapinam facit qui vſuram accipit

Si quis vſuraȝ accipit rapiaȝ facit vita n̄ viuit· ¶ Itē au· ad macedoniū· Nō minus crudelis eſt qui pauperē trucidat fenore q̄ qui diuiti aliquid rapit·

Quid dicā de vſuris quas etiā ipe leges et iudices reddi iubēt· an crudelior ē qui ſbtrahit aliquid vel eripit diuiti· q̄ qui trucidat paupe rē fenore· Hec vtiq; atq; hmōi ma le vtiq; poſſidētur ⁊ vellē vt r̄ſtitue rētur· ſȝ nō eſt quo iudice repetant᷑ iā vero prudēter intueamur qd ſcri ptū eſt ſi fideli homi totus mundus diuitiarū ē· infideli aūt nec obolus· nōne oēs qui ſibi vidētur gaudere ↄq̄ſitis eiſq; vti neſciūt· alienū poſſi dere ↄuicimus· hoc em̄ certe alienū nō eſt qd iure poſſidetur· hoc auteȝ iure poſſidetur qd iuſte· et hoc iuſte qd bn̄· Omne igit᷑ qd male poſſidet᷑ alienū eſt· male aūt poſſidet q male vtit᷑· ¶ Porro a quo vſure exigē= de ſūt ambro· teſtat᷑ dicēs· Ab illo vſuras exigē poſſuꝰ cui iur᷑ nocemꝰ

Ab illo exige uſurā cui merito nocē deſideras cui iure inferū tur arma huic legitie auferūt᷑ vſu= re· quē bello vincē nō potes ab hoc vſurā exige· quē n̄ ſit crimē occidē

vſuras· xlvij· di· c· i· ar· cōtra· xlvij· di· c· i· So· ſtatim deponēdus eſt

Et qd ȝ dicitur refertur ad facilitatē diſpenſandi·

Miniſtri· datam· s· xlvi· di· non licet·

Canonū· vendendi· in eadē forma ſȝ in rudi materia pt emē co= riū et cartas ⁊ ibe facē ſotulares et libros vt· xxi· q· i· c· i· ⁊· xci di· clericus· nec ē negociatō ſȝ ar tificum·

Si qs· ex quo libȝ· ī· xxi· q· iij· placuit·

Si quis cleri cus· ſolidū· id eſt pecuniā nu meratam·

¶ Hoc· id ē tm̄ Iohannes·

¶ Qd· id ē quā tum·

¶ Mercandi· ſi deberet vendi·

¶ Statuto· id ē ſolutōnis tpe·

¶ Decretū· a iu dice vel ab alio· h vult dicē q cre ditor debet frum tū p tanta pecu= nia recipe quātū aliquis decreuerit tempore ſolutio= nis et ita ↄſiderā dū ē tpus ſolutio nis· ſed ſi nō eſt p fixū tūc extimat᷑ quātū valet tēpe quo res petitur· ut· ff· ſi certū pe· l· vinum·

Quoniā mul= ti· ad q̄ſtuȝ· vidr h q ꝓhibe= ātur ſumē vſuraȝ cā lucri captandi nō aūt cauſa vitā di dāni· ar· ad h· s· e· ſi quis obli= tus· ubi dič incre menta ſuſceperit· maxime ſi ſit bo= nefidei cōtractus ubi ex ſola mora veniunt vſure· ſi· ff· de uſur· mora ⁊ in bone· Si qs ergo eſt in mora ſoluēdi ab eo re= peti pnt vſure nō tāquā vſure· ſed tanquaȝ intereſſe ut· ff· p ſoč· ſoci= um· et tūc petunt᷑ uſure iudicis offi= cio nō iure actio= nis· licite enim pt quis agē ad hoc vt reddat᷑ indem nis ut extra de ſi deiuſ· peruenit· et x· i· q· ij· ſi quis de clericis· ubi agit᷑ ad intereſſe·

Quicūq;· mo diū· ſi aliqs vendat merces q modo valent qua tuor et facit pactū vt ei dentur q̄nq; ad terminū pfixū· illud non eſt vſura ſi dubiū eſt quātū valere pnt merces ille ad terminū pfixum vt extra de vſur· in ciuitate· ſed ſi venderet longe cariori foro q̄ mō va leāt tūc eēt vſura· ut extra· e· ti· ↄſuluit· Io· et qd dr de vēditōe mer

cium intelligitur ſi tpe ↄtractus nō fuerat᷑ venditurus· alioquin eſſet᷑ vſura· ut extra· e· c· ulti· b· ↄuſurarius ē raptor· g in eū nō trāſfert᷑

Si quis rapinā· ſic g= dominiū· ſič nec in ſimoniacū· pt tn̄ ↄced q trāſfertur dn̄iū in eū· Itē cū vſurarius nō audiatur niſi reſti= tuat vſuras quas ab aliquo recepit· g nec raptor ut vidr q non ad mitto ⁊ rapia lar ge dr q̄libȝ uſur= patio iniuſta ut xxxij· q· iiij· mere trices·

Quid dicam· reddi· id eſt dari qa uerbū redden= di ponit᷑ p vbo dandi ut· ff· de v· ſig· uerbū redden di· poteſt tamen dici q etiā ſm le gem non ſunt dā de uſure· tū qa ſa cre leges nō debi gnātur imitari ſā cros canones· ut ij· q· iij· §· notan= dum· tum quia im perator iubet ſer uari ea que ſtatu ta ſunt in niceno cōcilio· ut in aut· de ecclēſi· titul᷑· in pn̄· coll· ix· ſed ni cen̄· ↄciliū ꝓhibȝ vſuras· vt· xlvij· di· quoniam· cum ergo impator cō ſtitutōe ſua ↄfir= mauit ſtatuta ni= ceni cōcilij patet q voluit deroga re omnibꝰ legibꝰ qui loquuntur de vſur· ul᷑ dič vt di= xi· x· di· lege·

q ¶ Scriptuȝ eſt· in prologo biblio thece·

p ¶ Totus· id eſt quantumlibȝ pua ps mundi ut hec dictio totꝰ hic po natur diſtributi= ue·

q ¶ Nec obolus· ſupple totus mū= dus·

r ¶ Alienū· canō fingit rem illā ali enā qua quis ma= le vtitur· vt hic· et xlvij· di· ſič hij· et extra de v· ſig· c· ius·

Ab illo· cui· id ē ſicut nul li debes nocē ſic a nullo debes pe tere vſuras ut totū intelligatur negatiue ⁊ ſic planum eſt· alij dicūt q ab hoſtibus licitum eſt petere vſuras· nam et oīa eoꝝ licite poſ ſumus auferre ut· xxiij· q· vij· c· i· et· ij· et quibuſcūq; inſidijs poſſu= mus nocere eis· ut· xxiij· q· ij· dominus·

a ¶ Ubi ius· iuſtū bellū eſt qd geritur ex edicto principis· vt· xxiii· q· ii· iuſtum· Io· dam gn̄aliter dicunt ꝙ de nullo No· v·
Quod vero qui- illicite acquiſito poteſt fieri elemoſina· nec de meretricio nec de vſura· nec de alea· nec de hiſtrionatu· nec de ſimonia· ſcriptum eſt enim honorificabis dominum deū tuū

nō ē ita· quia ſpēs lucri ē ex alieno largiri· vt· ff· ꝺ furt· ſi pignore· ſ
Si quid inueniſti· hic notabis ꝙ ſi inueni rem aliquā habitaz ꝓ de relicto· lz intendam eam furari nō tn̄ omitto furtū· Itē ſi nō habetur ꝓ derelicto credo tn̄ ꝙ habeatur ꝓ derelicto· ſilr non committo furtū· ſi autem nec habetur· ꝓ derelicto nec credas ꝙ habeatur· ſi eo

fine ferro dimicat qui uſuras flagi
tat· fine gladio ſe ꝺ hoſte vlciſcitur
qui facit uſurarius exactor inimici·
ergo vbi ius eſt belli ibi ius uſure·

Quod vero eli-
moſine non ſint faciende ex
fenore vel vſuris nec quoli
bet male acquiſito aug· teſtatur in
ibro ꝺ verbis domini tractatu· xxxv

De vſuris elemoſine fieri nō poſſunt

Nolite velle elemoſinas facere
de fenore et vſuris· ¶ Item
aug· Oblatio ꝺ rapina reprobatur a domino·

Immolans
ex iniquo oblatio eſt macula
ta· dona iniquorū non ꝓbat altiſſi-
mus nec reſpicit in oblacōnibus ini
quoꝝ nec in multitudinē ſacrifico
rū eoꝝ ꝓpiciabit pctīs· Qui offert
ſacrificiū de ſb̄a pauperis· idē ē ſi
qui victimat filium in ꝯſpcū pr̄is ſui-
panis egentiū vita paupis ē· qui ꝺ
fraudat illū hō ſāgnis eſt· ꝗ effun-
dit ſanguinē ⁊ qui fraudē facit· ne-
ceſſario frēs ſunt· ¶ Itē aug· in o-
melia· Nō ē aliqd rapiedū diuiti ut detur egenis

Forte aliqs
cogitat et dicit· multi ſūt xp̄i
ani diuites auari cupidi nō habeo
pctm ſi ſuū illis abſtulero et paupi-
bus dedero· vn̄ eī̄ illi nil boni agūt
mercedē hr̄e potero· ſed hmōi cogi-
tacō a diaboli callidittate ſuggeri-
tur· nā ſi totū tribuat paupib9 qd
abſtulerat addit potius peccatū ꝙ
minuat· ¶ Item ieronimus·
Nemo qui rapit moriēs ſi ha-
bz vn̄ reddat ſaluat̄ ſi eos quorū fu
it inuenire nō poteſt ecclie vel paupe
rib9 tribuat· ¶ Item ambroſius·
Rapinā emere nō licz niſi ea in
tencōe ut cui ē oblata reſtitu-
at· ¶ Itē eiuſdē· Furtū omittit ꝗ alienū inuentū nō reddit·

Si quid inueniſti et nō reddi-
diſti· rapuiſti quātū potuiſti feci-
ſti· quia plus nō inueniſti· Qui alie-
num negat ſi poſſet ⁊ tollet· Deus
cor interogat nō manū· ¶ Itē greg·
Qui de reb9 ꝯceſſis ⁊ bene ꝗſitis ele
moſinā impendit ille placet deo

Elimoſina redēptoris nr̄i ocu-
lis illa placet ꝗ nō ex illicitis
⁊ iniqtate ꝯgerit̄· ſz ꝗ de reb9 ꝯceſſis
et bene acquiſitis impēdit̄· ¶ Item
iero· in libro leuitici· Peccat ꝗ rem inuē taz nō reddit

Multi fine
pccō putāt eſſe ſi alienum qd
inuenerit teneāt· ⁊ dicūt de9 michi
dedit cui habeo reddē· diſcant hoc
pctm ſile eſſe rapine ſi quis inuenta
nō reddat· ¶ Itē aug· Bonus vſus iuſtificat rem iniuſte acquiſitā

Nec enim ſi a ꝑris iniuſte iniq
ac ꝑperam inuaſis ita quiſqz
vtatur ut ex eoꝝ fructib9 largas e
limoſinas faciat· ideo rapinam iuſti
ficat· Nec eī ſi aliquos turi pn̄o
vel iuſte ꝗſito auarus incūbat· ideo
culpanda ē iuris ciuilis regula qua
poſſeſſor legitimus factus ē· nec ti-
rannice factōis puerſitas laudabilis
erit· ſi regia clemētia tirānos ſbdi-
tos tractet· nec vitupetur ordo re-
gie ptātis ſi rex crudelitate tirāni-
ca ſeuiat· Aliud ē naqz iniuſta ptāte
iuſte velle uti· ⁊ aliud ē iuſta ptāte
in iuſte velle vti· ¶ Itē ambro· in li-
de officijs· Cū alterius detrimēto alteri ſbuenire nō licz

Deniqz
ſi nō pt ſbueniri alteri niſi al-
ter ledat̄· ꝯmodius ē neutrum iuua
ri ꝙ grauari alterū· Ideoqz in cau
ſis pecuniarijs inuenire nō ē ſacerdo-
tale in quib9 nō pt fieri qui freque-
ter ledatur alter ꝗ vincit̄· qm̄ inter
ceſſoris bn̄ficio ſe victū arbitratur·
Sacerdotis ē igitur nulli nocere ꝑ
deſſe velle omnib9· poſſe autem ſoli-
us ē dei· ¶ Item greg· in regiſtro

de tuis iuſtis labo
rib9· i· q· i· nō ē pu
tāda· et· i deutero
nomio dr̄ nō acci-
pies mercedē ꝓ-
ſtibuli· et ē ar· ad
hoc· ꝗ· e· elemoſina·
et· xxxii· q· iiii· ſic
non ſūt· nā illicite
acquiſita nō ſūt i
bonis nr̄is vt· ff·
ꝓ ſoc· cū duob9·
· ꝗ· vlti· alij dicunt
ꝙ ſi in illicite acq
ſitis nō trāſfertur
dn̄iuz· vel etiā trā
ſfertur ſed ꝯpetit
repeticō· nō pt in
de fieri elemoſina
vt in vſura· ar· ex
de iuriur· debito-
res· et in ſimonia
vt ex de ſimonia·
veniēs· ſed ſi non
datur repetitio et
trāſfertur dn̄ium
bn̄ fit inde elemo
ſina vt ſi aliquid
datur meretci illd
nō pt rpeti ut· ff·
de ꝯ· ob· tur· cām
Idē et ſi· ꝗ· quo·
tiēs· vn̄ de tali pt
meretrix facē ele
moſinā· idem ē de
eo ꝙ datur hiſtri
oni· et ꝺ eo qd ex
torquetur racōne
officij alicuius ut
ꝗ· e· nō ſane· ꝙ au
tē dr̄ qd ſacerdos
nō pt accipe mer
cedem ꝓſtibuli·
pt dici qd nō debz
recipi oblacō me-
retricis lz elemo-
ſina poſſit inde fi-
eri ⁊ hec eſt rō vt
ꝓpter ruborē citi-
us ꝯūtatur vt· xc
· di· oblacōnes· et
· xvij· q· iiij· miror
ſed de illis ꝗ ſunt
extōta p violenti
am non rōne offi-
cij alicuius vt de
rapia ⁊ de furto nō
pt fieri elemoſina
dicūt tn̄ ꝗdā qd ſi
res furtiua vēda
tur de nūmis illis
pt fieri elemoſina,
q: non ſunt nūm
furtiui qui dātur
ꝓ re furtia ut· ff·
de furt· qui vas·

animo accepiſti
vt dn̄o reſtituas
non omittis furtū
hoc tn̄ in libello de
bes ꝓteſtari· hoc
totū habes· ff· de
furt· falſus· ꝗ qui
alienū Itē ⁊ hoc ſci
as qd ſi quis inue
nit theſaurū i loco
ꝓprio ſtatim inuē
toris eſt ſi vero in
loco alieno ⁊ caſu
fortuito eū inucit
dimidius ſit inuē
toris et dimidius
dn̄i loci· ſi vero ſtu
dioſe ꝗſiuit et in
uenit eum in loco
alterius totus eſt
dn̄i loci· ſi vero in
ſacro vel religio-
ſo loco caſu fortu
to inuenit theſau-
rum totus eſt in-
uentoris· vt inſti·
de reruz diuiſione
· ꝗ· theſauros· et·
· C· de theſaur· l·
nemo· li· x· Io·
Multi· dicunt
iſti male di-
cūt q: oēs ſcire de
bent qd ſuū non ē
ad alios ptinere·
vt· C· unde vi· cō
querebatur·
Nec· iuſtifi-
cat ar· qd bo
nū nō improbatur
ꝓpter malū cohe-
rens· nec malū ap
probat̄ ꝓpter bo-
num coherens· vt
lvi· di· vndecūqz
et· xxiij· q· v· re
gentes· ar· cōtra
· xxij· q· ij· ſi ꝗliter
m ¶ Laudabilis·
id ē lz iniuſte ele
ctus bene vtatur
dignitate pt nō
ꝯualeſcit digni-
tas vt· i· q· i· princi
patus hoc tn̄ fallit
vt extra de renūc
niſi·
¶ In iuſta· id ē
in iuſte acquiſita
omnis eī ptas a
deo eſt ut· xxiij· q
· i· quid culpatur
Deniqz· ſic· ſi
· q· iij· nolite
cū ſuis ꝯcordan·
et· xiij· q· ij· nō ex

Nolite· ꝗ· vlti· qd nō credo· vt extra de vſuris· cū· tu· in fi·
Nolite· et vſure· inculcatio vboꝝ· vnde lucanus· hinc vſuram vo
rax auidūqz tpe fenus· · s· i· q· i· c· non ē putāda· ¶ Nec in mul-
Immolans· iniquoꝝ- tudine· ſed in meritis· vt· xxiiij· q· i· odi·
Sanguinis· s· lxxxvi· di· paſce·
¶ Frēs· id ē pares ſiue ſiles in pctō· ꝗ· e· c· multi· et· c· nemo· ripiniam
Forte· non habebo· nec eī ꝓpter bonū faciendū ē malū· vt· xxx·
· q· i· noſſe· xxxij· q· iiij· ſicut nō ſunt nō videtur tn̄ ꝙ talis furtū cō
mittat· quia furtū nō fit niſi aſſit animus lucrādi· vt· ff· de furt· l· i· ſed

timemus· ꝯtrū· ar· qd nulli ſubueniendū ē cū iniuria alicuius· vt· xx
p ¶ Neu- ij· q· ij· primū et cauendū ē ne pretextu nocentis innocens
puniatur· C· de his qui latro· occi· l· ij· in fi· quia ſancti9 ē· ⁊c· ff· ꝺ pe
nis· abſentē· et pena ſuos tenebit auctores· ff· de penis ſancimus· et
extra de his ꝗ fi· a ma· pte ca· queſiuit· nec debet alteri p alterū ini-
qua ꝯditio afferri· vt· ff· de reg· iur· non debet·
¶ Sacerdotale· ar· qd ſacerdotes nō pn̄t aduocare in cauſis vt hic·
et· lxxxviij· di· platū· ar· ꝯtra· xv· q· ij· obſeruandum· ſolucō· corā ſecu
lari iudice nō pn̄t allegare niſi ꝓ certis pſonis vt extra de poſtul· c·

id eſt ſed corā eccīaſtico ſic · Jo· vnde ſacerdos hodie nō pt poſtulaē niſi ꝓ ſe et eccleſia ſua vel pro cōiunctis vel miſerabilibus pſonis vt extra e· c· vltimo· b·

Criptū eſt· hꝰ capitulū expoſitū eſt· s· iij· q· vij· in grauibus·

Ixit· ſumendū· ar· ab exemplis nō eſt argumentandū· xij· q· ij· gloria· ar· ↄtra· xxxvij· di· qui de menſa·

vbi non tranſfertur dominium nec datur repetitio·

¶ De mām̄ona· mām̄on dicitur demon qui p̄eſt diuitijs·

On ſane· auffertur· p iudicem·

¶ Nec medico· p̄mittit em̄ hꝰ medicos quaſi digniores cū tn̄ medici nō ſint maioris valoris q̄ꝫ obſtetrices· vt· C· ↄm̄a· de· l'· ſi duobus· in p̄mo· R· ¶ Procimium· hꝰ eſt ↄtra gan· qui dixit q̄ nl poſſꝫ recipi ꝓ iuſto patrocinio vt notaui· xi· q· i· j· nō licꝫ

¶ Furtum· ar· q̄ hoſtes poſſumꝰ decipē et eis ſua auferre· vt· xliij· di· in mādatis· xxiij· q· vij· c· i· et· iij· s· di· viij· quo iure· et· C· ď commerc̄· et merca· l· ij· hic tantum ideo excuſantur· quia maioris auct̄e hoc fecerunt· et ita eſt ar· hꝰ q̄ autoritas maioris excuſat in illicitis· vt· lxiij· di· ſalomitane· ⁊ de ↄ· di· v· diſcipulos· xxiij· q· i· quid culpatur· ſic abrahaꝫ et ſampſon et alij multi fuerunt excuſati auctoritate domini ut· xxiij· q· v· ſi nō lꝫ· ar· ↄtra· xvi· q· i· in canonibꝰ· et· xij· q· ij· quicūqꝫ·

Enale· id eſt dignū pena·

¶ Maioris· magis em̄ delinquit raptor q̄ꝫ fur ut in ſitu· de vi· bo· ra· in principio·

¶ Rapinā· ar· q̄ aliquo probibito ꝓhibita ſunt oīa ſilia· ut ex̄ de ↄſti· tranſlato· et· s· di· iiij· deniqꝫ· in fi· ⁊ que ſequuntur ex illo ex̄· e· ti· c· naꝫ ocupiam·

¶ Apte em̄· ſiſe· xxxij· q· iiij· meretrices· ē aūt furtū pars rapine eo mō quo genus pars ē ſp̄ēi· rapina enim eſt ſp̄ēs furti· nam omnis raptor eſt fur· vt inſti· de vi· bo· rap· in p̄n·

Elemoſine ⁊ ſacrificia n̄ placēt deo q̄ offerūtur ex ſcelē·

Criptū eſt· victime impioꝝ abhominabiles ſūt deo· vota iuſtoꝝ placabilia· Neqꝫ em̄ in oipotētis dei iudicio q̄d ſꝫ a quo detur inſpicit̄· Hinc eſt em̄ qđ ſcriptuꝫ eſt· reſpexit deus ad abel et ad munera eius· ad cain aūt et ad munera eius nō reſpexit· dicturus quippe qꝛ dn̄s reſpexit ad munera· p̄miſit ſollicite· qꝛ reſpexit ad abel· ex qua re patēter oſtendit̄ qꝛ nō offerēs a muneribꝰ· ſꝫ munēa ab offerēte placuerūt· Dona quippe iniquoꝝ nō ꝓbat altiſſimus nec reſpicit in oblatōnibus eoꝝ nec in multitudine ſacrificioruꝫ ꝓpiciabit̄ pec̄cis eoꝝ· Itē· longe ē dn̄s ab impijs et oratōnes iuſtoꝝ exaudiet· ¶ Ecōtra in exodo legit̄· q̄ filij iſrahel exituri de egipto a vicinis ſuis accepēt̄ mūtuo vaſa aurea ⁊ argētea· ex qnibꝰ peſtea edificauēt̄ tabernacl̄m dn̄o· hijs rn̄det aug̃· in li· qōnū exodi·

Nō lꝫ aliena rapere exēplo iſ͛ritaꝝ expoliātiū egiptios

Ixit dn̄s ad moyſen petat uir a ꝓxio et mulier a ꝓxima vaſa argētea et aurea et veſtē· n̄ hinc quiſqꝫ ſumēdū exēplū putare debet ad expoliandū iſto mō ꝓximū· hoc em̄ dn̄s iuſſit qui nouerat q̄d quemqꝫ pati oporteat· nec iſrl̄ite furtū fecerūt ſꝫ deo iubēti miniſteriū p̄buerūt· ¶ Itē obicit̄· aliena rape nō ē ↄtra p̄ceptū· nullo ſiquidē dei mandato rapina vidr̄ ꝓhibita· ſꝫ noīe furti om̄is illicita vſurpatō rei aliene intelligit̄· ¶ Vn̄ aug̃· in eodē li·

Maioris pene eſt violenter eripere aliquid q̄ꝫ furari

Enale ē occulte auferre· multo maioris pene ē viſibiliter eripe· Auferre ergo nolēti ſiue occulte ſiue palaꝫ hꝫ p̄ceptū ſuū· furti em̄ noīe bn̄ intelligitur om̄is illicita vſurpatō rei aliene· n̄ em̄ rapinā p̄miſit qui furtuꝫ ꝓhibuit· ſꝫ utiqꝫ furti noīe ī lege veteris teſtam̄ti ⁊ rapinā intelligi voluit· a pte em̄ totū ſignificauit q̄dquid illicite reruꝫ auferat̄· ¶ Hijs auctoritatibꝰ ꝓbat̄· q̄ neqꝫ ex rebꝰ iniētis neqꝫ ex male ↄq̄ſitis elemoſinā quiſqꝫ facē pt̄· ¶ Sꝫ aug̃· ↄtra teſtat̄ dicēs·

De male acq̄ſito bonum fieri poteſt·

Vi habetis aliquid de malo facite inde bonū· Qui nō habetis de malo nolite acquirē de malo· Eſto tu bonꝰ qui bonū facis de malo· et cū cepis aliquid boni facē de malo· noli remanere tu malus· nūmi tui ↄuertūtur in bonū· et tu remanes maluſ· Sed hoc multipliciter intelligitur· Facit em̄ de malo bonuꝫ qui reddit quod illicite abſtulit· Noīe etiā mali cura et ſollicitudo mortaliū exp̄mit̄· De malo ēgo bonū fac̄ q̄ paupibꝰ diſpēſat qđ cū laboē ⁊ ſollicitudine acq̄ſiuit· iux̄ illđ euāgelij· Facite vobis amicos ď mām̄ona iniq̄tatis· vl' ex malo acq̄rit̄ qđ ex turpi cā poſſidet̄· veluti cū mathematicꝰ ex arte quā docet vl' ex futuris q̄ p̄nūciat nōnulla lucrat̄· q̄ vero ď malo ſic acq̄rūtur in bonū pn̄t ↄūti· de pec̄co ec̄ aliq̄ nōnūq̄ꝫ acquirūt̄ que paupibꝰ iuſte erogant̄· ¶ Vn̄ aug̃· ad macedoniū·

Que male acquirūtur aliq̄n̄ pn̄t bene expēdi

On ſane quidq̄d ab inuito ſumitur iniurioſe aufert̄· nā pleriqꝫ nec medico volūt reddē honorē ſuū nec opario mercedē· nec tn̄ hec q̄ ab inuito accipiunt̄ p iniuriā accipiūtur· q̄ potiꝰ p iniuriā nō darētur· ſꝫ nō ideo debꝫ iudex vendē iuſtū iudiciū ā teſtis teſtioniū verū qꝛ vēdit aduocatꝰ iuſtū procimiū· ⁊ iuriſpitꝰ veꝝ ↄſiliū· Illi em̄ inter utrāqꝫ ptē ad examē adhibēt̄· iſti ex vna pte ↄſiſtūt· cuꝫ aūt iudicia ⁊ teſtioīa q̄ nec iuſta nec vera vēdenda ſūt iniq̄ ⁊ falſa vēdunt̄· multo ſceleratiꝰ vtiqꝫ pecūia ſumit̄· qꝛ ſcelerate ec̄ q̄uis a volentibꝰ dat̄· ille tn̄ ſolet male ſibi ablatā pecuniā repetē qui iuſtū iudiciuꝫ emit qm̄ venale eſſe n̄ debuit· q̄ vero p iniquo iudicō dedit vellet quidē ēpetē niſi timēt vl' pudēt emiſſe· Sūt alie pſone inferioris loci q̄ ab vtraqꝫ pte n̄ inſolēter accipiūt· ſic officialis ⁊ q̄ amouet̄ et cui admouetur officiū· ab hijs extorta p immoderatā ꝓbitatē repeti ſolēt· magiſqꝫ rep̄hēdimūs q̄ talia inuſitate repetiēt̄ q̄ꝫ qui ea de more ſūpſēt̄ qm̄ inīte necc̄ie pſone rebꝰ hūanis

¶ Ille· ar· ↄtra illos qui dicunt ſi dedi tibi pecuniaꝫ vt ꝓ me iudicaēſ in iuſta cāq̄ non poſſum repetē pecuniā datā ut· ff· de ↄdicō· ob tur· cauſā· l· ij· vbi dicitur q̄ talis litēꝫ pdit· q̄ vidr̄ iudicem corrūpe· ego credo q̄ talis poſſit repetē pecuniā ſi nō eo aīo dat ut iudicem corrumpat nam ſi dat eo animo vt ius et q̄ etem ſibi ↄſeruet tunc pt repetē ut ꝓbatur extra ď ſimonia· dilectus· ſed ibi dr̄ q̄ repetit ſi non ſeruatur pactū·

¶ Accipiūt· ſp̄ōtulas·

¶ Amouetur· diſtinguē vult inter ꝑpetuos et tēporales officiales tpalēꝫ vocat eū q̄ amouetur· ꝑpetuum vocat eū cui ꝑpetuo traditur tale officiū·

¶ Repeti· de facto·

¶ Magiſqꝫ· hoc vult dicere q̄ officiāa rep̄hendūtur nō ex eo q̄ aliqua extorquent· ſed q̄ ea immoderate exquirunt· vnde talia non repetūtur ab eis niſi certum ſit ſalariū eis ↄſtitutū· tūc em̄ ſi aliquid vltra hꝰ petierit crimine ↄcuſſionis tenentur ut· xxiij· q· i· militaē et ſoluēt quadruplūꝫ· vt· xviij· di· qm̄·

¶ Neceſſarie pſone· ad officium tale·

Vi habetis· de malo· G· tribus modis exponit hꝰ et bene·

¶ Reddit ⁊c̄· ut in furto et rapina et talibꝰ omnibꝰ

vel inuitātur hmōi comodis ve te-
nētur· Iſti ſi viā vite mutauerint ā
excellētioris ɔſcēderit ſcitatis gra=
dū· facilius ea q̄ hoc modo acquiſi=
erūt tāq̄ ſua paupibus largiunt̄ q̄
eis a quib9 accepta ſunt tanq̄ alie
na reſtituāt· qui vero ɔtra ius ſocie
tatis hūane furtis rapinis calūnijs
oppreſſiōib9 inuaſionib9 aliq̄ abſtu=
lerint reddenda potius q̄ donanda
cēſemus zachei publicani exemplo·

Q. VI

Quod vero penitentia agi non poſſit niſi res aliena reddatur· teſtatur aug̃· in epiſtola ad macedoni um·

Penitentia non agitur ſi res aliena non reſtituatur·

Si res aliena ꝓpter q̄ peccatū
eſt reddi poſſit et nō redditur· peni=
tētia non agitur ſʒ ſimulatur· ſi aūt ve
raciter agit̄ nō remittitur pctm ni
ſi reſtituat̄ ablatū· ſi ut dixi reſtitui
p̄t· Plerūqʒ enim qui aufert amit=
tit ſiue patiēdo malos ſiue ip̄e male
viuendo· nec aliud hʒ vn̄ reſtituat·
huic certe nō poſſumus dīe· redde
qd̄ abſtuliſti· niſi cū hr̄e credimus
et negare· verū quidem ſi aliq̄s ſuſti
net cruciatus repente dū exiſtima=
tur hr̄e qd̄ reddat nō eſt iniquitas
q2 ſi nō eſt vn̄ reddat ablatā pecu=
niā· tn̄ dū eā p moleſtias corpales
reddē ɔpellitur· pcti quo male ab=
lata ē penas luit· ſʒ nō inhumanū ē
etiā ꝓ talib9 intercedē· non ad hoc
ut minime reſtituātur aliena ſʒ ne fru
ſtra hō in hoīez ſeuiat· et paulo p9·
Illud vero fidētiſſime dixerim· eum
qui ꝓ hoīe ad hoc interuenit ne male
ablata reſtituat· et qui ad ſe ɔfugi
entē quātū honeſte p̄t ad reddendū
non ɔpellit ſocium eſſe fraudis et c̄=
minis· nam miſericordius opē nr̄am
talib9 ſutrahimus q̄ impendimus·
Nō enim opē fert qui ad peccandū
adiuuat· ac non potius adiuuat ſed
obuiat ſubūertēdo atqʒ opprimēdo·

Sed nūquid nos ideo aut exigere
aut exigendum tradē vel poſſumus
vel debemus· agimus quātū ep̄alis
facultas dat et hūanū quidem non
nunq̄ ſʒ maxime ac ſp diuinū iudici
um ɔtaminantes· nolētes aūt reddē
qd̄ nouim9 ⁊ male abſtuliſſe· et vn̄
reddatur hr̄e arguim9 increpamus
obteſtam̄ quoſdā clā quoſdā palaʒ
ſic diuſitas pſonaꝝ diuſam videtur
poſſe ⁊ velle accipe medicinā· ſi vēo
rē alienā quis ɔſecrauēit· nō eandē
ſʒ eſtimacōeʒ eius reſtituē dʒ ¶ Vn̄
greḡ·

Qui rem alienam conſecrat eius eſtimacōnem reſtituat·

Compimus nullā extitiſſe cāʒ
ꝓ q̄ res eoꝝ potuiſſent rōna=
biliter occupari atqʒ eas inconſulte
ac temē ɔſecrari· Idcirco expiētie
tue p̄cipimus ut q2 qd̄ ſemel cōſec=
tū eſt eis nō valet ultra reſtitui· ſtu
dij tui ſit ut ip̄e ep̄us debeat preciū
dare· ¶ Pro malis aūt apud p̄nci
pes eccīa dʒ intercedē nō eos teme
rario auſu defendē· ¶ Vnd̄ grego·
iohāni defenſori·

Eccīa ꝓ malis intcedat n̄ eos temē defendat·

Hij qui in furtis publicis impli
cati ſunt a nobis nō videātur iniuſte
decendi· ne opinionē male agentiuʒ
ex indiſcrete defenſiōis auſu in nos
ullo mō transferamus· ſʒ quātū de
cet eccīaʒ ammouēdo ⁊ ꝟbū inter=
ceſſiōis adhibēdo quib9 valetis ſuc
currite· ut alijs opē feratis et opini
onē ſcē eccīe nō inquinetis ¶ Fur=
tū aūt nō tam in quantitate rei q̄ i
affectu furātis ɔſiderat̄· ¶ Vnde ie
ronimus in epiſtola ad titum·

Nō ſolū in maiorib9 ſʒ etiā in minoribus furtum conſideratur·

Furtū aūt nō ſolum in maiori
bus ſʒ in minoribus etiā iudicat̄ nō
em̄ qd̄ furto ablatū eſt ſʒ mēs furā
tis attēditur· quō in fornicacōe nō
idcirco diuſa ſit fornicacō· ſi mulier
ſit pulcra aut deformis· ancilla aut

a ¶ Tāq̄ ſua· ar· q̄ de reb9 illicite acquiſitis dūmō transferatur dn̄iuʒ in accipiētem ſit elemoſina· vt· ſ· e· qui habetis· ¶ Quam donanda paupib9· c ¶ Publicani· qui dixit ſi quem defraudaui reddo q̄druplūʒ et ſic patet q̄ licite quadruplū vel duplū peti p̄t· vt· xij· q· ij· cū deuo=

Quod vero· ſiue ſint raptores ſiue fures nā Q̄ō· vi· tiſſimam· ɔpenitētiā nō p̄nt agere id ē fructū penitētie vē nō ɔſequuntur vt· j· e· c· ·i· tamen admit ti debent ad peni tentiam· ut ex̄ de pe· et re· q̄ quidā et· j· de pe· di· iij· §· vl· ⁊ di· v· falſas·

Si res· niſi r̄ ſtituatur· vi dr̄ q̄ quantocūqʒ tpe aliquis rē ali enā poſſederit qd̄ nō currit in ea p̄= ſcp̄cō· vt· xxiiij· ·q· ij· ſi v̄go· nā di uturnitas tpis nō minuit ſed auget vl̄ aggrauat pec catū vt· xxiiij· q· i ·ſciſma· vn̄ i p̄ſcp̄ cōe requiritur bo na fides a princi= pio ⁊ in medio et in fine et ex omni pte p̄ſcp̄cōnis· vt ex̄ de p̄ſcp̄· quo= niā omne· tu dicas q̄ ſi ex omi pte p̄ ſcp̄cōnis habuēit bonā fidē iam res illa facta ē ſua de bn̄ficio iur̄· vnde tūc nō eſt dicēdū q̄ habeat ɔſcien= tiā rei aliene licet poſt tpus preſcp̄ cōis incipiat ſcire rē alienā fuiſſe· ſi velis intelligere id ē rei q̄ fuit ali= ena· Quidā tn̄ di= cūt q̄ ſi aliq̄s rem p̄ſcp̄tā habēt ex cā lucratiua tenet̄ eam reſtituē ſi re mordʒ ip̄m ɔſcien tia· q2 n̄l deperire credim9 eccīe vti litatib9· ſi ea que fuīt aliena reddun tur· vt· liiij· di· ge neralis· ſed ſi ha= bet cā ex cā nō lu cratiua nō tenet̄ vt· ff· de hijs qui in frau· cred· qui aūt· §· ſi quid cum pupillo·

f ¶ Patiēdo· id ē pmittēdo qd̄ alij mali ei auferant· g ¶ Redde· h̄ in tellige qn̄ fur vel raptor non eſt ſol uendo ſʒ ſi eſſet̄ ſol uēdo licet res quā abſtulit ſine cul= pa ſua periſſet tn̄ tenetur reddē eſtimacōem illius· vt· C· de fur· ſꝰtracto· h ¶ Vbi· id ē in quo caſu· i ¶ Cruciatus· ar· qd̄ qui paupes ſūt et non ſunt ſoluendo ſemp verberandi ſūt ꝓ debito vt· xij· q· ij· fraternitas et i· l· illa ſi ſine ſed h̄ verum eſt ubi ɔueniūtur ex maleficio· ſed ſi ɔueniantur rōne con tractus alicuius tūc ſufficit cedē bonis vt· C· q̄ bo· cedere poſ· l· vl· k ¶ Peccati· ḡ adhuc non eſt liberatus a debito ſed tm̄ a pena· vnde ſi

poſtea puenerit ad pinguiorē fortunā eque p̄t ɔueniri ſicut ille q̄ ex a liq̄ ɔtractu ē obligatus· inſti· de acti· §· vl· l ¶ Intercedē· vt· xxiij· q· v reos· et· xvij· q· iiij· reū· et h̄ ē ar· qd̄ clericus i foro ſeclari p̄t aliquē d fendere in cā ſanguinis vt· xxiij· q· v· c· i· ij· et· iij· m ¶ Subtrahimus· ar· s· v· q· v· nō omis· n ¶ Adiuuat· ar· qd̄ nō debemus dn̄os nr̄os iu= uare in illicitis vt· xi· q· iij· ſi· dn̄s· et· c· nō enim ſemp· o ¶ Exigē· id eſt penas corpales in fligere· Sʒ nonne clici p̄nt ſiue ec= cleſia corpales pe nas infligere ut· v· ·q· v· illi q̄· ⁊· xx iij· q· v· ē cū ɔcelliōeſ ſen· p̄t vel p̄nt ſʒ nō tātas quantas ſeclaris iudex· nō enī p̄t punire ad mēbri trūcacōneʒ vt· ex̄ de rap· in ar chiepiſcopatu p ¶ Tradere· ſi ḡ clicus cepit fureʒ in domo nō tradet ipſuʒ iudici ſed ſi iudex furē captuʒ ei abſtulerit vi nō imputatur clerico alioquin licite au ferētur clicis ſua ut· xxiij· q· v· vnū ſolū Itē nec clicū depoſitū tradat e= piſcopus iudici ex̄ de iud· at ſi clici· vl̄ dic q̄ clici tales maleficos p̄nt tra dē curie ut nō pu niātur ad ſanguinis effuſioneʒ· ſed alio mō vt ex̄ de iudcis· ita· et· xi· q ·i· ſi quis ſacdoti q ¶ Clam· ſi ē oc cultū· ij· q· i· ſi pec cauerit· r ¶ Palā· ſi ē ma feſtū· vi· q· i· ſi oīa ſ ¶ Diuerſitas· ar q̄ pro diuerſitate pſonarum diuerſe pene ſtatuantur· ut· xij· q· ij· frater nitas· xxiij· q· iij corripiantur·

Compimus· eis· id ē lai cis· q2 res ſemel ɔſecrata nō dʒ ā modo ad propha nos vſus redigi· vt· xij· q· ij· auru· et· j· de ɔſe· di· i· li gna· ſi aūt res illa fuiſſet alicuius ec cleſie illi bn̄ eſſet reſtituēda· ut· xij· ·q· ij· aplicos· et ·xvij· q· iiij· q̄ſti· aliud tn̄ ē in re a nimata· Nā ſi ſuꝰ alicuius fuit cōſe cratus bn̄ reſtitui tur domino ſuo ve ·liiij· di· ex ātiq̄s· ſed h̄ ideo ē q2 cū ſuus ſit res aīata deliquit pmittēdo ſe ordinari ſed res inaīata in nullo deliquit vt vides i ſiti· vij· q· i· ep̄us in dioceſi· eam dē rōnem aſſignat lex· qd̄ ſi neſcio vbi ſit ſuꝰ meus nō ideo ip̄ius poſ ſeſſionem pdidi· ſed aliud eſt in hijs que anima carent vt· ff· de acq̄· poſſeſſi· ſi rem mobilem· et· l· pompo· in prin·

Hij qui· iniuſte· id ē nimis improbe et importune et hoc verum eſt

cū ſcit aut credit eos iuſte ↄdēnatos. Si aūt fugerint ad eccīaz tunc omnibꝰ modis quibus pͭ tenetur eos defendere niſi ſit publicus latro vel nocturnꝰ depopulator agroꝝ. vt. xxvij. q. iiij. rerū. et. c. ſic. et. ex. de immu. ecc. inter alia. ſi aūt in iuſte fuerit ↄdēnatus eccīa tenetur eū omnibꝰ modis iuuare. Nam iſtud ē preceptum eripe eum qui ducitur ad mortem. vt. xxiij. q. iij. non in inferenda.

Furtum. qd. huic obuiat ꝙ dr. ff. de abig. l. i. v bi ꝑpēditur ꝙ ma gis punitur ꝓ bo ue fur ꝙ̄ pro oue qr ꝓ boue bat. v. boues ꝓ oue. iiij. Sed dicas qd ibi dicitur ꝙ dabit. iiij. oues intelli ge ꝑter illā quam abſtulit. Itē ↄtra ē extra de ſimonia et ſi qſtiones. vbi nō omitteretur ſi monia in modico ſicut in magno. ſʒ intellige ꝙ nō ita ꝑſumitur cōmitti in modico ſicut in magno. qn̄qʒ tn̄ pro modico nec magis nec minus vt. ʒ. d cō. di. ij. re uera. impn̄. vbi di cit ꝙ omēs i deſer to mortui ſunt. et tn̄ duo ex eis non moriebatꝰ caleph et ioſue. lxxvi. di. ieiunium. ſic g ꝓ minima re pͭ agi de furto vt h̄ ⁊ in ſi. de re. diuiſi. §. gallia ꝝ. licʒ actō de dolo non detur ꝓ mima re. ut. ff. de dolo. idem.

b Fornicacō. h. dicit magis pec cari cū pulcra ꝙ̄ cū deformi qr ma gis voluptuoſe cō gnoſcit pulcram ſed in deformi ꝙ̄ cicius pͭ abſoluit ſe. baʒ. dicit ma gis peccari cū de formi quia plura ſunt q̄ ſuadēt omi ſceri pulcre ꝙ̄ de formi ſcʒ pulchri tudo eius et libi do. Queſtio. j. Quod autē ſi quis eſt ita alienatus mente ꝙ neſcit qd facit nec diſcernit nec intelligit. non imputatur ei qd facit. ʒ. c. aliquos. et. c. illa. et. xvij. q. ij. conſaldus. iij. q. ix. iudicas. quidam tn̄ diſtinguunt. ꝙ ſi ſua culpa incidit quis in alienacōnem mentis imputatur ei. ſi ſine culpa non vt. ʒ. e. ſi quis inſaniens. quam diſtinctōnem non admitto. gra. allegat pro et contra. et ad intelligentiā eius qd dicit. nota ꝙ infirmitas alia ē anime et alia carnis. Infirmitas anime duplex eſt. vna que dr ira vel odiuʒ vel dele ctacō et h̄ ē peccatū. et q̄ ex tali infirmitatē fiūt imputātur. alia ē pe na vt obliuio ignorantia. et que ex hac fiūt qn̄qʒ imputāt̄ qn̄qʒ non. ſi militer infirmitas carnis duplex eſt. vna eſt fomes peccati ſcilicet.

in genua paup̄ ꝗ̄ opolenta. ſʒ qualiſ cūqʒ illa fuerit vna ē fornicacō ita in furto quātūcūqʒ quiſqʒ abſtulēit furti crimen incurrit.

Incipit cauſa decimaquinta.

Sacerdos quidā cnmine carnis la ꝑ ſuʒ eē ꝓhibetur anteꝙ̄ ſacdota lē bn̄dictōem cō ſequeretur. poſt ꝙ̄ vero ſacerdo tium adeptus eſt in furorem verſus quendam interfecit. recupata vero ſanitate apud epūm accuſatur ab e a cū qua lapſus eſſe dicit̄. epus aūt die dn̄ico cām exāmiat ſacdos infici atur crimen ſibi illatū. quorundam clīcoꝝ ſibi ꝓ̄cīnia querit. Illi vēo nō ſine ꝑcio ſibi ꝓ̄cinātur tandem eps ↄfeſſionē qſtionibꝰ extorquet. demū ſolus ⁊ abſqʒ ſinodali audien tia illū ſentētia ferit. Queritr̄ at. an ea q̄ fiūt mente alienata ſint im putāda. Scdo. an ꝓ impēſis ꝓ̄cinijs liceat clēicis munera exigere. Tercio. an ex mulieris ↄfeſſione iſte ſit cōdemnādus. Quarto. an die dn̄ico eiꝰ cā ſit vētilāda. Quito an ſibi negāti purgatio ſit defe rēda. Sexto an eiꝰ ↄfeſſio crucia tibus ſit extorquēda. Septimo ā abſqʒ ſinodali audientia epus vale at ſacerdotē damnare. Octauo ſi ſponte ↄfeſſus aut ab alijs ↄuictꝰ

originale pcc̄m. et q̄ ex hac cā fiūt imputantur. alia ē pena peccati vt febris et furor. et q̄ ex hac cā fiūt non imputatur ſi non diſcernit quid agat d Nō ſint. melius eſſet ſine nō. qr ꝑmo ꝓbat qd imputantur. e Nō imitādū. id ē nō faciendū. f Vel adipiſcēdū. id ē faciendum. g Propterea. id ē in diffinicōne volūtatis ideo ponitur affirmacō et negacō vt oſtendatur qua voluntate quis dicatur volens et qua vo luntate dicatur no lens. nam volun tate ad aliquid fa ciendū dr quis vo lēs. voluntate ad aliqd non faciēdū dr quis nolens. et ſic omnis nolens dr volens. et eadē qualitas dici pͭ voluntas et pͭ di ci noluntas. nam nolle facere idē ē ꝙ non velle facē. vnde lapis non di citur nolens cū nō habet volūtatem nō faciēdi. nā ſm reglāʒ iuris. eius eſt nolle cuius eſt velle. vt. ff. d re. iur. eius. h̄ ptʒ ꝙ aug. vult ꝙ eadē vis aīe ſit vis ↄcu piſcibilˀ et vis iraſ cibilis. nam ꝑ vim ↄcupiſcibilem ap petimus aliquid et ꝑ vim iraſcibi lē deteſtamur ali quid.

b Concupiſcen tia. id eſt fomes pcc̄i originalis.

i Ad penaʒ. ſed nō ſemꝑ puniūtur pcc̄a q̄ ꝓueniunt ex ignorantia. xxx iij. q. ij. in. lectū.

k Ignorat. id ē qui appetit igno rare. vel q̄ ↄtēnit ſcire vel negligit ſcire. cū poſſit q̄re re a peritioribus vn̄ qdam ignorāti a eſt ex ſimplici tate vt illorū qui ad lrām aliqd in telligūt. qdam ex culpa. qdā ex ne gligētia. et ſm h̄ magis vel minus punitur. xi. q. iij. excellentiſſimus. qm̄. et. c. ſi.

l Zeluʒ. quidā ex iudeis bono ze lo mouebātur ↄt diſcipulos domi ⁊ ipm dn̄ū et ipe do minꝰ ꝓ illis ora uit in cruce cū di xit. dn̄e remitte e is qr neſciūt quid faciunt. iſti habe bant zelū ſed nō ſm ↄſcientiā id ē ſm fidem id ē erroneā habuerūt ↄſci entiā. alij aūt ſcienter deliqrūt. xxiiij. q. i. c. patus. m De corpe. id ē a dominio carnis in qua mors ē. s. di. v. Sed penſandū. palea ē. n Semꝑ. allegādo dicit. o Cui. h̄ allegat in ↄtrariū ꝙ ea q̄ mente alienata fiūt nō imputātur vnde hic ponebant antiqui notulam defen ſor. p Modo. qdam dicuntur ſimpliciter pcc̄m et non pena. quedam dicuntur pena pc̄i et non pcc̄m. pena pc̄i ſunt ignorantia infirmitas obliuio. illud aūt dr ſimpliciter peccatū. qd ex libera volūtate ꝓcedit.

fuerit ꝙ ante ordinacōeʒ peccauēit an ſuſcepti ordinis officium exequi ſibi liceat. Q. I.

Quod aūt ea que alienata mente fiūt nō ſint imputāda facile videtur poſſe probari. pec cata namqʒ alia penes voluntatem animi alia circa nature infirmitatē videtur ↄſiſtē. Eſt autē voluntas vt aug. ait in li. i. retractacōnū. animi motus ad aliquid vel non imitandū vel adipiſcendū qd ꝓpterea dc̄m eſt ut hac diffinicōe volēs a nolēte diſ cerneret̄. ex volūtate itaqʒ pcc̄a ꝓ cedūt q̄ libero mentis arbitrio et de linquēdi ꝓpoſito cōmittūt̄. Porro infirmitas alia ē animi alia carnis Infirmitas animi eſt ignorātia car nis infirmitas ē eiꝰ ↄcupiſcētia. Ex utraqʒ aūt infirmitate q̄ ꝓcedūt im putant̄ ad penā. Vnde de quibuſdā ignorātibꝫ dc̄m eſt. ſi quis ignorat ignorabitur. tales illi erāt de q̄bus xp̄s ait apl̄is. extra ſinagogā faci ent vos. qr arbitrabūtur obſequiuʒ ſe ꝓ̄ſtaē deo. De eiſdē etiā apl̄s ſcri bit in epl̄a ad rōnos. teſtiomū illis ꝓhibeo qr zelū dei hn̄t ſʒ nō ſm ſciaʒ nullū tn̄ eoꝝ in ꝑfidia ſua ꝑſeueran tē h̄ ignorantia excuſat. Ex carnis infirmitate ꝓcedūt q̄ nature lāguo re fiūt. q̄ niſi imputarentur ad penā nequāꝙ̄ apl̄s lege carnis grauatꝰ dicēt. infelix ego hō q̄s me liberabit d corpe mortis huiꝰ ⁊c̄. Siue ergo penes volūtatē ſiue penes infirmita tem pcc̄a conſiſtāt ſemꝑ imputant̄ ad penā. Cui ſententie illud aug. de vera religione ↄtrariū videtur ſicqʒ adeo pcc̄m volūtariū malū eſt ut niſi ſit volūtariū nullo mō pcc̄m ſit. et hoc quidē adeo manifeſtum eſt ut nulla huic doctorum paucitas. nulla indo ctoꝝ turba diſſentiat. q̄re aut negā dum eſt pcc̄m ↄmitti. aut fatenduʒ

quidā tñ dicūt ꝙ omne pc̄m ꝑter peccatū ꝑmi parentis ſit pc̄m et pena pc̄ī · peccata enim que facimus cotidie ſūt pene oꝛiginalis peccati · ſed qualiter hoc ſtare pt̄ cū omnis pena a deo ſit et nullū peccatū a deo ſit · ḡ nullū peccatū ē pena · Itē omnis pena ē paſſio · et oīe peccatū actō · cū ḡ actō nō ſit paſſio · nō ē dicēdū ꝙ pc̄m ſit pena · ſi aūt alicubi inuenies qđ pc̄m eſt pena expone · id eſt pro quolibet pc̄o debetur pena · vel dicit̄ pena · qꝛ eſt pena et paſſio aīe ·

a ¶ Sꝫ hꝰ · hꝰ eſt notula impugnatoꝛ ·

Merito · ꝯpellitur · refert q̄ lis ſit coactio aīe an abſoluta vel cōdicōnalis ut extra ꝙ me · cā ſacris ·

c ¶ Vult · ar · qđ coacta voluntas ē volūtas ut hꝰ ut · xxiij · q · iiij · diſplicꝫ et · q · vi · vides · et · lxxiiij · di · conſuluit · et · ff · qđ me · cā · ſi mulier · ḡ · vl · eſt ergo in iſtis capitulis ar · ꝙ tenꝫ matrimoniuꝫ licꝫ coactō inueniat et · xxij · q · iiij · īter cetera · et · ff · de ritu · nup · ſi pře · ſed hꝰ nō eſt veruꝫ · ut ex̄ de ſpō · veniēs · et · c · cū locum · et · xxxi · q · ij · c · i · et · ij · Itē ſic coacta volūtas eſt voluntas · ſic deepta volūtas dꝛ voluntas vt · xx · q · iij · ꝯſtituit · et ex̄ ꝙ me · cā cū dilectus · et ex̄ de ꝯſuīſi · ꝯui · ex pte · ar · ꝯt̄ · ff · đ libero · ho · exhi · l · iij · ḡ · ſi quis volentē · tñ coacta lnīa nō eſt lnīa · ut ar · xxxiij · q · v · notificaſti ·

b ¶ Vult · certe hꝰ argumētatio non valet · volo hoc ḡ volo oīe illud qđ ſequitur ex illo · vt iſte vult foꝛnicari ḡ vult dānari ñ intelligas indirecte et p ꝯſequētiā · di · viij · q̄ iure ·

e ¶ Nemo · vñ ſeneca · et ſi ſcirē deos ignoſcituros · homines etiā neſcituros · adhuc dedignarer peccare

f ¶ Neſcientiū · ḡ neſciēs peccat vt · xxxij · q · vij · queꝫ admodum · ſolu · varijs modis dicitur q̄s neſcire · dꝛ eñ neſcire qui nō ſcit id qđ facit eē pc̄m · vel non ſcit tm̄ eſſe pc̄m quātū eſt et talis neſciēs punitur licet nō adeo grauiter

eſt cū volūtate ꝯmitti · ¶ Sꝫ hoc nō ḡnaliter de omnibꝫ pc̄tis intelligendū eſſe idē aug̃ · in primo li · retractationū oſtendit dicens ·

Uſqꝫ adeo pc̄m voluntarium malū eſt · vt nullo mō pc̄m ſit ſi nō ſit volūtariū · Poteſt videri falſa hꝰ diffinicō · ſꝫ ſi diligenter diſcutiat̄ inuenitur veriſſima · pc̄m quippe illud cogitandū eſt qđ tm̄mō pc̄m eſt · nō qđ eſt etiā pena pc̄ti · q̄uis ⁊ illa q̄ nō immērito nō volūtaria peccata dn̄r · qꝛ vel a neſcientibꝫ vel coactis ꝑpetrantur in oīmodo poſſint nō volūtaria dici · ¶ Idē in eodem Diffinicō pc̄ti quā diximus · pc̄m ē volūtas retinendi vł ꝯſequēdi qđ iuſticia vetat vñ liberum ē abſtinē ꝓterea vera ē qꝛ id diffinitū ē qđ tm̄ modo pc̄m ē · nō qđ etiaꝫ pena pc̄ti

¶ Idē in li · ꝯōnū · **Nō ſūt pc̄ta noletiū niſi neſciētiū**

Merito q̄ritur q̄ ſunt pc̄ta noletiū utruꝫ q̄ a neſciētibꝫ ꝯmittūtur · an etiā recte poſſit dici pc̄m eē nolētis ꝙ facere ꝯpellit̄ · nā ⁊ hoc ꝯtra volūtateꝫ dici ſolet · ſꝫ vtiqꝫ vult id ꝓpter qđ facit · tanq̄ ſi p iurare nolit · qđ tam̄ facit cū vult viuere · ſi quiſq̄ niſi fecerit mortē minetur · vult ergo facere qꝛ vult viuē · ⁊ ideo nō p ſeip̄m appetit ut falſū iuret ſꝫ ut falſuꝫ iurādo viuat · ꝙ ſi ita ē neſcio utrū poſſint iſta dici pc̄ta nolētiuꝫ · q̄liter hꝰ dn̄r pc̄ta expiāda · Nā ſi diligenter inſpiciatur forte ip̄m peccare nemo velit · ſꝫ ꝓpter aliud qđ vult peccat · Oēs quippe hoīes qui ſcientes faciūt qđ nō licꝫ vellēt licere facē · uſqꝫ adeo ip̄m peccare nemo appetit ꝓpter hocipſū ſꝫ ꝓpter illđ qđ ex eo ꝯſequit̄ · Hec ſi ita ſe hn̄t nō ſūt peccata nolētiū niſi neſcientiū q̄ diſcernūtur a pc̄tis volētiū · ¶ Digeſt · ti ·

Illud relatū peq̄ de iniurijs eſt eos qui iniuriā pati pn̄t ⁊ facē poſſe · Sane ſūt q̄dā qui facere nō pn̄t utputa furioſus et impubes qui doli capax nō eſt · Nāqꝫ hij pati iniuriā ſolēt · nō facē · cū eñ iniuria ex affectu faciētis ꝯſiſtat · ꝯñs erit dicē hos ſiue pulſent ſiuꝛ ꝯuicium dicāt iniuriā feciſſe non videri · Itaqꝫ pati quis iniuriā etiā ſi non ſentiat poteſt · facere vero nemo niſi qui ſcit ſe iniuriā facē etiā ſi neſciat cui faciat · quare ſi quis p iocū aliū ꝑcutiat ā dū certat iniuriaꝝ nō tenetur · ſi quis liberū hoīem cecidērit dū putat ſuū ſuū i ea cauſa ē ne iniuriaꝝ teneat̄ · ¶ Ut itaqꝫ ex ꝑmiſſis apparet ſiue voluntate ſiue ex infirmitate pc̄ta ꝑcedant · palam eſt illa imputari · Sꝫ carnis infirmitas dupliciter intelligit̄ · eſt enim languoꝛ nature qui carnis ꝯcupiſcētia appellatur q̄ veriꝰ aīe īfirmitas dici pt̄ Sꝫ ideo carnis infirmitas dꝛ · qꝛ accidit aīe exꝯiūctōe carnis coꝛrupte · Poꝛro alia eſt infirmitas q̄ ꝓprie carnis dꝛ · q̄ elementoꝝ ſeu hūoꝝ ꝯcoꝛdia turbata ip̄a caro afficit̄ ⁊ tādē diſſoluit̄ ſic̄ aī īfirmitas duplex ē · vna q̄ vicium appellat̄ q̄ aīa a deo ſepat̄ ut eſt ira odiū et alia hmōi · Alia infirmitas animi q̄ cū ip̄a nō ſit pc̄m eſt tñ pena et cā pc̄ti · ut ē obliuio ⁊ ignorātia · Furoꝛ aūt cū ñ ſit pc̄m eſt tñ pena pc̄ti · ut febris ⁊ cet̄e paſſiones quas ꝓprie carnis dicimus eſſe · quaꝝ motus id ē ea q̄ illis perturbātibꝫ ſiūt nulli imputant̄ ad penam · Sꝫ obicitur de lamech qui cū cecus eēꝫ caim interfecit nec eū excuſauit cecitatis infirmitas · vñ dictū ē ſeptuplū ultio dabit̄ de caim · de lamech vō ſeptuagieſſepties ſꝫ cecitas ignorātie ſilis eſt · exutraqꝫ eñ pte quedā ſiunt q̄ imputātur q̄dā vero q̄ minime cecus nāqꝫ ſi debitū ſue uxori ſe credēs reddere alienaꝫ polluit nō ē reus adulterij · ſi autem ex ludo vel exercitacōe viriuꝫ vel venacōne iaculū mittēs aliquē pimat qꝛ ab eo penitus hoc dꝫ eſſe alienum homicidij reus habetur · mēs vero alienata furoꝛe cū ſui ꝯpos nō ſit eoꝝ que admittit reatū ñ ꝯtrahit qꝛ facultatē deliberādi nō habuit · vnđ pupillo et furioſo i maleficijs ſbuenitur ut nō eis imputētur ad penaꝫ q̄ ex mētis deliberacōe nō ꝑceſſerūt qđ nō ſolū hūanis ſꝫ etiā dīnis legibus noſcitur approbatū · ¶ Ait eñ aug̃ · de puulis ad petrū dyaconum ·

Firmiſſime tene et nullatenus dubites exceptis illis qui pro noīe xp̄i ſuo ſanguine baptizantur

vt · viij · di · ꝯſuetudo · et pone exēplū de tali · xiiij · q · v · forte · Item dicitur neſcire qui ſcit factū ſed neſcit qualitatem facti · talis q̄nqꝫ punitur ſi errat in iure · ſic ignorabat paulus ꝯcupiſcētiam eſſe pc̄m · ex̄ de ꝯſti · nā ꝯcupiſcentiam · q̄nqꝫ nō punitur ſcꝫ cū errat circa factum ipſum · vt · xxxiiij · q · ij · in lectū · Item dꝛ neſcire ꝓpter caſū ſequētē · vt ſi quis volens interficere leonē dū vult defendere hominē caſu interficit homineꝫ vt · l · di · ſepe · Itꝫ dꝛ neſcire q̄ omnino neſcit vt puer ebrius furioſus · talis non peccat · vt · ꝟ · e · aliquos ·

Illud · furioſus · qđ furioſus facit item eſt ac ſi caſu accidiſſet ut · ff · de āmitu · l · vl · in fi ·

b ¶ Qui doli capax · ſi eñ doli eſt capax bn̄ punitur vt ex̄ de delic · pu · c · i · ⁊ de cō · di · iiij eos · ḡ i impubere minoꝛi diſtinguitur an delinquat ex animo an ex culpa ut · C · ſi adū · delic · l · i · et · ij ·

¶ Per iocū · dū tñ iocus ille non ſit noxius · ut ex̄ đ ꝑſūp · c · i · nā ludꝰ noxius ē in culpa ut · ff · ad · l · acquil' nam ludus ·

¶ Seruū ſuū · ſecus ſi alienū ſuuꝫ vel etiā aliquē liberū hominem voluit ꝑcutē ⁊ ꝑcuſſerit aliuꝫ · tunc tenetur actione iniuriaꝝ illi qui ꝑcutit̄ ut · ff · de iniur · eū q̄ · ḡ · ſi iniuria · et hoc ideo qꝛ hic oīnibꝫ modis intēdit nocere · etiaꝫ ſi nō illi cui nocꝫ · ḡ ſecus in caſu ꝑdi et ē ar · ꝙ ſi aliq̄s credat ſolutā cognoſcē et ꝯgnoſcit vxoratā ꝙ non punitur quaſi adulter ·

l ¶ Non eſt reus · ut · xxxiij · q · ij · in lectum ·

m ¶ Penitus · cuꝫ enim inſiſtit quis opi illicito · tūc nō excuſat caſus · ſecus ſi licito tūc excuſat ut · l · di · ſepe

Firmiſſime · ꝓ noīe xp̄i · dū tñ aſſit caritas aliter non ſufficit alicui ad ſalutem pati martiriū · ꝓ noīe xp̄i · vt · xc · di · neqꝫ ·

o ¶ Per baptiſmū · debēt addere terciū mēbruꝫ ſcꝫ baptiſmū ꝯtritionis eſt enim triplex baptiſmus

fluminis·flaminis et ſagnis id eſt aque et ſanguinis et cõtricõnis vt de cõ·di·iiij·baptiſmi vicem· a ¶ De bobus·ſcꝫ quo ad vitam eternam ſed quo ad tpalem bñ·iuxta illud·homies et iumenta ſaluabis dñe ſcilicet ꝓ ſalute tpali ꝓuidendo eis neceſſaria· iuxta illud omnia ad te expectant dñe ut des illis eſcam in tpe oportuno·

Mulier·ad õ=ne·id eſt ad aliud ex omnibus ſimile eſt·i·q·vij· ſi quis omnem·

e ¶ Memoriã·ſi=mile eſt·lxxxi·di· valet ·alibi tamẽ reſeruantur thuribula laminaruꝫ et publice exponen=tur·vt·vij·q·i·de in·ſꝫ iſtud ad ẽ=rorem fit·

Aliquos·ꝛ iudicijs·id eſt iudicibus·

¶ Reos·id ẽ cõdẽnatos ꝓpter furorem·

f ¶ Vi·id ẽ furoẽ

g ¶ Qui neſcit·hꝫ manifeſte vides· qꝫ ea q̃ a furioſis fiũt non imputantur·vt·ꝭ·c·ꝑx·et ·iiij·q·ix·indicas· licet quidam di=cãt ꝙ ſi culpa ſua quis incidat in furorem imputatur ei·ꝭ·c ſi quis in ſaniens·

Illa·quorũ· ſcꝫ vicõrum·

i ¶ Domini·id ẽ auctores·

k ¶ Pricipia·id ẽ cauſas·

l ¶ Extrinſecus· id eſt alijs nõ im=putemus·

m ¶ Agnoſcam9 id eſt nobis attribuamus ea·

n ¶ Voluntarios· qꝛ vaſis ire ꝛc̃·vt ·xxiij·q·iiij·nabuchodonoſor·

o ¶ Legis·moſa=ice·tãgit qꝺ legitur i exodo et deutronomio ꝙ tres erant ciuitates refugij vltra iordanem· et tres ci=tra· quarum talis erat vſus·ꝙ ſi ꝗs hominem volens occidiſſet fugie=bat ad vnam illarum et ibi de conſanguineis occiſi erat tutus·ſꝫ ſi antequã illuc peruenĩſ=ſet inuentus eſſet ille q̃ poterat eſſe vltor ſãguinis effuſi impune occi=debat eũ·ſed p9=quã illic venerat ſi propinqui oc=ciſi volebant eum cõuincere ꝙ ſpon

nullũ hoiem accepturũ vitã eternã qũi nõ hic a malis ſuis fuerit p pe=nitentiã fideq3 cõuſus·et p ſacr̃m fi=dei et penitẽtie id ẽ p baptiſmũ liberatus ꝛ maiorib9 quidẽ neceſſariuꝫ eſſe et penitẽtiã de malis ſuis agẽ ꝛ fidẽ catholicaꝫ ſm regulaꝫ veritatis tenere ꝛ ſacr̃m baptiſmatis accipe puulis vero q̃ necdũ ꝓpria voluntate credẽ nec penitentiaꝫ p pctõ ſuo qꝺ originaliter c̃hunt agere pñt ſacramentũ fidei qꝺ eſt ſcm̃ baptiſma ꝙ diu rõnis etas eoꝝ capax eẽ nõ pt ſufficẽ ad ſalutẽ· ¶ Ex eo auteꝫ qꝺ i fine hui9 auctoritatis dr ꝙ diu ſcꝫ rõnis eoꝝ etas capax eſſe non euidẽter daꝛ intelligi·nulli poſt baptiſmum peccata imputari ſiue ſit a=dultus ſiue impubes niſi rõnis ſit capax·vñ etiã de brutis aialib9 eadẽ rõ ab aug· in eodeꝫ li·redditur q̃re ſua fcã eis nõ imputẽtur in quit em̃ aialia pñtis ſeculi curſũ aut ornatũ ſm creatoris incomp̃henſibilem pagũt volũtatẽ·q̃ de ſuis factis nllam rõnem redditura ſunt qꝛ rõnabilia nõ ſunt·Nũquid em̃ de bob9 cura ẽ deo·Homies vero qꝛ rõnabiles ſũt facti·et ꝺ ſe ꝛ de oibꝫ rebꝫ q̃s in vſu vite pñtis acceperĩt rõnem reddituri ſunt deo·et p ſuoꝝ actuũ q̃litate recipiẽt ã gloriaꝫ ã penã·Sacre tñ legis auc̃te aialia iubẽtur interfici nõ ꝓpter cõſciẽtiã pcti ſꝫ qꝛ refricãt mẽoriã fci· ¶ Vñ aug·ſup leuiticũ

nõ ꝓpter culpã ſꝫ ꝓpter memoriam facti occiditur pecus ad qꝺ mulier acceſſerit

Mulier q̃ acceſſerit ad om̃e pec9 ꝛ vult aſcẽdi ab eo·interficietis mulierẽ et pecus morte moriaꝛ·rei em̃ ſũt·Queritur quõ ſit reum pecus cũ ſit irrõnabile nec ullo mõ capax legis eſt Itẽ pecora inde credẽdũ ẽ iuſſa interfici·qꝛ tali flagicio cõtamiata indi=gnã refricãt facti memoriã· ¶ De furioſis aũt euidẽtiſſime ſcribit au=guſti·in li·qõnũ vetẽis ꝛ noui teſtamẽti ita dicẽs·

Culpa n̄ necitate ſꝫ volũtate reũ cõſtringit·

Aliquos ſcimus ſbito demẽteſ factos·ferro fuſte lapidibus morſibus mulctis nocuiſſe·quoſdã etiam occidiſſe·captos aũt induſtria ꝛ iudicijs oblatos mime reos factos eo ꝙ nõ volũtate ſꝫ impellẽte vi neſcio

te occidiſſet eum et hꝫ ꝓbabãt corã ciuibus vrbis illius tradebatur eis ad occidendũ·erat aũt ibi fugitiuus vſq3 ad recõciliacõnẽ cũ ꝓpinquis occiſi·vel vſq3 ad mortem ſũmi pontificis in qua omnes fugitiui ſecure redibant ad ꝓpria. p ¶ Hoc igitur·id eſt ꝓximo dictum·

qua hec geſſerint neſciẽtes quõ em̃ reus cõſtituitur q̃ neſcit qꝺ fecerit· ¶ Itẽ ambro·in examerõ i tractatũ q̃rti diei·

Reus volũtate n̄ neceſſitate cõſtrigiꝛ

Illa cauẽda ſũt q̃ ex nr̃a volũtate ꝓdeũt·delicta iuuentutis ꝛ irrõnabiles corpis paſſiones·Quorum igiꝛ nos ſumũs dñi eoꝝ pn̄cipia extñſecus nõ req̃=ramus nec deriuemus in alios·ſed agnoſcamus ea q̃ ꝓpria nr̃a ſunt·qꝺ poſſumũs nõ facẽ ſi voluerimũs h9 electõꝫ mali nobis poti9 debem9 aſ=ſcribẽ ꝙ alijs Ideo etiaꝫ in iudicijs iſtiuſmodi voluntarios reos non neceſſitate cõpulſos cũlpa cõſtringit pena cõdẽnat·Neq3 em̃ ſi p furorem aliquis innocẽtẽ pimat obnoxius mortis eſt·quĩ etiã ipius dĩne legis oraculo ſi quis p imprudẽtiaꝫ intulerit necẽ accipit impunitatis ſpẽ ꝛ refugij facultateꝫ ut poſſit euadẽ· Hoc igitur de eo qꝺ ꝓprie malũ vidꝛ dic̃tũ ſit mala em̃ nõ ſũt q̃ nec crimie mentẽ implicãt nec cõſcientiã ligãt· vñ pauptatẽ et ignobilitatem egritudimẽ et mortẽ nemo ſapiẽs mala dixerit nec in maloꝝ ſorte numera=uerit· ¶ Idẽ in libro de pt̃iarchis·

Veniam hñt q̃ue ignorantes ebrij committũt·

Sane diximus vitandã ebrietateꝫ p quã crimina cauere nõ poſſumus·nam q̃ ſobrij cauem9 p ebrietatẽ ignorãtes omittimus· Neſciũt q̃uid loquãtur qui nimio vino indũlgent·iacent ſepulti· ideoq3 ſi q̃ p vinũ delinquerit apud ſapientes iudices venia q̃dem fcã donantur· ſꝫ leuitatis damnanꝛ auctores ¶ Iteꝫ aug·li·i· ꝺ ciui·di

Inobedientia vel cõcupiſentia n̄ habet culpam in corpe nõ cõſentientes

Si cõcupiſcentia vł iobedientia q̃ adhuc i mẽbris moribũdis habitat pꝛ noſtre volũtatis legem q̃ſi ſua lege mouetur ſi abſq3 culpa eſt in corpe dormiẽtis quãtomagiſ abſq3 culpa eſt i corpe n̄ cõſentientiſ ¶ Idẽ cõtra fauſtũ li·iij· Loth nõ ꝺ inceſtu ſed de ebrietate culpatur·

Inebriauerũt loth filie eius in mõte·et ſe neſcienti miſcuerĩt q̃ ꝓpter culpandus eſt q̃ dẽ nõ tãtũ quãtũ ille inceſtus ꝫ quãtũ ebrie=tas illa meretur ¶ Item ambroſi9 de beata vita·

Sane·venia· id ẽ minori pena quã ſi ex certa ſciẽtia feciſſent

q ¶ Dãnantur· et etiaꝫ redarguunt eos qui ſũt nimis faciles ad inebri=andũ ſe·alij intelligũt ꝙ non punitur ꝓ eo qꝺ ebrius fecit·ſed tantũ pro eo ꝙ leuis e=rat ad inebriandũ ſe·

Si cõcupiſcẽtia·id eſt fomes originalis pcã·

¶ Vel inobedi=entia·id eſt originale pc̃m qꝺ ex inobedientia pro=ceſſit·

¶ Habitat· non em̃ tollitur peni=t9 originale i baptiſmo quo ad eſſentiam ſui ſed ei9 effectum mittigat baptiſmus ne per illud dãnemur·vt ꝭ·de con·di· iiij· c·ij·

¶ Dormiẽtis·de hꝫ dictũ eſt an dormiẽs peccet·s·di· ·vi·teſtamentum iohannes·

Inebriauerĩt· culpand9 ẽ· vidꝛ ꝙ ꝙ peccat qui neſciẽs et in ebrietate aliquid fec̃ ut h·et·xxxv· di·ſexto die· Sed dic qꝺ hic nõ erat loth neſciens·natura em̃ non patiꝛ ꝙ aliquis neſciẽs coeat·ſed dꝛ neſcius qꝛ neſciebat eſſe filias ſuas·credebat em̃ eſſe vxorem ſuam·

r ¶ Non tm̃ q̃tũ· tripliciter exponitur hoc quidã ſic exponunt ꝙ punitur pro inceſtu et ꝓ ebrietate· vel aliter nõ punitur q̃tũ inceſtus meretur ſcꝫ ſi eſſꝫ cõmiſſus ex deliberatione ·alij dicunt ꝙ nullo mõ puni=tur ꝓ inceſtu ſed tãtũ ꝓ ebrietate que ebrietas] eſt tantũ veniale peccatum·vt·xxv·di ·ꝭ·criminis ·lau·

NOn eſt · erūnam · id eſt penam vel culpam · ꝯſentib⁹ ſcilicet eum · b ¶ Reluctantibus · id eſt ex toto diſſen= · ē abſoluta coactio · c ¶ Inuidia · id ē pena · d ¶ Deriuamus · id eſt alijs exemplum damus · e ¶ Auctionatur · id eſt emit · f ¶ Vel auctōnat⁹ · id eſt p actōnē petit · g ¶ Ere pctoꝝ · id ē pctis delectā tib⁹ · nā ipm̄ pec= catū nobis dat di abol⁹ ꝓ pcio vt nos demus ei ius ad occidendū nos

h Ec is q̄ inui tus · hꝰ vult dicē qd̄ cū aliquis caſualiter occidit hoīē non pec= cat · vt · xxiij · q · v · ſi homicidiū · i Ei⁹ ſcȝ occidē · k ¶ Leuita · id eſt ē ſacerdos · l ¶ Remiſſionis · peccatorum · m ¶ Criſtus · id ē grā xp̄i infundit⁹ alijs · alij em̄ p hꝰ emendātur · n ¶ Vbi abhomi= nacō · id eſt perſo= na abhomiabil' · o ¶ Cōſecratur · in alijs · p ¶ Primogeni= tū · totū hoc miſti= ce pt legi ꝛ ſic ap pellantur p̄moge nita egipti · vicia que cotidie faci= mus · primogeni= ta iſrahel v̄tutes · q ¶ Nō ad vnuȝ · ecce qualiter inde finita exponitur hꝰ vniuerſaliter · ſic · · i · q · iij · ſaluator · circa finē · xxxviij · · q · i · idolatria · io ·

S I quis · peni tentia · iſtis imponitur penitē tia et tn̄ nō deliq̄= rūt ſȝ hꝰ fit ad cau telā · ut · l · di · p̄ſbi= teroſ · ꝛ · xxxiiij · q · · ij · in lectuȝ · et ne diſciplīa eccīe de= ſeratur · vt · xxiij · · q · v · excōicato rum · io · s ¶ Sed hoc · pro= ꝓpria · hꝰ opinio nō eſt approbanda · quia ſatis ipſo fu rore punitur · vt · · iij · q · ix · indicas · · ff · d offi · p̄ſi · l · di uus · t ¶ Obeſt · vt · s · i · q · v · c · i · io ·

S I quis · ꝓpt diſciplinā · leuis aūt caſtigacō per mittit⁹ magiſtro ut · ff · ad · l · acquil' · ſȝ et ſi · § ulti · v ¶ Quātū ad le= gē · moſaicaȝ q̄ p= mittebat q̄ ſi q̄s caſu occidiſſet ho minem dummodo nō inueniret̄ intra

Nemo trahitᷣ ad culpā niſi ductus ꝓpria volūtate

NOn eſt q̄ cuiq̄ nr̄am aſſcribamus erū= nam niſi nr̄e voluntati · Nemo nēm tenetur ad culpam niſi volūtate ꝓ= pria ſe deflexeꝛit · ſi hn̄t crimē q̄ infe rūtur relucttātib⁹ · volūtaria tm̄ cō= miſſa ſeq̄tur delictoꝝ inuidia quam in alios deriuamus · volūtarium ſibi militem eligit xp̄s · volūtariū ſuū ſi bi dyabolus auctionatur · Neminē iugo ſuitutis aſtrictū poſſidet niſi ſe ei prius peccatoruȝ ere vendiderit ¶ Itē in li · de paradiſo · Miniſter dei eſt qui inuitus homicidiū fecit ·

NEc is q̄ inuitus aliq̄d homici diū fecerit ex̄t miniſteriū dei ē · Siquidē lex ait de eo q̄ deus de= dit eū in manus eius · manus ergo eius inſtrumēti mō diuine vlcōni mi= niſteriū p̄buerūt · Leuita igit̄ mini= ſter remiſſiōis ē · pcuſſoꝛ aūt qui nō ex diſpoſicōne ſȝ p̄ter volūtatē fece rit homicidiū diuine miniſter eſt vl tionis · Illud q̄ȝ ſpecta q̄ cū interfi citur impius xp̄s infunditur · et ubi ab hominacō aboletur ſanctificacio ꝯſecrat̄ · q̄ dixit dn̄s ī ea die q̄ inter fecero om̄e p̄mogenitū egipti ſan= ctificabo michi om̄e p̄mogenitū iſ= rahel · qd̄ nō ad vnū diē vaſtacōnis refertur egipti ſed ad om̄e temp⁹ · ¶ Cū itaq̄ȝ qui inuitus quēuis ho= minē interfeceꝛit miniſter dei fit cū innocētem furore p̄imes morti ne= quaq̄ obnoxius fit · cū ſbito demen tes eoꝝ q̄ faciūt reatum minime ge= ſtēt pȝ hūc ſacerdotē homicidij reū nō eſſe vnde nec ſacerdotio priuari debȝ · ¶ Obicitur aūt illud qd̄ inue nitur in penitentiali theodori ·

In ſe reuerſus penitētiā agat qui inſaniendo aliquem occiderit ·

SI quis in ſaniens aliquē occi derit · ſi ad ſanā mentē puene= rit leuioꝛ ei penitētia imponēda eſt · ¶ Sed hoc forte de eo intelligitur quē ꝓpria culpa ad furorē pduxit · Itē obicitur · ſūt quedā que et ſi nō imputētur ad penā · tn̄ impediūt ſa= cramēti ſignaculū · ambicō nanq̄ȝ pe rentū filio non imputatur ad penā · cui tn̄ obeſt ad eccīe munus accipi endū · ſic que mēte alienata fiūt · ꝛ ſi nō imputātur ad penā · tn̄ ſacri mu= neris executionē impediūt ¶ Vnde

ciuitates refugij poterāt parētes occiſi interficē occiſorē ſm̄ quoſdā ſiliter ſm̄ leges canonum impeditur a promocōne ſm̄ quoſdā qd̄ no cō cedo vt dixi · l · di · de hijs · vel intellige qd̄ hic dicit qn̄ exceſſit modum in corrigendo · x ¶ Lege · canonica quia nō pt inter virgines conſecrari

ſero · ait · Innocens ē qui nō irat⁹ ſȝ ꝓpt̄ diſciplinā caū aliquē occideꝛit

SI quis nō iratus ſed ꝓpter di ſciplinā palmā alicui dederit et caſu occideꝛit ſicut fieri ſolet · quā tū ad gratiā innocēs eſt · q̄ volun tatem nō opus requirit · quātū aūt ad legē reus eſt · q̄ opa lex requirit Item ſi in pſecutione virgo fuerit oppreſſa repellitur lege · q̄ opus in= ſpicit nō voluntatē · in gratia autē quaſi virgo ſuſcipitur · q̄ nō opera querit ſȝ volūtatē · ¶ Sicut ergo qui ꝓpter diſciplinā caſu homicidiū facit quātū ad legē reus eſt · quan= tum ad gratiā innocens eſt · ſic iſte ſacerdos qui furoꝛe homicidium fe= cit quantū ad culpā innocēs ē · quā tum ad ſuſcepti muneris execucōē reus ꝓbat̄ · ¶ Hijs ita reſpondetur · nō om̄ia q̄ ordinādū impediūt ordi natū deiciūt · nō enim poteſt ad ſac= dotiū ꝓuehi qui aliquādo inſaniuit verūtamē ſi poſt ſacerdotium furere incepit nō ideo ſacerdotio carebit · niſi forte nunq̄ ad ſane mentis offi ciū illū redire ꝯtigat · ſicut de quo= dam ep̄o gregorius ſcribit in regi= ſtro ad eleutheriū ep̄m · q̄uis triſte ſit nobis ꝛc̄ · ut ſupra in cauſa · lōga inualitudine ḡuatus ep̄s · Q II

PRo impenſis vero patroci= nijs interraconenſi conci= lio clerici exigere munera prohibentur · in quo ſic ſtitutum le gitur · Pro patrocinijs impen= ſis clicus munera exigere nō debet

OBſeruandum quoq̄ȝ decn̄im⁹ ne quis ſacerdotū vel cleꝛicoꝝ more ſeculariū iudicum ꝓ impenſ̄ patrocinijs munera audeat accipe niſi in eccīa gratuito oblata · q̄ non fauoꝛe muneris videantur accepta ſed collacōne deuocōnis illata · Qd̄ ſi quis ita ꝓbatur accipe veluti exa ctoꝛ fenoris aut vſurarū poſſeſſoꝛ ſm̄ ſtatuta patrū ſe nouerit de gra dandū · ¶ Hoc aūt de illis intelli= gendū eſt qui canonicā vitā ꝓfeſſi regulariter ſe victuros ꝓpoſuerūt · Generali nanq̄ȝ eccleſie ꝯſuetudine receptū eſt et morib⁹ approbatū ut clerici more aduocatoruȝ p̄ocinia impēdant · et pro impendendis mu= nera exigant · et pro impenſis ſuſci= piant · Q III

vt · xxxij · q · v · ille · z ¶ Volūtatē · ſi c · s · xiiij · q · v · ſi qd̄ inueniſti · j · e · q · vi · · c · i · in fi · a ¶ Sicut · ad grāȝ ſcȝ dei · b ¶ Deiciūt · ut · l · viij · di · ſic · xxxij · di · petrus · et tur= pius eicitur ꝛc̄ · et · l · di · quicūq̄ȝ · ij · c ¶ Quamus · s · · vij · q · i · quāuis · Queſtio · ij ·

PRo impē ſis · hic q̄ ritur an clericis liceat re= cipere munera ꝓ aduocacōib⁹ · pri= mo g° ſcias q̄ cleꝛi cus in cauſa cri= minali corā ſecula ri iudice non pt al legare · ut · li · di · aliquātos · et · xxi= ij · q · viij · hijs a q̄ b⁹ · niſi ad hoc vt ſupplicē ꝓ eis vt · xiiij · q · vi · ſi res a liena · et · xxiij · q · v · c · i · et · ij · et · c · reos · Itē in ciuili cauſa coraȝ ſecula ri iudice nō aduo= cabit niſi ꝓ ſe et eccīa ſua · et ꝓ mi ſerabilibus pſonis et hꝰ ſiue ſint i ſa= cris ſiue in minori b⁹ ordinib⁹ ꝯſti= tuti dūmodo bene ficijs eccleſiaſticiſ ſuſtētētur · et ſi nō habēt bn̄ficiū tūc ſi ſint in minoribus ordinibus poſſunt ut ex̄ de poſtola · clerici · ep̄i et ſac̄ dotes nō debent in drn̄ter aduocare ne vileſcant digni tates ipſorum · vt · lxxxviij · di · perla tū et · xiiij · q · v · de nicq̄ȝ · ſȝ coram eccā aſtico licite poſ= ſūt omnes aduo= care ſȝ non pn̄t pe tē ſalariū ſi ſūt in ſacris ordinibus · j · e · c · i · derogatū eſt tn̄ huic cano= ni p ꝯtrariā ꝯſue tudinē · nemo eīm cogitur de ſuo fa cē bn̄ficiū ut · x · q · ij · precarie · Item dignū eſt euȝ reci pe emolimētum q̄ preſtat obſequm vt · xij · q · ij · carita tē · Itē nemo cogi tur ſuis ſtipēdijs militare · vt ex̄ de ſimonia · cum ſit

romana·in pñte decíſa imo ē expſſum eꝫ de pſcp·cū ex officio·Religioſi
vero vt monachi vel regulares·non niſi pro ſua eccia debent aduoca
re·et abbate ſuo pcipiēte·xvi·q·i·monachi·io·qd dicit de ſacerdote
O iohannes hodie corrigitur·extra de poſtu·c·vlti·
Bſeruandum·iudiciū·id ē aduocatoꝝ·vel dic iſtū eſſe tenorē·c·
qd licet ꝓ ſeculari honore aliquid pt dari·vt·ff·de pollicit·pactum·
et·l·ſi quis ob ho
norē·nō tñ ꝓ ecci
aſtico aliquid pe
ti pt·Jtē nota ꝙ
licet ꝓ ſeclari ho
noře aliquid poſ·
ſe ꝑmitti·non tñ
ꝓ ſeclari ad mini
ſtacōne·vt·i·q·v
ij·ſanctimus·
Nō·iij·

T Ercio·per
mulieris
teſtimoni
um non poteſt cle
ricus ouinci d cri
mie·tñ·qꝛ mulier
nō eſt nec pt eſſe
eiuſdē ordinis·vt
·ij·q·vij·ipſi a=
poſtoli·et·ca·te=
ſtes·tñ qꝛ ipſa q
ofitetur ꝓprium de
lictū non pt teſta
ri de alterius deli
cto·vt·ī·c·nemini
et reglariter ofeſ
ſio vni9 alteri nō
pɟudicat·vt·ij·q·
·v·interrogatum
admittitur tñ mu
lier cū de crimine
agitur in modum
denūciacōnis·vt
eꝫ de teſti·qm̄·vl
cū agitur i modū
excepcōnis·vt eꝫ
de teſti·tā lřis·
c Prohibitum·
vt·ī·xxxiij·q·v·
mulierez·et eꝫ de
ver·ſig·forus·
b Gñaliter·ex=
cipit·
c Legib·ff·de
reg·iur·femie·s·
·iij·q·vij·§·tria·
f Econtra·intē
dit·
g Mulieres·Fe=
mina de iure non
pt eſſe iudex·vt
xxxiij·q·v·mulie
rē·et·iij·q·vij·§·
tria·et·ff·d reg·
iur·femine·niſi ei
princeps ſcienter
deleget cām·vt·ij
·q·v·in emā·et·
·xxiij·q·iiij·ſi qs·
et·xij·q·ij·cū de=
uotiſſimā·vel niſi expſcripta ofuetudine hꝫ habeat·vt extra de arbi·di
lecti·Jtē·nec docere pt·vt·xxiij di·mulier· =ꝓphetiſſa poſuit tētoriū
b Judicū·ibi enim legitur ꝙ delbora ꝓ= ſuum in mōte effraim ſꝫ
arboꝛe palme q dicebatur palma delbore et ibi iudicabat ꝑpl'm iſrael
i Jndicitur·vt·ī·xxxiij·q·v·mulierem·
D E crimine·publicoꝝ·ī·xxxij·q·i·publico·que ſūt publica habes
inſti·de pub·iu·in pn· =in quib caſib antiqua iura ꝑmittūt ꝙ
l Antique·hꝫ vult dicere ꝙ= poſſit fieri accuſacō ſine inſcripcōe·
in illis femia non tenetur in ſcribē·qui aūt ſūt illi caſus habes·iiij·q·i
iij·§·aliqñ·et·ij·q·viij in ſūma·Quidā tñ ex hac·l·dicūt ꝙ femina in
nullo caſu tenetur inſcribere· =vno negatur·de alijs omnibus ocedi
E X eo·colligitur·ar·qd de= tur·Jtē ar·ꝙ poſſumus argumēta
ri p argumēta a cōtrarijs vt hꝫ·et·xxv·di·qualis·et·xlv·di·diſ=

T Ercio queritur·an ex mu=
lieris confeſſione iſte ſit cō
demnandus·in quo primo
videndum eſt an mulier ſacerdotez
accuſare valeat·quod ſacris cano=
nibus omnino videt̄ eſſe prohibitū
generaliter enim ſtatutum eſt ex d
cretis fabiani ꝑpe ut ſacerdotes do=
mini non accuſent nec in eos teſtifi
centur qui ſui oꝛdinis non ſunt nec
eſſe poſſunt·mulieres autem non ſo
lum ad ſacerdotium ſed nec etiam
ad diaconatum ꝓuehi poſſunt vnde
nec ſacerdotes accuſare nec in eos
teſtificari valent·legib quoqꝫ cau
tum eſt vt ob verecundiam ſui ſex=
us mulier apud pretoꝛem pro alio
non intercedat niſi forte ſuas vel ſu
oꝛuꝫ iniurias proſequi voluerit·hec
autem que nec ſuas nec ſuoꝛum in=
iurias proſequitur ad hanc accuſa
tionem admitti non debet·¶ Econ
tra qui iudicis perſonam gerere va
let ab accuſatoꝛis officio non remo
uetur·mulieres autez in ve·te·ꝑplm
iudicaſſe qcūqꝫ librū iudicū legerit
ignoꝛare nō pt·nō itaqꝫ ab accuſa
tione remoueri pñt qs ⁊ iudicis p=
ſonaꝫ frequēt̄ geſſiſſe oſtat nec vlla
ſerie dīnarū ſcripturaꝝ ab accuſa=
cōe ꝓhibentur·¶ His ita reſpōdet̄
in veteri lege multa ꝑmittebant̄ q
hodie pfectōe grē abolita ſunt·cūm
enī mlieri b ꝑmitteret̄ ꝑplm iudica
re·hodie p pctō qd mulier induxit
ab aplo eis indicitur verecūdari vi
ro ſbditas eē in ſignū ſbiectōis ve
latū caput habē·q ergo et hijs om=
nib viro ſbiecta oſtenditur cui ꝓ a
lio poſtulaē nō ocedit̄·ad accuſati
onē admittēda nō videtur·¶ Ecō

eſplina·et·xxiij·q·iiij·queſitū·et·l·dicit·ꝙ fortiſſimuꝫ eſt ar·a otrario
ſenſu·vt·ff·de officio eius cui mādata ē iur·l·i· =ſa teſtificari ſiue ſit
a ¶ Teſtimoniū·ſm·l·mulier pt in omni cau= ciuilis ſiue crimina=
lis·niſi tñ in vltimis voluntatibus·ſm canones vero mulier in nullo ē
mine pt teſtificari niſi in exceptis·ſed in ciuilibus cauſis bene poteſt te
ſtificari·nec obſtat·xxxiij·q·v·mulierem·et·eꝫ de ver·ſig·forus·vbi
dic ꝙ mulier non
pt eſſe teſtis·ſed
illd intelligas de
crimialib9 cauſis
et vltimis volūta
tib·quidā tñ di=
cūt ꝙ mulier ſm
canones nō pt te=
ſtificari niſi in ca=
ſib a iure expſſis
C Ertis·iuite·
quedā enī p
ſone ſūt cōtra qs
non cogitur aliqs
teſtificari·ut·iiij·
·q·iij·Jtē lege iu
lia·
b ¶ Teſtamenta=
ria·vt mulier poſ
ſit accuſare teſta
mentū falſū ſi te=
ſtamētū ad ſe vel
ſuos ptineat̄·
g ¶ Patroni·qꝛ fi
lij patronoꝛum et
etiā hij q ex tranſ
uerſo veniunt vſ=
qꝫ ad·v·gradum
vocantur ad ſuc=
ceſſionem liberti·
vt inſti·d ſucceſ·
liber·§·ſi aūt ſine
liberis·
¶ Pupillis·re=
gulare ē ꝙ minoꝛ
annis ſine tutoꝛe
vel curatoꝛe nec
agere pt nec oue
niri·ut·C·de auc=
te pſtā·l·clarum·
alioqui ſentētia la
ta otra ipm nulla
eſt·ſi tñ fuerit la
ta ꝓ ipo tenꝫ·vt
·C·d ꝓcur·nō eo
minus·qñqꝫ tñ a
git vl' ouenit ſine
tutoꝛe ul' curatoꝛ
vt in caſibus hic
poſitis·Jtē ſi im=
petrauit veniaꝫ e
tatis vt·C·d hijs
qui ue·eta·impe·
l·iij·Jtē ſi agatur
de libero homiſe
exhibēdo·vbi etiā
pupill9 admitti=
tur·vt·ff·d li·ho·
exhi·l·iij·§·pnl·
Jtē ſi agat̄ de ſcu
panda poſſeſſione

tra qꝗ paſſim et indifferēt̄ ad ac=
cuſationē mulier nō admittat̄·ſunt
tamen quedam crimina quoꝛū ac=
cuſationē mulier ſubire non prohi=
betur·¶ Vnde in libro Codicis·ix·
imperatoꝛ dioclecianus primo titu
D lo ſcribit dicens·
E crimie qd publicoꝝ fuerit
iudicioꝛū mulieri accuſare nō ꝑmit
titur niſi ctis ex cauſis id ē ſi ſuā ſu=
oꝛūqꝫ iniuriaꝫ ꝓſeqtur ſcdm antiq
iuris ſtatuta·tamē de quibuſdā eis
ſpecialiter oceſſum ē nō ex acta ſub
ſcptione vñ aditus pſes ꝓuicie in p
mis examiabit an tale ſit cme cui9
accuſationē mulier ſub ire non ꝓhi=
beatur·¶ Jtem in li·dig·paulus li·
E ·ij·de adulterijs·
X eo qd prohibet lex iulia de
adulterijs teſtimoniū dicē cōdēna
tā mulierē·colligit̄ etiā mulieēs teſ=
timoniū i iudicō dicēdi ius hre Jtē
idig·ti·de accuſacōib ⁊ inſcpcōib
li·ij·non ē ꝑmiſſum mulieri publico
iudicō queqꝫ reū facē niſi ſcꝫ pētuꝫ
liberoꝛūqꝫ et patroni et patrone et
eoꝛuꝫ filij filie ve nepotis neptis ve
moꝛtem exequat̄·¶ Paulus li·pri
C mo·dig·de adulterijs·
Ertis de cauſis cōceſſa ē mu
lieribus publica aduocatio·veluti ſi
moꝛtem exequantur eoꝛū earumqꝫ
in quos ex lege iudicioꝛū publico=
rum teſtimonium inuite non dicant
Jdē et in lege coꝛnelia teſtamenta
ria ſenatus ſtatuit·Sꝫ et de teſtam
to paterni liberti vel materni mulie
ribus in publico iudicio dicere per=
miſſum eſt pupillis ex concilio tuto
rum patris moꝛtem·Jtem pupille
aui ſui moꝛtem exequi conceſſum ē

vbi etiaꝫ impubes ſine tutoꝛe auditur·vt·C·q legitimam pſonā habēt
·l·vlti·Jtē minoꝛ pt agere de thoꝛo ſuo violato·vt·ff·de adul·ſi ma=
ritus·§·lex iulia·licꝫ aūt minoꝛ ꝓ ſe nō poſſit agere· ꝓ alijs tñ pt ſi
habet mādatum·vt·ff·de mioꝛ·cū mādato·ff·de ꝓcur·filiuſfamilias
in ſi·vtrū aūt i cauſis ſpūalibus vt i matrimonio vel ꝓ eccia poſſit mi
noꝛ litigare pſe·dicūt omnes ꝙ ſic·qꝛ in hijs eēſet maioꝛ·ſed certe cū
ibi maius piculum vtitur·magis eſſet ibi oſulendum mioꝛib·vt·ff·d
carbo·l·i·§·iij·nam circa maioꝛa maius piculū vtitur·vt·xlij·di·quieſ=
camus·Jtē video ꝙ matrimonio locū habet in integruꝫ reſtitucō·v
eꝫ de in integ·reſti·ex lřis·ſimiliter in alijs cauſis ſpūalibus ſcꝫ in reli=
gione aſſumēda·xx·q·i·illud in oꝛdine ſacro·lxxxvij·di·c·i·et·ij·Jtē
cū filius agit otra patrem ſm canones·ij·q·vij·filius·in matrimonio
certū ē ꝙ minoꝛ p ſe admittitur ad agēdum·vt eꝫ de reſti·ſpo·ex pte

ſʒ de h̄ poſſʒ dubitari vtrū ibi locū habeat reſtitucõ· ſed ꝯ h̄ dixi ſup illa decre· ex pte· s· de reſti· ſpol· a ¶ Teſtamentaria· id eſt· l· cor· de falſis. =interdictum· ſcʒ ꝑ interdictum de tabulis exhibẽdis quo expi
b ¶ Per= tur omnis ille cuius intẽeſt · vt· ff· de tabu· exhi· locum·
In queſtionibꝫ· quecunqꝫ· hoc nõ facit ad ꝓpoſitum ſʒ hoc ponit vt inducat ſequens· c·

Sane· h̄ lex ē ꝑs illiꝰ· C· ꝯ epiſ ⁊ cl̄· ſi queq̄
a ¶ Ad inſtar· nõ tñ eſt ibi oīmoda ſimilitudo inter crimen ſimoniacū et crimẽ leſe maieſtatis· qꝛ pro crimẽ ſimonie im= ponitur pena de= poſicõis· ſed pro crimine leſe maieſtatis pena mortis vt· vi· q· i· · §· ſi quis cū· ſed quo ad accuſacõnē et teſtimonium pifi= cari videntur ut q̄ cūqꝫ admittatur accuſator vel te= ſtis in vno et ī reliquo· vt ex̄ de ſiliꝯ beli· i ſi· extra de ſimo· tãta· lxx= ix· di· ſi q̄s papa· Item ſimonia eſt maius crimen q̄ hẽſis· vt· i· q· i· e= os· imo eſt maius crimen q̄ aliquod crimẽ vt· i· q· ul· ptʒ· ſʒ in hẽſi quilibet admittitur g̊ multo fortius in ſimonia· ar· tñ ꝯtrariū ex̄ ꝯ teſti· veniẽs· i· vbi dicitur qꝛ ī ſimonia ſocij criminis non admittūtur· ſed ī crimine leſe maieſtatis audiuntur· vt vi· q· i· §· ſi quis cū et· §· porro· ſed dic quod non admit= tūtur ſocij criminis cū accuſatus ē bone fame· alias quilibet auditur· vel dic vt dixi· ij· q· i· in primis· ī ſi· vel dic q̄ admittitur quilibet ad accu= ſandum in hijs criminibus ſed non ad teſtificãdū· qꝛ tota vis conſiſtit in teſtimonio ſed nõ in accuſacõne·
b ¶ Quos· non intellige q̄ eãdem penã patiatur ꝯuictus de ſimonia quam ꝯuictus de leſa maieſtate· ſʒ h̄ vult dicere qꝺ eãdẽ penã patitur dãs quã accipiens pecuniam· vel dic eadẽ pena id eſt ꝯſimili· nã pena depoſicõis ſilis eſt deportacõi ſiue de capitacõi· vt· v· q· vi· delatori a ¶ Et legibus· s· dixi· x· di· lege impatorum· b ¶ Inicium· s· di· x· c· i·
i ¶ Gñalit̄· ſic g̊ argumentatur cū nuq̄ inueniatur ꝓhibitū· g̊ non debet ꝓhiberi· vt· xxvij· q· ij· lex diuine· ſi· xxxi· q· i· qꝺ ſi dormierit· ſi· lv· di· ſi euangelica· =di· ꝓiudicatur tñ alteri ex tali ꝯfeſſione in tñ qꝺ
Nemini· cre= ei indicitur purgacõ· vt ex̄ de adulẽ· ſignificaſti· qꝺ verum eſt ſi laboret infamia· alias nõ· vt ex̄ de pur· ca· nos inter alios· et ex̄ de ꝯfeſ· cū monaſterium· =monie· vt· lxxix· di· ſi quis ꝑpa
l ¶ Maieſtatis· et ꝑter q̄ de crimine ſi= et· s· e· ſane licet ſi ar· cõtra ex̄ de teſti· veniens· i· Quidam tñ dicūt qꝺ in crimĩe ſimonie non audi

lege teſtamẽtaria· nã de ꝑris quidẽ teſtamẽto pupillis agere diuus veſpaſianus ꝑmiſit· ſed et ſi nõ exhibeãtur tabule ꝑ interdictū pñt expiri· Codice qui accuſare pñt vel nõ· Idẽ auguſto dioniſio· ¶ Vxor tua ſi ꝯſobrini ſui necẽ vindicandam exiſtimat adeat ꝑſidem ꝓuicie· In digeſt· ad legem iul̄· ma· papinianus libro· xij· rñſoꝝ· ¶ In queſtionibꝫ leſe maieſtatis etiã mulieres audiuntur· Coniuracõnem ſergij ⁊ catiline iulia mulier detexit ⁊ marcū tullium ꝯſulem in iudiciū eius inſtruxit· ¶ Quecūqꝫ ergo ꝑſona ad accuſationem publicoꝝ iudiciorū vel leſe maieſtatis admittit̄· eadem accuſacõem ſimõie ſbire nõ ꝓhibet̄ ¶ Vñ in ꝑmo li· codi· impator leo auguſ· ermaſio ꝑfecto ꝑtorio· Leſe maieſtatis ⁊ publicorū iudicioꝝ et ſimonie accuſatio equaliter ꝓponatur·

Sane quiſquis hãc ſcãm et venerandã antiſtitis ſedẽ pecunie interuẽtu ſubiſſe· aut ſi quis vt alterū ordinaret vel eligẽt aliquid accepiſſe detegitur adinſtar publici criminis et leſe maieſtatis accuſacõe ꝓpoſita a gradu ſacerdotis retrahat̄· nec hoc ſolum deinceps honore priuari ſʒ ꝑpetue q̄ʒ infamie dãnari decreuimus· vt quos facinus par coinquinat et equat vtroſqꝫ ſilis pena comittet̄· ¶ Cū aūt ſacris canonibꝫ accuſacões oīmo ſubmoueantur quas leges ſeculi nõ aſſciſcunt· e diuſo videtur admittẽde que legibus ſeculi nõ ꝓhibẽtur· verū hoc nõ infertur· quicūqꝫ em̄ clẽicoꝝ ſacris canonibꝫ nuptias ꝯtrahẽ ꝓhibẽtur etiã legibꝫ impatoꝝ· nõ autem ꝯſequẽtur omniū copulã leges admittūt quoꝝ ꝯiūctionem ſacri canones fieri nõ ꝓhibẽt· Legibꝫ em̄ ſoli cantores et lectores canonibꝫ aūt etiã accoliti vxores ducẽ pñt· Quamuiſ igitur ſacris canonibꝫ ſbmoueãtur accuſationes quas leges ſeculi nõ aſſciſcūt· nec ideo ꝯſeqnter recipiūt quaſcūqꝫ principū leges admittūt· Sʒ ſicut circa huius operis inicium ꝑmiſſum ē· totiẽs legibꝫ impatorū in eccl̄iaſticis negocijs vtendū eſt· quotiẽs ſacris canoibꝫ obuiare nõ inueniūtur· vnꝺ ã ſpecialiter ſacris canonibꝫ mulier ab accuſacõe leſe maieſtatis et ſimonie oſtẽdatur ꝓhibita· aut ꝑmiſſis rõnibꝫ ad huiuſcemodi accuſationem admittenda ꝓbatur· nec quiſq̄ diſtinguere querat· ad alioꝝ nõ ad ſacꝺotū accuſationem in hoc caſu ſimonie mulieres eſſe admittẽdas· Cū enim gñaliter legibꝫ hoc eis ꝑmiſſum inueniatur· niſi quis ſpecialiter aliq̄ lege hoc ꝓhibitum oſtẽderit eius diſtinctio locū nõ habebit· Verū cū ꝯtra gñales regulas quedã crimĩa ſpecialiter excepta ſūt in quibꝫ mulieri accuſare ꝑmittit̄· inter q̄ fornicacõ non numerat̄· patet q̄ hmõi accuſacõ dupliciter infirmatur· et qꝛ fornicõis crimẽ intẽdit· et qꝛ dū de ſe ꝯfitet̄· ſup alienū crimẽ ei credi nõ oportet ¶ Vnde iulius ꝑꝑ ſcribit dicens· Rei ꝓfeſſio adũſus quẽlibet admitti non debet·

Nemini ꝑter q̄ de crimẽ leſe maieſtatis de ſe cõfeſſo ſup alienū crimẽ credi oportʒ· qm̄ eius atqꝫ oīs rei ꝯfeſſio periculoſa eſt ⁊ admitti aduerſus quẽlibʒ non debet· ¶ Quia ergo iſta de ſe

tur ſocius erga ſociū· et ad illud decretum· lxxix· di· ſi quis ꝑpa· ſʒ nō q̄ ibi ſocius admittebatur ꝯtra ſocium· hoc ideo fuit quia nõ fuit ibi tãtū crimẽ ſimonie· ſed etiã crimẽ leſe maieſtatis· Item auditur confeſſio vnius latronis ꝯtra alios vt· C· de fer̄· ꝓuinciaꝝ· Itẽ falſarius cõtra ſocium auditur vt· C· de fal· mo· l· i· nūq̄ tñ valet ꝯfeſſio taliū ad conuincẽdū ſociū niſi aſſit aliqua ꝑſūpcõ vt· ff· de cuſto· re· diuus· io·

Queſtio· iiij·

Quod vero · diebus feriatis cauſẽ non ſunt tractande· vt· i· c· i· et vlti· niſi tantū de pace· vt· xxij· q· v decreuit· agitur tñ in quibuſdam caſibꝰ ſcilicʒ cum actio eſt tpe pitura· Item cū agit̄ de tutoribꝰ dãdis et de amouendis officiatis et de alimẽtis et de atrocibꝰ iniurijs ⁊ de liberalibus cauſis· vt· ff· de fer̄· l· i· ij et· iij· Itẽ ꝯtra inſignes latrones agitur· ut· C· ꝯ fer̄· ꝓuinciaꝝ· Item ſi ptes ſponte litigare velint feriatis diebus poſſūt alias nõ tenet ſententia· vt· ff· e· l· i· libellꝰ aūt ꝑt porrigi die feriato vt· ff· ꝯ adulẽ· miles· §· ſexagintã· io· qꝺ tñ dixit q̄ ptes mutuo cõſenſu pñt litigare diebꝰ feriatis· h̄ tñ̄ intelligendū ē ꝯ ferijs meſſiū vl̄ vindemiaꝝ· alias cõſenſus earum ñ ſufficeret vt litigent aliquo ſolemniſſimo die· ut ex̄· · e· c· vl· b· Itẽ ſatis vidꝛ q̄ cãe matrimoniales pñt tractari diebus feriatis cū ibi ſit piculū adulterij vel inceſtus· ſimiliter vbi agitur de electõne epi vel ꝑlati ꝓpter periculū more qꝛ ñ debʒ eccleſia vacaẽ vltra tres mẽſeſ ut· l· di poſtq̄· et qꝛ ī hijs caſibꝰ multa ſunt ſpecialia· vt ex̄ ut lite non conteſta·
quoniam frequẽter· io· =ſcʒ cū agitur de effuſione ſanguinis tūc cle
Nullus· criminali· = rici nõ pñt eſſe iudices vt· xxiij· q· viij· hijs a q̄bus· delegari tñ nõ· ꝑt clico criminalis cauſa vt pñceps iuret de impunitate rei· vt· xxiij· q· vij· ſepe· =ꝺꝛ a ſeptuageſima vt· xxij·
Placita· et a quinquageſima· alibi= · q· v· decreuit· hoc tñ hodie nõ ſuat romana curia· io· =ob reuerẽtiã dieꝝ· ẽcia fauore ptiū
p ¶ Eccleſiã· racõ ſecūda eſt= vt ſi ptes a litibꝫ reſpirent vt· C· de fer̄· dies· quarta racõ eſt quia talibꝫ diebꝰ nõ ꝑſtatur iuramẽtū niſi ꝓ pace vt· xxij· q· v· decreuit· et ſic nõ poſſʒ preſtari ſacramẽtū calũme ſʒ pone q̄ ꝑpa ꝯmiſit alicui qꝺ ī· xxx· dies terminaret cauſam aliq̄ et illi dies incidãt in dies quadrageſimales· vidꝛ qꝺ cū res tpe ſint pitura qꝺ iudex inuitis ptibꝰ ꝓcedẽ poſſit· quod q̄dam ꝯcedūt· ſʒ nõ ē verū hoc· qꝛ licet lr̄e pereant· lis tñ ſalua manet coram alio· ſʒ pone qꝺ iudex